

REPUBLIKA HRVATSKA

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Godišnje izvješće

o radu Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja

za 2016. godinu

Zagreb, kolovoz 2017.godine

Sadržaj

Sadržaj	3
Uvodne napomene	5
Ključna obilježja rada AZTN-a u 2016. godini	7
Odluke Agencije – statistika za 2016. godinu	21
Provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u 2016. godini	25
Pravni okvir	25
Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija	51
Sudska kontrola odluka AZTN-a.....	61
Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja	65
Međunarodna suradnja AZTN-a	90
Financiranje i unutarnje ustrojstvo Agencije	96
Proračun Agencije.....	96
Rashodi za zaposlene (31).....	97
Materijalni rashodi (32)	97
Financijski rashodi (34)	98
Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (42)	98
Unutarnje ustrojstvo	99
Zaključak	104
PRILOG I. Odluke agencije iz 2016. godine objavljene na internetskoj stranici AZTN-a....	107
PRILOG II. Odluke sudova iz 2016. godine objavljene na internetskoj stranici AZTN-a.....	123
PRILOG III. Odluke agencije iz 2014. godine objavljene na internetskoj stranici AZTN-a..	126

Uvodne napomene

Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Agencija ili AZTN) je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određenih Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, br. 79/2009 i 80/2013)¹, Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 vezano uz primjenu članaka 101. i 102. Ugovora o funkcioniranju Europske unije (dalje: UFEU)² te Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika³.

Unutarnje ustrojstvo i način poslovanja, opći akti Agencije i druga pitanja značajna za rad Agencije uređena su Statutom Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja koji je potvrdio Hrvatski sabor⁴.

Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja (dalje: Vijeće) je tijelo koje upravlja radom Agencije, a sastoji se od pet članova. Riječ je tijelu koje kolektivno odlučuje u predmetima zaštite tržišnog natjecanja. Odluke o svim općim i pojedinačnim aktima se donose na sjednicama Vijeća, većinom od najmanje tri glasa, a za meritorno donošenje odluka na sjednici Vijeća mora uvijek biti nazočan predsjednik Vijeća ili njegov zamjenik i još najmanje dva člana Vijeća. **Pri glasovanju nitko ne može biti suzdržan.**

Predsjednik Vijeća kao osoba koja zastupa i predstavlja Agenciju, odgovara i za zakonitost njezinih odluka.

Predsjednika Vijeća i ostala četiri člana Vijeća, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske, imenuje i razrješava dužnosti Hrvatski sabor na mandat od pet godina. Uvjeti za imenovanje, trajanje mandata i razrješenje predsjednika i članova Vijeća, kao i djelokrug rada Vijeća te način donošenja odluka, uređeni su Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja (dalje: ZZTN).⁵

¹ Zakonodavni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj predstavlja Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja (Narodne novine, br. 79/2009 i 80/2013) te provedbeni propisi doneseni temeljem toga zakona.

² Ugovor o funkcioniranju Europske unije (SL C 115 od 9. 5. 2008.; dalje: UFEU).

³ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Tekst značajan za EGP); SL L 1, 4. 1. 2003., str. 1-25 (dalje: Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003) i Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (tekst značajan za EGP); SL L 24, 29.1.2004. str. 1. – 22.; (dalje: Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004).

⁴ Odluke o potvrđivanju Statuta i Izmjena i dopuna Statuta Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja od strane Hrvatskog sabora objavljene su u Narodnim novinama, br. 22/2011 i 74/2014.

⁵ ZZTN; članci 27. do 31.

S obzirom na zakonsku obvezu podnošenja **izvješća o radu za proteklu kalendarsku godinu** Hrvatskom saboru,⁶ Agencija je ovaj dokument pripremila kako bi političku, gospodarsku i stručnu javnost informirala o svojim aktivnostima u 2016. godini te time osigurala transparentnost svoga rada i ujedno dodatno doprinijela afirmaciji tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj.

⁶ ZZTN; članak 34.

Ključna obilježja rada AZTN-a u 2016. godini

Najvažniji naglasci rada Agencije u 2016. godini, u najkraćem su, detaljno ispitivanje stanja na više od 60 mjerodavnih tržišta, izrada više od 100 mišljenja na zakone, nacрте prijedloga zakona i procjenu učinaka propisa, vođenje radne skupine odnosno aktivno sudjelovanje u radnim skupinama za pripremu dva zakonska prijedloga, dinamiziranje aktivnosti u području ocjene koncentracija, osobito u drugoj polovici izvještajne godine, ulazak u Odbor za tržišno natjecanje Organizacije za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD), organizacija jedne međunarodne konferencije te publiciranje Vodiča za otkrivanje i prijavu kartela u javnoj nabavi u obliku brošure i u elektroničkoj inačici.

Iza svega toga je postojana aktivnost temeljena na dugogodišnjem iskustvu AZTN-a u stvaranju i provedbi propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u Hrvatskoj, ali i na unutarnjem tržištu Europske unije.

Ipak, 2016. godinu je najviše obilježila specifična zadaća Agencije da radi na **proaktivnom promicanju prava i politike tržišnog natjecanja**⁷ odnosno zagovaranju prednosti koje tržišno natjecanje donosi potrošačima i poduzetnicima. Uz njezinu ulogu u provođenju propisa, to je druga, jednako važna aktivnost Agencije kojoj je cilj stvaranje kulture tržišnog natjecanja kod poduzetnika, potrošača, državne uprave i najšire javnosti.

Preventivno djelovanje AZTN-a se prije svega odnosi na doprinos u stvaranju i usklađivanju zakonodavnog okvira Republike Hrvatske s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Naime, Agencija ima zakonsku obvezu davati stručna mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, kao i važećih zakona i drugih propisa s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.⁸

AZTN ta mišljenja donosi na zahtjev Hrvatskog sabora, Vlade RH, tijela državne uprave, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te pravnih osoba s javnim ovlastima. Riječ je o obvezi Agencije utvrđenoj ZZTN-om čija je svrha promicanje kulture tržišnog natjecanja i razvijanja svijesti o tome da svi hrvatski propisi moraju biti usklađeni s propisima

⁷ Competition advocacy (engl.).

⁸ ZZTN, članak 25. (cit.): "(1) Agencija, na zahtjev Hrvatskoga sabora, Vlade Republike Hrvatske, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave daje stručna mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona i drugih propisa s ovim Zakonom te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. (2) Agencija može zatražiti od središnjih tijela državne uprave ili drugih državnih tijela dostavljanje na uvid nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, radi davanja stručnih mišljenja o njihovoj sukladnosti s ovim Zakonom, ako smatra da mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje. (3) Agencija može tijelima iz stavka 1. ovoga članka davati mišljenja o sukladnosti važećih zakona i drugih propisa s ovim Zakonom, donositi mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju, odnosno podiže razina svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja, kao i donositi mišljenja i stručne stavove o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja."

o zaštiti tržišnog natjecanja koji su prisilne naravi. Uz to, Agencija daje mišljenja i očitovanja povodom upita državnih institucija, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave te poduzetnika. AZTN je u 2016. godini donio ukupno više od 100 mišljenja i očitovanja o pitanjima od značaja za tržišno natjecanje.

Međutim, najveći učinak u 2016. godini imala su ona mišljenja koje je donosila Agencija u prethodnim razdobljima, temeljem analize postojećih propisa i preporuka za njihovo usklađivanje s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Tako su, primjerice, nakon dugogodišnjeg angažmana Agencije u zagovaranju tržišnog natjecanja u tim područjima, u 2016. godini najavljene aktivnosti u promjeni propisa koje se odnose na *tržište autoškola* te promjene propisa koje se odnose na regulaciju usluga *auto taksi prijevoza*.

Podsjetimo, Agencija je u proteklim godinama u nekoliko navrata javno ukazivala na potrebu razmatranja određenih izmjena podzakonskih akata koji uređuju djelatnost auto-škola, u dijelu koji je otvoren za tržišno natjecanje, jer smatra da bi učinkovito tržišno natjecanje na tom tržištu za posljedicu imalo i pozitivan učinak na krajnje korisnike, kroz kvalitetu i cijenu usluge na način da bi se svim zainteresiranim poduzetnicima koji ispunjavaju sve kvalitativne kriterije (kako postojećim, tako i novim) trebao omogućiti ulazak i djelovanje na tom mjerodavnom tržištu bez postavljanja dodatnih uvjeta ili kriterija kojim se administrativno ograničava broj poduzetnika na tom tržištu.⁹

Administrativno utvrđivanje cijene prijevoza smanjuje mogućnost tržišnog natjecanja između poduzetnika, dok odredba o ograničavanju broja konkurenata na tržištu može predstavljati pravnu prepreku pristupu tržištu. Agencija je i u 2016. godini nastavila s proaktivnim djelovanjem u pristupu tome tržištu te je, primjerice, donijela *mišljenje na Odluku o autotaksi prijevozu Grada Splita*¹⁰.

Također, *Istraživanjem tržišta obveznog osiguranja motornih vozila* koje je AZTN proveo u 2016. godini uočene su važne promjene na tržištu osiguranja motornih vozila na koje je u proteklim godinama AZTN upozoravao kao na ograničavajuće. Nakon što su izmijenjene, te odredbe idu izravno u korist potrošača. Naime, većina osiguravatelja je za osiguranje teretnih vozila ukinula teritorijalni kriterij pri izračunu police obveznog osiguranja čime je Hrvatska u značajnoj mjeri postala jedinstvena zona rizika, što se izravno odrazilo na povoljnije uvjete i cijene polica obveznog osiguranja za sve cestovne prijevoznike. Pozitivne promjene uočene su i u kategoriji osiguranja osobnih vozila kroz veći izbor proizvođača osiguravatelja i povoljnijim premijama. *Sa stajališta propisa i politike zaštite tržišnog natjecanja, AZTN pozitivno ocjenjuje te promjene, osobito zato što je njima u velikoj mjeri otklonjeno ono što je AZTN utvrdio spornim u prethodnim istraživanjima tržišta.* Naime, AZTN je u nekoliko navrata javno isticao kako registracijsko područje ne određuje nužno da prijevoznik svoju djelatnost obavlja isključivo u tom registracijskom području. Upravo suprotno, prijevozničku djelatnost u pravilu najmanje obilježava regionalni okvir, već u znatnoj mjeri nacionalni ili okvir unutarnjeg tržišta Europske unije te upravo to ima najveći

⁹ Primjerice, mišljenje u predmetu klasa: 031-02/2004-01/10, urbroj: 580-05-05-25-01, od 15. travnja 2005.

¹⁰ Mišljenje Agencije, klasa: 034-08/16-01/006, od 16. ožujka 2016. godine na Odluku o autotaksi prijevozu Grada Splita (Službeni glasnik Grada Splita br. 23/14).

utjecaj na uvjete i stanje konkurentnosti prijevoznike djelatnosti. Stoga, uočene promjene na tržištu mogu pozitivno utjecati na konkurentnost pojedinih prijevoznika na tržištu Republike Hrvatske i na tržištu EU.

Istodobno, temeljem analize postojećih propisa i preporuka za njihovo usklađivanje s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja, Agencija je i u 2016. godini donijela nekoliko značajnih mišljenja i očitovanja koja su imala pozitivan odjek u javnosti.¹¹ Riječ je o mišljenjima i očitovanjima povodom upita državnih institucija, jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave i poduzetnika donesenim na temelju detaljnih pravnih analiza propisa kojima se uređuju raznorodna tržišta, od *tržišta gospodarenja otpadom, opskrbe električnom energijom, javnoj nabavi elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži, uslugama poreznog savjetovanja, učeničkom prijevozu, javnoj nabavi u djelatnosti putničkih agencija, zbrinjavanju napuštenih životinja*, itd.

U prilog pozitivnim učincima koje je na tržištima imalo djelovanje Agencije, idu i podaci iz godišnjeg Allianzova Barometra rizika za 2017. godinu¹². Istraživanjem je obuhvaćeno 1237 stručnjaka za rizik iz 55 država svijeta, a njime su analizirani korporativni rizici na globalnoj razini, odnosno rizici prema regiji, državi, industriji i veličini kompanije. Uz promjene u zakonskim aktima, promjeni vlasti, gospodarskim sankcijama, protekcionizam itd., na visokom drugom mjestu kao najčešće prepoznat rizik u Hrvatskoj, nalaze se kretanja na tržištu, između ostalog, **veće tržišno natjecanje odnosno pojava novih sudionika na tržištu.**

To je još jedan dokaz da je upravo u 2016. godini do punog izražaja došla misija AZTN-a - otklanjati zapreke i slabosti te pomagati tržištu da dobro funkcionira za potrošače, poduzetnike i gospodarstvo u cjelini.

Uz konkretne aktivnosti vezane uz davanje mišljenja, kapacitete AZTN-a u 2016. godini u velikoj mjeri je okupirala suradnja stručnjaka Agencije u radu na izradi dva zakonska prijedloga – *Nacrta prijedloga Zakona o postupcima naknade štete zbog povrede prava*

¹¹ Riječ je o sljedećim mišljenjima i očitovanjima AZTN-a (objavljena na njegovim mrežnim stranicama): (I) Mišljenje o programu izobrazbe o gospodarenju otpadom, klasa 034-08/15-01/162, od 14. siječnja 2016.;(II)Mišljenje Hrvatskoj obrtničkoj komori na upit o sklapanju ugovora o opskrbi električnom energijom s HEP-Opkrba d.o.o., klasa 034-08/16-01/001, od 28. siječnja 2016.; (III) Mišljenje Državnom uredu za središnju javnu nabavu o javnoj nabavi elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži, klasa 034-08/16-01/025, od 6. svibnja 2016.; (IV) Mišljenje Gradu Zagrebu na Javni natječaj za davanje u zakup poslovnih prostora, garaža i garažnih mjesta, prikupljanjem pisanih ponuda, klasa 034-08/16-01/030, od 25. svibnja 2016.;(V)Mišljenje Ministarstvu unutarnjih poslova na upit o propisivanju cijene sata rada zaštitara i čuvara, klasa 011-01/16-02/013 , od 14. srpnja 2016.; (VI) Mišljenje , klasa 034-08/16-01/052, od 14. srpnja 2016.o postupku javne nabave Vukovarsko-srijemske županije radi prijevoza učenika(VII) Mišljenje Gradu Karlovcu na upit o uvjetu natječaja radi zbrinjavanja napuštenih životinja, klasa 034-08/2016-01/069, od 3. listopada 2016.;(VIII) Mišljenje Hrvatskoj gospodarskoj komori o uvjetima korištenja usluge poreznog savjetovanja članica HGK, klasa: 034-08/16-01/057, od 3. listopada 2016.

¹² Riječ je o dokumentu koji je početkom siječnja 2017. godine objavila kompanija Allianz Global Corporate & Specialty (AGCS). Više o tome na:

http://www.agcs.allianz.com/assets/PDFs/Reports/Allianz_Risk_Barometer_2017_EN.pdf

tržišnog natjecanja i Nacrta prijedloga Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom, koja su oba puštena na javno savjetovanje krajem 2016. godine.

Angažman Agencije je osobito došao do izražaja u postupku izrade **prijedloga Zakona o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja**, zato što je na temelju ovlasti koju joj je dalo Ministarstvo gospodarstva, poduzetništva i obrta kao nositelj zakonskog prijedloga, Agencija osnovala i koordinirala radom stručne radne skupine za izradu Zakona.

Tim se Zakonom u hrvatski pravni sustav prenosi *Direktiva broj 2014/104 EU Europskog Parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se, prema nacionalnom pravu, uređuju postupci za naknadu štete za povrede odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije*¹³.

Važno je i da je Agencija također bila aktivni sudionik procesa donošenja te Direktive te je za Ministarstvo vanjskih i europskih poslova pripremila stajalište Hrvatske, davala komentare i prijedloge te izradila njezin prijevod.

Kako je i na razini Europske unije riječ o novome propisu koji zemlje članice tek ugrađuju u svoje pravne sustava,¹⁴ AZTN je u radnu skupinu uključio veoma širok krug stručnjaka iz ministarstava, odvjetništva, pravosuđa, poslodavaca i akademske zajednice kako bi Nacrt prijedloga Zakona bio što bolje pripremljen.

Svrha Zakona je osigurati da svaka fizička ili pravna osoba koja je pretrpjela štetu prouzročenu povredom prava tržišnog natjecanja može zahtijevati i dobiti potpunu naknadu štete. Konkretno, svi subjekti koji smatraju da su oštećeni od strane poduzetnika za koje je odlukom nadležnog tijela utvrđeno da su povrijedili propise o zaštiti tržišnog natjecanja, mogu zatražiti naknadu štete pred nadležnim trgovačkim sudom.

Time se postiže ravnoteža između javne i privatne provedbe prava tržišnog natjecanja i ujednačavaju materijalna i procesna pravila u ostvarivanju prava na naknadu štete zbog povrede prava tržišnog natjecanja. Kako bi se osigurali učinkoviti postupci privatne provedbe u okviru građanskog prava i učinkovita javna provedba od strane tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, oba alata moraju međusobno djelovati radi osiguranja maksimalne učinkovitosti pravila tržišnog natjecanja.

Zakon je jednoglasno usvojen u Hrvatskom saboru¹⁵.

U izradi **Nacrta prijedloga Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom**, predstavnica Agencije je bila članica Povjerenstva za izradu tog zakona koje je osnovalo Ministarstvo poljoprivrede. Ona je uključena u rad Povjerenstva kao

¹³ Službeni list L 349/1, 5.12.2014.

¹⁴ Prema saznanjima Agencije, Direktivu je u svoje pravne sustave do sada ugradio tek manji broj država članica EU, dok je u preko 20 država postupak donošenja zakona još u tijeku.

¹⁵ Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja usvojen je u Hrvatskom saboru 30. lipnja 2017. (Narodne novine, br. 69/2017).

predstavnicu institucije koja dobro razumije problematiku odnosa velikih i malih poduzetnika/proizvođača s trgovcem, odnosno problem asimetrije u pregovaračkoj snazi poduzetnika. Naime, prije nego što prehrambeni proizvod dospije do krajnjeg potrošača, on prolazi kroz opskrbni lanac koji čini niz različitih tržišnih subjekata (proizvođači, prerađivači, trgovci itd.) koji dodaju svoj doprinos u smislu kvalitete i vrijednosti proizvoda. No, zbog recentnih pojava kao što je povećana tržišna koncentracija, u tom se lancu pojavljuju poduzetnici vrlo različite razine pregovaračke snage. Iako su razlike u pregovaračkoj snazi uobičajena i legitimna pojava u trgovačkim odnosima, neravnoteže ponekad mogu biti tolike da dovode do tzv. *nepoštenih trgovačkih praksi*.¹⁶

Europska komisija je uočila četiri glavna oblika nepoštenih trgovačkih praksi koje primjenjuju trgovci:

- retroaktivnu zlouporabu neodređenih ili nepotpunih uvjeta iz ugovora,
- prekomjerno i nepredviđeno prenošenje troškova ili rizika na drugu ugovornu stranu,
- korištenje povjerljivih informacija i
- nepošteno raskidanje poslovnog odnosa.

Budući da je riječ o problematici koja je bliska sadašnjim nadležnostima AZTN-a, a praksa je i u mnogim državama članicama EU da tijela srodna AZTN-u provode zakone kojima se uređuje ta materija, u Nacrtu Zakona je AZTN predložen kao institucija za njegovo provođenje.

U dijelu aktivnosti vezanih za promicanje tržišnog natjecanja, svakako je važno istaknuti kako je AZTN u prosincu 2016. godine priredio i tiskao te na svojim mrežnim stranicama objavio **Vodič za naručitelje u otkrivanju i prijavi kartela u javnoj nabavi**¹⁷. Priručnik, sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, predstavlja komplementarni prilog izobrazbi javnih službenika i poduzetnika u pravilnoj primjeni propisa iz područja javne nabave.

Naime, zabranjeni dogovori između ponuditelja u javnoj nabavi¹⁸ u potpunoj su suprotnosti sa svrhom javne nabave jer ukidaju tržišno natjecanje, a posljedica su više cijene i niža kvaliteta. Stoga je prepoznavanje i otkrivanje zabranjenih dogovora u postupcima javnih natječaja iznimno važno radi dobrog gospodarenja proračunskim sredstvima. U tim postupcima presudnu ulogu u otkrivanju i sankcioniraju rizika od zabranjenih dogovora imaju upravo javni službenici, ali i poduzetnici koji sudjeluju u postupcima javne nabave. Na taj način pomažu mjerodavnim tijelima da onemoguće kartele i omoguće trošenje novca poreznih obveznika na najbolji način.

Osim što je priredila i objavila Vodič, Agencija je proaktivna u promicanju njegova sadržaja, osobito zato što se tiskanje Vodiča poklopilo s donošenjem novoga Zakona o javnoj nabavi¹⁹. Vodič je putem elektroničke pošte dostavljen zastupnicima u Hrvatskom saboru, Udruzi gradova u RH te Hrvatskoj zajednici županija.

¹⁶ U pravu konkurencije EU pojam poznat pod nazivom: *Unfair trade practices* – UTP's (engl.).

¹⁷ Vodič je objavljen i stavljen na raspolaganje javnosti na mrežnim stranicama Agencije: http://www.aztn.hr/uploads/documents/brosure/vodic_za_narucitelje.pdf

¹⁸ Bid rigging (engl.).

¹⁹ Narodne novine, br.120/16

U izvještajnoj godini Agencija je ostvarila i veliki iskorak u međunarodnoj suradnji, ne samo za Agenciju, nego i za Republiku Hrvatsku, jer je na poziv Organizacije za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD), uključena u rad njegova Odbora za tržišno natjecanje. Naime, iako Republika Hrvatska nije članica OECD-a, zbog dugogodišnje aktivne suradnje i aktivnosti AZTN u razvitku doktrine, edukacije i provedbi propisa o tržišnom natjecanju, Agencija je pozvana da se kandidira za stjecanje statusa sudionika u Odboru za tržišno natjecanje, što je uz pomoć Ministarstva vanjskih i europskih poslova u 2016. godini i realizirano. Postignuće je tim veće, ako se gleda kroz prizmu želje da Hrvatska u budućem razdoblju postane članica OECD-a, što je kao cilj potvrdio predsjednik Vlade RH Andrej Plenković. Članica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja je u studenome 2016. godine prvi puta sudjelovala na redovitom sastanku Odbora koji se održava dva puta godišnje u Parizu²⁰. S obzirom na to da je riječ o prvom takvom sastanku na kojem je sudjelovala, predstavnica Hrvatske je posebno pozdravljena, a u okviru brojnih tema vezanih za tržišno natjecanje, bila je predstavljena Hrvatska i prezentiran rad AZTN-a.

U međunarodnim obvezama, AZTN je svoj doprinos dao i u javnom savjetovanju o neovisnosti i ovlastima nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja koje je provela Europska komisija u prvom tromjesečju 2016. godine. Cilj je bio prikupiti stajališta dionika, stručnjaka i šire javnosti o problemima s kojima se susreću nacionalna tijela u učinkovitoj provedbi pravila EU-a.

U tom je kontekstu Komisija krajem ožujka 2017. godine u javnu raspravu uputila *Nacrt Direktive o neovisnosti nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja*. Naime, Komisija je uočila da više od 80 posto postupaka u zaštiti tržišnog natjecanja u Europskoj uniji provode nacionalne agencije država članica. Stoga je cilj da se spomenutom direktivom svim nacionalnim agencijama osiguraju isti alati za provedbu pravila u postupcima koji se vode po istoj pravnoj osnovi. Na taj se način treba ojačati položaj svih nacionalnih agencija i osigurati ujednačena primjena pravila o zaštiti tržišnog natjecanja na jedinstvenom tržištu čime se promiče i opći cilj EU-a - ostvarenje konkurentnih tržišta, otvaranje radnih mjesta i gospodarski rast.

Predloženim pravilima će se osigurati da nacionalna tijela za zaštitu tržišnog natjecanja posjeduju minimalni paket zajedničkih alata i učinkovite izvršne ovlasti kako bi se osiguralo da:

- budu neovisna u provedbi pravila o zaštiti tržišnog natjecanja i djeluju potpuno nepristrano bez primanja uputa od javnih ili privatnih subjekata;
- imaju osigurane potrebne financijske i ljudske resurse za obavljanje svog posla;
- dobiju ovlasti za prikupljanje svih relevantnih dokaza, uključujući pravo na pretraživanje mobilnih telefona, prijenosnih računala i tableta;
- imaju alate za izricanje primjerenih sankcija kojima se poduzetnici odvrćaju od povrede pravila o tržišnom natjecanju;²¹

²⁰ Jednom u sklopu OECD-ovog Globalnog foruma.

²¹ Prijedlog obuhvaća i pravila o odgovornosti društava majki poduzetnika i pravnom sljedniku kako poduzetnici ne bi mogli korporativnim restrukturiranjem izbjegavati kaznu. Osim toga, nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja će moći utvrditi kršenje propisa i izreći novčanu poduzetniku

- imaju usklađene programe oslobođenja od kazne kojima se poduzetnici potiču na iznošenje dokaza o nezakonitim kartelima.²²

U dio redovnih aktivnosti AZTN-a temeljem međunarodnih obveza pripada analiza notifikacija koncentracija zaprimljenih od strane Europske komisije. Agencija je u 2016. godini zaprimila i analizirala veliki broj notifikacija. Naime, Europska komisija ima obvezu tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja svih država članica EU dostaviti prijave namjere provedbe koncentracija poduzetnika koje imaju EU dimenziju, odnosno imaju učinke u najmanje tri države članice EU. Ako nacionalno tijelo smatra da neka koncentracija ima značajne učinke na njenom nacionalnom teritoriju, može pod određenim uvjetima zatražiti da joj se predmet u cijelosti ili djelomično delegira kao tijelu najpogodnijem za rješavanje. To je razlog što AZTN pomno analizira svaku notifikaciju koncentracije podnesenu Europskoj komisiji. U pravilu je riječ o veoma opsežnoj dokumentaciji, a budući da je riječ o koncentracijama s cijelog teritorija Europske unije, njihov je broj na godišnjoj razini vrlo visok.

Kada je riječ o provedbenim aktivnostima Agencije, odnosno o njezinoj izvršnoj ulozi sukladno ZZTN-u, **trenutna nadležnost Agencije** obuhvaća:

- utvrđivanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje njihovih štetnih učinaka na tržišno natjecanje;
- utvrđivanje zlorabica vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu i zabranu svakog daljnjeg postupanja koje dovodi do zlorabice te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka takvog postupanja na tržišno natjecanje;
- ocjenu dopuštenosti koncentracija poduzetnika.

Valja napomenuti da AZTN štiti tržišno natjecanje na svim, praktički nebrojenim mjerodavnim tržištima, primjenjujući propise o zaštiti tržišnog natjecanja na širok krug subjekata.

Naime, propisi o tržišnom natjecanju primijenjuju se isključivo na poduzetnike. Prema odredbama ZZTN-a poduzetnikom se smatraju:

- trgovačka društva,
- trgovci pojedinci,
- obrtnici,
- sve druge fizičke i pravne osobe koje obavljajući gospodarsku djelatnost sudjeluju u proizvodnji ili prometu roba / ili pružanju usluga,
- državna tijela,
- jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave,
- udruge,
- sportske organizacije,
- ustanove,
- vlasnici autorskih i sličnih prava.

koji počinu povredu i nema poslovni nastan na njihovu području, što je važno jer sve više poduzetnika posluje na međunarodnoj razini.

²² *Leniency programme* (engl.). Na taj će se način povećati ukupna motivacija poduzetnika za sudjelovanje u programima oslobođenja od kazne i prijavu vlastite uključenosti u kartel.

AZTN primjenjuje tzv. funkcionalni pristup, odnosno propise o zaštiti tržišnog natjecanja primjenjuje na svakog subjekta koji se izravno ili neizravno bavi gospodarskom djelatnošću, pa makar tu djelatnost obavljao i jednokratno te neovisno o namjeri ili činjenici ostvarivanja dobiti.

Provedbena statistika Agencije kreće se na razini 2015. godine. U području tržišnog natjecanja Agencija je u 2016. godini **riješila ukupno 641 predmet**.

U izvještajnom razdoblju Agencija je provela više od 60 ispitivanja i analiza stanja na različitim mjerodavnim tržištima. Tako je AZTN u okviru ispitivanja stanja na *na tržištu prodaje bijele tehnike i malih kućanskih aparata*, utvrdio i postojanje **zabranjenog sporazuma**²³.

Riječ je sporazumu kojim je poduzetnik **Gorenje Zagreb** trgovcima izravno i neizravno nametao fiksne ili minimalne prodajne cijene bijele tehnike i malih kućanskih aparata marke Gorenje. AZTN je utvrdio da je riječ o zabranjenom sporazumu koji je *ex lege* ništetan, a Gorenju Zagreb izrekao upravno-kaznenu mjeru u iznosu od 1,557.000 kuna.

U okviru toga postupka koji je bio pokrenut u 2015. godini, a okončan u 2016. godini, Agencija je provela i nenajavljen pretrag poslovnih i drugih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava poduzetnika Gorenje Zagreb te pečaćenje i privremeno oduzimanje predmeta²⁴. Upravo ta se nenajavljena pretraga pokazala ključnom u otkrivanju dokaza za utvrđivanje zabranjenog sporazuma.

Određeni broj postupaka u nadležnosti Agencije u 2016. godini je okončan preuzimanjem obveza od strane poduzetnika u obliku izvršenja mjera, uvjeta i rokova za ponovno uspostavljanje tržišnog natjecanja na tržištu.²⁵ Riječ je o institutu kojim se uklanjaju mogući štetni učinci na tržišno natjecanje kroz obveze predložene od strane poduzetnika, bez potrebe utvrđivanja povrede ZZTN-a i bez sankcija za poduzetnike, ali i bez troškova za Agenciju i Državni proračun.

U predmetima utvrđivanja zlouporaba vladajućeg položaja prihvaćanjem obveza od strane poduzetnika okončani su postupci na tržištima distribucije tiskovina²⁶, na tržištu prodaje

²³ Rješenje AZTN protiv Gorenje Zagreb, klasa: UP/I 034-03/13-01/035, od 20. prosinca 2016.; Narodne novine br.26/2017.

²⁴ ZZTN; članci 42. do 46.

²⁵ ZZTN; članak 49. Preuzimanje obveza od strane poduzetnika (engl. *commitments*). često je korišten institut u pravu tržišnog natjecanja. U ZZTN je preuzet iz pravne stečevine EU. Naime, Uredba Vijeća (EZ-a) br. 1/2003 (članak 9.), ovlašćuje Europsku komisiju odnosno nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja da u cilju otklanjanja povreda članka 101. i 102. UFEU odlukom obveže poduzetnika na preuzimanje mjera i uvjeta koje poduzetnik sam predloži, a koje su za ta tijela prihvatljivi te da obustavi daljnje vođenje postupka. U tom slučaju ne utvrđuje se povreda i ne izriču kazne.

²⁶ Rješenje AZTN protiv Tiska, klasa UP/I 034-03/13-01/048, od 4. veljače 2016.; Narodne novine br. 31/16 i mrežne stranice AZTN-a.

strojeva i pribora za obrađivanje vrtova²⁷, tržištu servisiranja i prodaje rezervnih dijelova za vanbrodske motore²⁸ te tržištu obavljanja pogrebnih usluga²⁹, dok je u predmetu utvrđivanja zabranjenih sporazuma na taj način okončan postupak vođen na tržištu prodaje strojeva i pribora za obrađivanje vrtova³⁰.

Kada je riječ o primjeni ovoga instituta, može se utvrditi da je **on u potpunosti zaživio odnosno da su ga poduzetnici prepoznali kao alat koji mogu koristiti** kada u ranoj fazi **postupka u nadležnosti Agencije** sami uoče da bi moglo biti ocijenjeno kako njihovo postupanje nije u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanje. Tada oni Agenciji mogu samoinicijativno podnijeti prijedlog preuzimanja obveza u obliku izvršenja određenih mjera u primjerenim, u pravilu kratkim rokovima, kojima se otklanjaju mogući negativni učinci njihova postupanja ili propuštanja postupanja na tržišno natjecanje.

Takav pristup Agencija u pravilu prihvaća i potiče, ali isključivo pod uvjetom da nije riječ o teškim povredama propisa o zaštiti tržišnog natjecanja te da test tržišta, u obliku javnog objavljivanja prijedloga mjera na mrežnim stranicama Agencije, nema za posljedicu negativne reakcije konkurenata i drugih sudionika na mjerodavnom tržištu. U takvom slučaju, Agencija ne utvrđuje povredu ZZTN-a i ne izriče upravno-kaznenu mjeru, ali stranke plaćaju propisanu upravnu pristojbu.³¹

Svi poduzetnici s kojima su u 2016. godini postupci okončani preuzimanjem obveza od strane poduzetnika, Agenciji su dostavili dokaze da su sve preuzete obveze izvršili u zadanim rokovima.

Izvještajno razdoblje, osobito drugu polovinu 2016. godine, obilježava dinamiziranje aktivnosti Agencije **u kontroli koncentracija poduzetnika**, što je izravna posljedica pojačanih aktivnosti preuzimanja i spajanja poduzetnika na pojedinim tržištima, osobito u telekomunikacijama, maloprodaji robe široke potrošnje i medijima.

Svi predmeti ocjene dopuštenosti koncentracija vođeni u 2016. godini, osim jednog, okončani su obaviješću Agencije o ocjeni dopuštenosti koncentracije na 1. razini, budući da je utvrđeno kako nije riječ o koncentracijama s negativnim učinkom na tržišno natjecanje.

Krajem srpnja 2016. godine Agenciji je dostavljena prijava namjere provedbe koncentracije poduzetnika *Optima i H1 Telekom* uz istodobni zahtjev Hrvatskog telekoma (HT) da Agencija

²⁷ Rješenje AZTN protiv Drezga d.o.o., klasa UP/I 034-03/14-01/026, od 14. srpnja 2016.; Narodne novine br. 74/16 i mrežne stranice AZTN-a.

²⁸ Rješenje AZTN protiv Navela d.o.o., UP/I 034-03/15-01/030, od 15. rujna 2016., Narodne novine br. 90/16 i mrežne stranice AZTN-a.

²⁹ Rješenje AZTN protiv Flore VTC, klasa UP/I 034-03/15-01/045, od 18. kolovoza 2016., Narodne novine br. 76/16 i mrežne stranice AZTN-a.

³⁰ Rješenje AZTN protiv Navela d.o.o., klasa UP/I 034-03/15-01/029, od 15. rujna 2016., Narodne novine br. 91/16 i mrežne stranice AZTN-a.

³¹ Upravna pristojba u iznosu od 21.000 kn.

djelomično ukine *rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji HT/Optima*³² i produlji rok uvjetno dopuštene koncentracije do 10. srpnja 2021. godine.

U odnosu na prijavu namjere provedbe koncentracije Optima i H1 Telekom, Agencija je otvorila predmet ocjene dopuštenosti koncentracije u kojem je krajem 2016. godine AZTN donio zaključak o pokretanju postupka na 2. razini budući da je za donošenja meritorne odluke bilo potrebno provesti dubinsku ekonomsku i pravnu analizu na mjerodavnom tržištu.

Vezano uz tržište elektroničkih komunikacijskih usluga Agenciji je u 2016. godini prijavljena, koncentracija poduzetnika *VIPnet/Metronet Telekomunikacije*³³.

Kada je riječ o tržištu maloprodaje robom široke potrošnje, AZTN je u 2016. godini zaprimio koncentraciju *Spar AG, Austrija/Billa, Billa nekretnine i Minaco*³⁴.

U 2016. godini zaprimljena je i prijava koncentracije *Mueller/Kozmo*³⁵.

Izveštajnu 2016. godinu obilježila je daljnja konsolidacija i nekih drugih tržišta poput tržišta pružanja hotelskih usluga. Tako je *Valamar Riviera iz Poreča preuzeo hotelski lanac Imperial iz Raba*³⁶.

Nadalje, na tržištu mesa i mesnih prerađevina, Mesna industrija braća Pivac iz Vrgorca preuzela je Vajdu iz Čakovca³⁷.

Na tržištu tiskanih medija je JOJ Media House a.s. iz Slovačke preuzeo Novi list iz Rijeke, Glas Istre Novine iz Pule i RTD iz Zadra³⁸.

Trend konsolidacije tržišta šoping centara započeo je s koncentracijom kojom je *MSREF VIII Global-GP (SAD) preuzeo Gradski Centar, Zagreb i Mantu, Zagreb*³⁹, odnosno upravljanje nad šoping centrima City Centar One.

³² Rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji kojom Hrvatski telekom u postupku predstečajne nagodbe stječe kontrolu nad Optima Telekomom, klasa UP/I 034-03/2013-02/007, od 19. ožujka 2014.; Narodne novine br. 52/2014 i mrežne stranice AZTN-a.

³³ Koncentracija je koncem siječnja 2017. godine ocijenjena dopuštenom na 1. razini. Ocjena dopuštenosti koncentracije VIPnet d.o.o., Zagreb i Metronet Telekomunikacije d.d., Zagreb, Obavijest klasa UP/I 034-03/16-02/009 od 26. siječnja 2017.; mrežne stranice AZTN-a.

³⁴ Koncentracija je početkom 2017. godine ocijenjena dopuštenom na 1. razini. Ocjena dopuštenosti koncentracije Spar AG, Austrija i Billa d.o.o., Zagreb, Billa Nekretnine d.o.o., Zagreb, Minaco d.o.o., Zagreb, Obavijest klasa UP/I 034-03/16-02/011; od 26. siječnja 2017.; mrežne stranice AZTN-a.

³⁵ Koncentracija je krajem veljače 2017. godine ocijenjena dopuštenom 1. razini. Ocjena dopuštenosti koncentracije Müller d.o.o., Zagreb i dio poduzetnika Konzum d.d., Zagreb (Kozmo), Obavijest klasa UP/I 034-03/16-02/010; od 24. veljače 2017.; mrežne stranice AZTN-a.

³⁶ Ocjena dopuštenosti koncentracije Valamar Riviera d.d., Poreč i Imperial d.d., Rab, Obavijest klasa UP/I 034-03/16-02/007, od 20. rujna 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

³⁷ Ocjena dopuštenosti koncentracije Mesna industrija braća Pivac d.o.o., Vrgorac i Mesna industrija – Vajda d.d., Čakovec, Obavijest klasa UP/I 034-03/15-02/010, od 16. veljače 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

³⁸ Ocjena dopuštenosti koncentracije JOJ Media House, a.s., Bratislava, Slovačka Republika i Novi list d.d., Rijeka, Glas Istre Novine d.o.o., Pula i RTD d.o.o. Zadar, Obavijest klasa UP/I 034-03/16-02/005 od 22. srpnja 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

Uz to, rad u području kontrole koncentracija obilježio je i nastavak praćenja provedbe mjera i uvjeta za otklanjanje negativnih učinaka koncentracija na tržišno natjecanje, prihvaćenih od strane Agencije rješenjima o uvjetno dopuštenim koncentracijama iz 2014. godine.

Riječ je o predmetima ocjene koncentracije *Agrokor/Poslovni sistemi Mercator*⁴⁰ i *Hrvatski Telekom/OT-Optima Telekom*⁴¹. U tim predmetima Agencija je tijekom 2016. godine nastavila pratiti provedbu izuzetno kompleksnih, višegodišnjih mjera vezanih uz poslovanje tih velikih grupacija.

Za nadzor i redovno izvještavanje Agencije o provođenju mjera iz navedenih rješenja imenovani su posebni povjerenici.⁴² Povjerenici su odobreni od Agencije, a u odnosu na sudionike koncentracija imaju neopozivi mandat.

I u 2016. godini Agencija se bavila postupcima kontrole koncentracija na tržištu *medija i elektroničkih medija*, iako u manjoj mjeri nego u prethodnim izvještajnim razdobljima. Naime, poduzetnici koji sudjeluju u koncentracijama u tome sektoru učestalo propuštaju ispuniti zakonsku obvezu prijave koncentracija AZTN-u. S obzirom na to da propuštanje prijave namjere koncentracije predstavlja povredu ZZTN-a, Agencija u takvim slučajevima po službenoj dužnosti pokreće postupak utvrđivanja povrede ZZTN-a i utvrđivanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere do visine od jedan posto ukupnog prihoda poduzetnika iz godine koja je prethodila koncentraciji.

Osim ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu koji su pretpostavka za vođenje postupaka u nadležnosti AZTN-a i pravnu analizu propisa, podlogu za donošenje odluka Agenciji omogućuje i uvid u funkcioniranje pojedinih tržišta i konkurentske odnose koje dobiva kroz provedbu **sektorskih istraživanja tržišta**. Riječ je o dubinskim pravno-ekonomskim analizama temeljenim na izravnom obraćanju Agencije poduzetnicima i podacima koje oni dostavljaju. Istraživanja Agencija pokreće po službenoj dužnosti, pri čemu na osobito dinamičnim ili osjetljivim tržištima Agencija takva istraživanja provodi redovito jednom godišnje.

Takvo je svakako ***Istraživanje tržišta trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo***⁴³. S obzirom da ga AZTN

³⁹ Ocjena dopuštenosti koncentracije, MSREF VIII Global GP, L.P.; New York, SAD i Gradski centar d.o.o., Zagreb i Manta d.o.o., Zagreb, Obavijest klasa UP/I 034-03/2016-02/001 od 3. veljače 2016.; mrežne stranice AZTN.

⁴⁰ Rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji koncerna Agrokor i Poslovnih sistema Mercator, klasa UP/I 034-03/2013-02/008, od 24. ožujka 2014.; Narodne novine br. 56/2014 i mrežne stranice AZTN-a.

⁴¹ Mandat za poslove praćenja provedbe mjera sudionika koncentracije Hrvatski Telekom d.d., Zagreb i OT-Optima Telekom d.d., Zagreb, AZTN je 10. srpnja 2014. odobrio povjereniku Ernst & Young d.o.o. Zagreb; Mandat za poslove praćenja provedbe mjera sudionika koncentracije Agrokor d.d., Zagreb i Poslovni sistem Mercator d.d., Ljubljana AZTN je 15. srpnja 2014. odobrio PricewaterhouseCoopersu d.o.o., Zagreb

⁴² Obavijest o odobrenju mandata povjereniku Ernst & Ernst & Young d.o.o., za nadzor koncentracije Hrvatski telekom/Optima telekom, od 10. srpnja 2014.; Obavijest o odobrenju mandata povjereniku PricewaterhouseCoopers d.o.o., za nadzor koncentracije Agrokor/Mercator; od 15. srpnja 2014.; dostupno na mrežnim stranicama AZTN-a.

provodi duže od 10 godina i o njegovim nalazima transparentno izvještava javnost, ono je već postalo i zaštitni znak Agencije, a podaci o kretanjima na tom tržištu te tržišnoj snazi poduzetnika u maloprodaji utvrđenima u AZTN-ovom istraživanju, u javnosti se uzimaju kao najmjerodavniji.

Uz to, i već naprijed spomenuto Istraživanje tržišta obveznog osiguranja za motorna vozila, Agencija je u 2016. godini zaključila ciljano sektorsko Istraživanje tržišta naftnih derivata s naglaskom na tržište maloprodaje i veleprodaje motornih goriva u Hrvatskoj. Agencija je istraživanje pokrenula vodeći se interesom opće politike i šire javnosti koji su pobudile stalne i nagle promjene cijena motornih goriva u posljednjem kvartalu 2014. godine. Cilj istraživanja je bio utvrditi relevantne činjenice o načinu i mehanizmima određivanja i kretanja maloprodajnih cijena goriva u godini nakon liberalizacije toga tržišta (veljača 2014. - veljača 2015. godine). Istraživanje je pokazalo da primaran utjecaj na formiranje maloprodajnih cijena imaju inputi na koje trgovci u pravilu ne mogu utjecati – nabavna cijena goriva, trošarine i porezi.

Ključne nalaze svojih sektorskih istraživanja Agencija uvijek publicira širokoj javnosti što je dio politike potpune transparentnosti AZTN-a u cilju širenja učinaka njezinih odluka, mišljenja i ostalih aktivnosti na tržištima na poduzetnike i potrošače, tijela javne vlasti, akademsku zajednicu, stručnu i širu javnost.

Osim izvršavanja zakonske obveze AZTN-a na podnošenje izvješća o radu Hrvatskom saboru koje ujedno objavljuje na svojim službenim mrežnim stranicama (www.aztn.hr)⁴⁴, Agencija njeguje dugogodišnju praksu objavljivanja svih svojih odluka i mišljenja⁴⁵ kao i najvažnijih internih dokumenata Agencije (Statut, programe rada, godišnja izvješća itd.) na svojim mrežnim stranicama. Na stranici se redovito objavljuju i presude Visokog upravnog suda RH po tužbama protiv rješenja Agencije kao i relevantne odluke Ustavnog suda RH. Osim toga, AZTN temeljem izričite odredbe ZZTN-a, sva svoja rješenja objavljuje u Narodnim novinama.

Dio takvog pristupa otvorenosti predstavljaju komunikacijske aktivnosti vezane uz predstavljanje njezinih odluka u javnosti te općenito prezentacije njezina rada putem svih raspoloživih komunikacijskih kanala – mrežnih stranica i mjesečnog elektroničkog biltena *AZTN info*⁴⁶.

⁴³ Prikaz Istraživanja tržišta trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj u 2015. dostupan na mrežnim stranicama AZTN-a: <http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2016/10/maloprodaja-2015.pdf>

⁴⁴ Elektronička arhiva Godišnjih izvješća o radu AZTN-a od 1998. godine dostupna na: <http://www.aztn.hr/godisnja-izvjesca/>

⁴⁵ Prilog I. Godišnjeg izvješća o radu AZTN-a za 2016. godinu.

⁴⁶ U cilju dodatnog jačanja transparentnosti institucije Komunikacijskom strategijom je definirano osmišljavanje i izdavanje informativnog biltena Agencije. Bilten je zamišljen i realiziran krajem 2012. godine kao mjesečna elektronička publikacija koja općoj i stručnoj javnosti na jednostavan i razumljiv način predstavlja odluke i aktivnosti Agencije, ali i prenosi zanimljivije informacije i teme iz područja tržišnog natjecanja iz Europske unije i svijeta. Bilten se primateljima šalje elektroničkim putem te se objavljuje i na službenim mrežnim stranicama Agencije (www.aztn.hr) gdje su arhivirani i dostupni svi objavljeni brojevi.

U 2016. godini primjetno je povećanje interesa javnosti vezan za angažman Agencije u radu na dva zakonska prijedloga, kao i u radu na pojedinim predmetima, osobito u području ocjene koncentracija. Nastavljeno je i aktivno sudjelovanje stručnjaka Agencije kao predavača na konferencijama, seminarima i edukacijama kojima se komunikacije s opće produbljuju na stručnu i kvalificiranu javnost, prije svega poduzetnike, pravosuđe i odvjetništvo te akademsku javnost.

Na visoku transparentnost u radu AZTN-a, nadovezuje se i ispunjavanje zakonske obveze o *pravu na pristup informacijama*. Sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama,⁴⁷ Agencija kao tijelo javne vlasti osigurava pravo na pristup informacijama. U 2016. godini zaprimljeno je osam zahtjeva za pristup informacijama koji su riješeni u zakonskom roku. Od toga je pet zahtjeva prihvaćeno, jedan je odbijen, a dva su ustupljena na postupanje nadležnim tijelima. Također, Povjereniku za pristup informacijama⁴⁸, AZTN je dostavio Izvješće o provedbi zakona za 2016. godinu.

Temeljem rješenja o utvrđenim povredama propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, Agencija je u 2016. godini izrekla upravno-kaznene mjere u visini od ukupno 1.592.000 kuna,⁴⁹ koje čine izravni prihod Državnog proračuna.

U slučaju da Visokom upravnom sudu RH nije podnesena tužba, stranka upravno-kaznenu mjeru uplaćuje po izvršnosti rješenja Agencije. U slučaju da je tužba protiv odluke Agencije podnesena, stranka upravno-kaznenu mjeru uplaćuje po pravomoćnosti sudske odluke⁵⁰.

Agencija naglašava da izricanje upravno- kaznenih mjera nije svrha njezinoga rada niti je to krajnji cilj njezinog djelovanja. Upravo suprotno, Agencija postupke vodi da bi uklonila nepravilnosti na tržištu, a izricanje upravno-kaznenih mjera koje su posljedica povrede propisa, uvijek provodi s osobitom pažnjom u odnosu na poslovanje poduzetnika, imajući uvijek u prvom planu preventivni učinak takve sankcije. Štoviše, Agencija pri izvješćivanju javnosti o svojoj odluci i izrečenoj upravno-kaznenoj mjeri uvijek naglašava kako je prvenstvena svrha sankcija upravo odvratanje poduzetnika od kršenja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja odnosno ukazivanje poduzetnicima da se kršenje propisa o zaštiti tržišnog natjecanja „ne isplati“.

Kao pravna osoba s javnim ovlastima AZTN uvijek s osobitom pažnjom obavlja svoje aktivnosti te pažljivo raspolaže dodijeljenim proračunskim sredstvima.

Financiranje rada i aktivnosti Agencije isključivo proizlazi iz sredstava koja se osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske. Agencija ne ostvaruje vlastite prihode. Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje naplaćuje i izriče Agencija prihod su Državnog proračuna Republike Hrvatske.

⁴⁷ Zakon o pravu na pristup informacijama; Narodne novine, br. 25/13.

⁴⁸ Zakon o pravu na pristup informacijama; članak 35.(1): „Povjerenik za informiranje štiti, prati i promiče Ustavom Republike Hrvatske zajamčeno pravo na pristup informacijama.“ Članak 36. (1): „Povjerenika bira Hrvatski sabor na vrijeme od pet godina uz mogućnost ponovnog izbora.“

⁴⁹ ZZTN; članci 60. do 66.; Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere (Narodne novine, br. 129/2010 i 23/2015).

⁵⁰ ZZTN; članak 70., stavak. 2.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije u državnom proračunu za 2016. iznosila su **10.343.072,00** kuna. Izvršenje rashoda iznosilo je **10.195.976,90** kuna što predstavlja 98,58 posto u odnosu na plan.

Budući da AZTN izrazito vodi računa o strogo namjenskom i racionalnom trošenju proračunskih sredstava te sustavno radi na smanjenju svih rashoda na koje ima utjecaja, **materijalni rashodi AZTN-a u odnosu na 2015. godinu smanjeni su za 17,96 posto.**

U strukturi rashoda najveći dio su rashodi za zaposlene i iznose 73,47 posto. U odnosu na 2015. godinu rashodi za zaposlene manji su za 135.552,99 kuna, odnosno za 1,78 posto.

Agencija je u 2016. godini zapošljavala **44 djelatnika**, uključujući i pet članova Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja. U 2016. godini je 34 djelatnika bilo uključeno u provedbu zakona iz nadležnosti Agencije, dok je preostalih 10 djelatnika obavljalo druge poslove usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem Agencije.

Sukladno ZZTN-u za ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa, na radnike Agencije i članove Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja primjenjuju se opći propisi o radu.

Plaće u Agenciji se isplaćuju temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o visini osnovice za obračun plaće u javnim službama te sukladno Uredbi o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama.⁵¹

Složenosti poslova Agencije immanentna je visoka kvalifikacijska struktura zaposlenih. Tako 98 posto zaposlenih ima visoku ili višu stručnu spremu, a od ukupnog broja zaposlenih (uključujući i članove Vijeća) čak 23 posto radnika ima završene poslijediplomske studije i znanstveni stupanj doktora odnosno magistara znanosti/sveučilišnih specijalista. Srednju stručnu spremu ima svega jedan zaposleni.

Svi pravnici moraju imati položen pravosudni ispit, a oni koji izriču upravno-kaznene mjere moraju imati i dodatne četiri godine rada na pravnim poslovima nakon položenog pravosudnog ispita.

Radnici Agencije, kao ni članovi Vijeća, ne mogu biti članovi uprava ili nadzornih odbora te upravnih vijeća poduzetnika ili biti u članstvima bilo kojih drugih oblika interesnog udruživanja.

Organizacijska struktura Agencije u 2016. godini se nije mijenjala u odnosu na prethodno izvještajno razdoblje. Odlikuje je mali broj hijerarhijskih razina te radna mjesta sa širokim djelokrugom poslova.

⁵¹ Članak 2. Zakona o osnovici plaće u javnim službama, Narodne novine br. 39/09 i 24/09: Uredba o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama Narodne novine br: 25/13, 72/13, 151/13, 9/14, 40/14, 51/14, 77/14, 83/14, 87/14, 120/14, 147/14, 151/14, 11/15, 32/15, 38/15, 60/15, 83/15, 112/15 i 122/15 i 10/17.

Odluke Agencije – statistika za 2016. godinu

Agencija je u 2016. godini ukupno riješila 641 predmet iz područja tržišnog natjecanja.

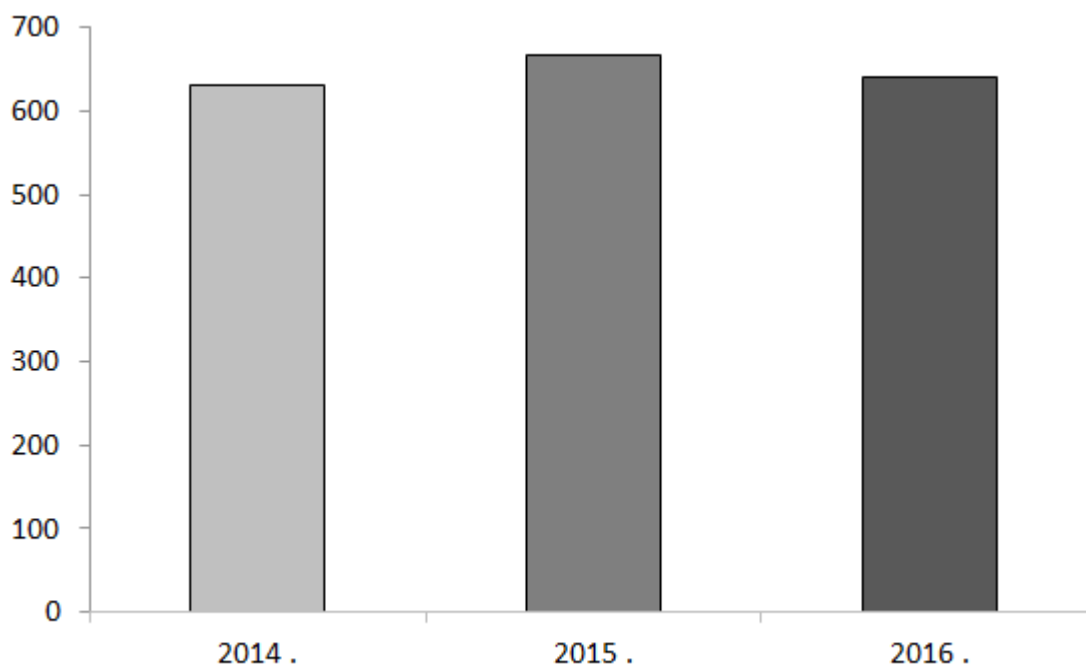
Tablica 1. Broj riješenih predmeta u 2016. godini

Tržišno natjecanje	Broj riješenih predmeta u 2016.
Upravni predmeti	56
Neupravni predmeti	585
Ukupno	641

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

U odnosu na prethodno izvještajno razdoblje zabilježen je gotovo jednak broj predmeta, uzevši u obzir smanjenje od svega četiri posto pa se može ustvrditi da se provedbene aktivnosti Agencije u 2016. godini kreću na razini 2015. godine.

Slika 1. Broj riješenih predmeta u razdoblju od 2014. do 2016. godine

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Na dan 31. prosinca 2016. godine Agencija je imala ukupno 19 otvorenih predmeta, odnosno postupaka u tijeku u kojima još nije doneseno rješenje Agencije.

Ovdje je potrebno naglasiti kako je postupak koji provodi Agencija uključujući i rokove detaljno propisan odredbama ZZTN-a i Zakona o općem upravnom postupku (dalje: ZoUP).⁵²

Zbog izuzetno visokih standarda zaštite prava stranaka, ali i zaštite prava podnositelja inicijative i osoba kojima je Agencija priznala ista postupovna prava kao i podnositeljima inicijative koje propisuje ZZTN, kao i zbog složenih pravnih i ekonomskih analiza koje prethode pokretanju postupka, a naročito donošenju odluka te obvezi održavanja usmenih i glavnih rasprava kako bi se stranci osim pisane dala mogućnost i usmene obrane, postupci u nadležnosti Agencije su relativno dugotrajni i u pravilu ne mogu biti okončani u manje od godinu dana. To je u skladu s iskustvima i praksom Europske komisije i tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja u državama članicama EU.

Radi boljeg uvida u složenost postupaka koje provodi AZTN, smatramo korisnim dati kratki opis tijeka postupka u predmetima utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporaba vladajućeg položaja poduzetnika na tržištu. Tako se, sukladno rokovima koje propisuje ZZTN, postupci utvrđivanja zabranjenih sporazuma ili zlouporabe vladajućeg položaja mogu se podijeliti u *nekoliko faza*.

⁵² Zakon o općem upravnom postupku, članak 3. stavak 1. Narodne novine, br. 47/2009.

Prvu fazu predstavlja *prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu*. U slučaju da se provodi temeljem zaprimljene inicijative, ispitivanje može trajati *najviše šest mjeseci*.⁵³

Ako inicijativa rezultira *pokretanjem postupka*, donošenjem zaključka o pokretanju postupka započinje *druga faza*. Ako se zaključkom o pokretanju postupka od stranaka zatraži dostava pisanih očitovanja i/ili dokumentacije, rok za dostavu ne smije biti *kraći od osam niti dulji od 30 dana* od dana dostave zaključka.⁵⁴ Uz to, za svako dodatno očitovanje koje se tijekom trajanja postupka traži od stranaka, strankama se, unutar naprijed navedenog okvira, daje primjereni rok za odgovor.

Treća faza postupka počinje dostavom stranci *Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku*. Od dana primitka stranka ima *rok od mjesec dana* za dostavu svojih primjedbi na navedenu Obavijest te ima pravo predložiti saslušanje dodatnih svjedoka i izvođenje dodatnih dokaza.⁵⁵ Primjerak Obavijesti o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku u skraćenom obliku i „očišćenom“ od poslovnih tajni, Agencija je obvezna dostaviti i podnositelju inicijative te osobama kojima je priznala prava u postupku koja ima podnositelj inicijative. Međutim, ovo je moguće samo pod uvjetom da su to pisanim putem prethodno zatražili od Agencije. U tom slučaju i te osobe imaju pravo da, kao i stranka u postupku, dostave primjedbe na navedenu Obavijest.⁵⁶

Nakon isteka roka za dostavljanje primjedbi na Obavijest o preliminarno utvrđenim činjenicama u postupku i provedbe analiza tih primjedbi i očitovanja stranaka, u najkraćem mogućem roku se zakazuje *usmena rasprava*. Zaključivanjem usmene rasprave, AZTN *završava fazu postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja*.

Nakon toga, započinje *četvrta faza* postupka. Zapčinje faza utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere. U toj fazi, sukladno odluci Vijeća, AZTN strankama dostavlja Obavijest o utvrđenom činjeničnom stanju.⁵⁷ Ta obavijest praktički predstavlja utvrđenje povrede prava tržišnog natjecanja. Uz nju se strankama dostavlja i poziv na Glavnu raspravu. Stranke i u tom dijelu postupka imaju pravo dostaviti pisane obrane u roku koji ne može biti kraći od 15 ni dulji od 30 dana od dana dostave poziva na glavnu raspravu.

Nakon toga, AZTN održava *Glavnu raspravu* na kojoj se stranci omogućava i davanje usmene obrane i izvođenje dokaza.

I konačno, AZTN, najkasnije u roku od *četiri mjeseca* od dana zaključenja glavne rasprave, donosi *jedinstveno rješenje* kojim utvrđuje povredu ZZTN-a i izriče upravno- kaznenu mjeru.⁵⁸

Kada je riječ o postupcima ocjene koncentracije, rokovi su nešto drugačiji.

⁵³ ZZTN; članak 38. stavak 5.

⁵⁴ ZZTN; članci 39. i 40.

⁵⁵ ZZTN; članak 48.

⁵⁶ ZZTN; članak 37. stavak 4 i članak 36. stavak 3.

⁵⁷ ZZTN; članak 52.

⁵⁸ ZZTN; članak 57.

Naime, ako su *ispunjeni uvjeti za obvezu podnošenja prijave namjere provedbe koncentracije u smislu ZZTN-a i Uredbe o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika,*⁵⁹ te nakon što je dokumentacija za prijavu koncentracije kompletirana, AZTN podnositelju prijave *daje potvrdu o potpunosti prijave.* Istodobno na svojim mrežnim stranicama objavljuje javni poziv svim zainteresiranim osobama za dostavljanje pisanih primjedaba i mišljenja na predmetnu koncentraciju u roku koji ne može biti kraći od osam niti dulji od petnaest dana.

Ako u *roku od 30 dana* od izdavanja potvrde o potpunosti prijave AZTN ne donese zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije, koncentracija će se *smatrati dopuštenom na 1. razini.* AZTN će o tome u pisanom obliku obavijestiti podnositelja prijave koncentracije i javnost.⁶⁰

U protivnom, ako AZTN donese *zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije,* ocjena koncentracije *prelazi na 2. razinu* koja zahtijeva dubinske pravne i ekonomske analize tržišta.

Rješenje kojim se koncentracija može ocijeniti dopuštenom, uvjetno dopuštenom ili nedopuštenom AZTN donosi *u roku od tri mjeseca* od dana donošenja zaključka o pokretanju postupka, uz propisanu iznimnu mogućnost produženja toga roka.⁶¹

Takvo trajanje postupaka je uobičajeno i u tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU i u postupcima u nadležnosti Europske komisije.

⁵⁹ Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika; Narodne novine, br. 38/11.

⁶⁰ ZZTN; članak 22. stavak 1.

⁶¹ ZZTN; članak 22. stavak 7. i članak 57. stavak 6.

Provedba propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u 2016. godini

U ovom dijelu Izvešća o radu AZTN-a u 2016. godini, Agencija će prezentirati pravni okvir unutar kojega provodi postupke utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja i primjenjuje specifične alate i institute za provođenje propisa, izložiti kratke opise postupaka i odluka koje je donijela u 2016. godini vezane za utvrđivanje zabranjenih sporazuma, zlouporaba vladajućeg položaja i ocjene dopuštenosti koncentracija poduzetnika te opisati aktivnosti vezane za promicanje prava i politike tržišnog natjecanja i međunarodnu suradnju Agencije.

Pravni okvir

Zakonodavni okvir kojim se uređuju pravila i uspostavlja sustav mjera zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj čine *Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja*⁶² te provedbeni propisi doneseni temeljem tog zakona.

Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja stupio je na snagu 1. srpnja 2013.⁶³ Njime je uređena nadležnost AZTN-a u području zaštite tržišnog natjecanja nakon pristupanja Republike Hrvatske Europskoj uniji. Konkretno, *Zakon o izmjenama i dopunama ZZTN-a* omogućio je izravnu primjenu pravne stečevine Europske unije iz područja zaštite tržišnog natjecanja. To se naročito odnosi na izravnu primjenu članka 101. i članka 102. Ugovora o funkcioniranju EU (dalje: UFEU),⁶⁴ na primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o EZ-u⁶⁵ i primjenu Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika⁶⁶.

⁶² *Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja*; Narodne novine br. 79/09 i 80/13.

⁶³ *Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja*; Narodne novine br. 80/13. Zakonodavni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja u Republici Hrvatskoj predstavlja *Zakon o zaštiti tržišnog natjecanja* (Narodne novine, br. 79/2009 i 80/2013), za koji se dalje u tekstu, ako nije drugačije navedeno, koristi skraćunica ZZTN, te provedbeni propisi doneseni temeljem toga zakona.

⁶⁴ Ugovor o funkcioniranju Europske unije; SL C 115, od 9. svibnja 2008.

⁶⁵ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o EZ-u, SL L 1, 04.01.2003. Uredbom se uređuju načela u primjeni sadašnjih članaka 101. i 102. UFEU u odnosu na nacionalne propise o tržišnom natjecanju, ovlasti EK i tijela država članica nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja te nacionalnih sudova, odluke EK, suradnja između EK i država članica, razmjena informacija, obustava ili prekid postupka, suradnja s nacionalnim sudovima – sve u cilju jedinstvene primjene prava tržišnog natjecanja u EU. Nadalje, uređuju se ovlasti EK u provođenju pretraga i ovlasti nacionalnih tijela država članica nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, zatim kazne, zastara, saslušanje stranaka i čuvanje poslovne tajne, sudski nadzor Suda EU itd.

⁶⁶ Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (*Uredba EZ o koncentracijama*), SL L 24, 29.01.2004. AZTN, nakon 1. srpnja 2013., sukladno Uredbi ocjenjuje koncentracije koje imaju učinak na trgovinu između država članica EU, ali samo pod uvjetima propisanim Uredbom. Primjerice, kada ocjenu koncentracija s EU dimenzijom Europska komisija odluči ustupiti AZTN-u. Uredbom se detaljno uređuju kriteriji za koncentracije s EU dimenzijom, kriteriji koji se uzimaju u obzir pri ocjeni koncentracije, definicija koncentracije, prethodna

Stupanjem na snagu tzv. paralelne nadležnosti Agencije, povećan je i opseg ovlasti Agencije.

Konkretno, u slučajevima narušavanja tržišnog natjecanja sa značajnim učinkom na trgovinu između Republike Hrvatske i jedne ili više država članica EU, u postupcima utvrđivanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika i zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika, uz nacionalno zakonodavstvo (članke 8. i/ili 13. ZZTN-a), AZTN može izravno primjenjivati i članke 101. i 102. UFEU. U slučajevima kada se radi o narušavanju tržišnog natjecanja za koje AZTN procijeni da nema učinak na trgovinu s drugim članicama EU, primjenjivat će isključivo hrvatske propise.

Drugim riječima, zaštita tržišnog natjecanja u Hrvatskoj dio je sustava zaštite tržišnog natjecanja na unutarnjem tržištu EU, koju istodobno, osim hrvatske Agencije i hrvatskih sudova (Visoki upravni sud RH i nadležni trgovački sudovi), provode i europske institucije - Europska komisija, Opći sud i Sud Europske unije.

Spomenuta paralelna nadležnost podrazumijevala je za Agenciju i uspostavu obvezne suradnje s tijelima za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU i Europskom komisijom kroz Europsku mrežu tijela za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN).

Suradnja obuhvaća razmjenu informacija o postupcima koji se vode protiv poduzetnika za koje se sumnja da sklapaju zabranjene sporazume (članak 101. UFEU) ili zlorabe vladajući položaj (članak 102. UFEU). Tu je i suradnja u provedbi zajedničkih nenajavljenih pretraga ili pružanje pomoći u provođenju pretraga, kao i provedbu pretraga u ime i za račun Europske komisije ili tijela za zaštitu tržišnog natjecanja drugih država članice EU. Pritom je obveza AZTN-a da nakon prve formalne radnje u postupku i prije donošenja konačne odluke u postupku koji vodi temeljem članka 101. i/ili 102. UFEU o tome izvijesti Komisiju. U slučaju da je Komisija već pokrenula postupak u istom predmetu, AZTN mora obustaviti vođenje tog postupka.⁶⁷

U području kontrole koncentracija poduzetnika hrvatski poduzetnici imaju obvezu prijave namjere provedbe koncentracije Europskoj komisiji u slučajevima kada su ispunjeni uvjeti propisani Uredbom Vijeća (EZ) o kontroli koncentracija između poduzetnika br. 139/2004. Osim ispunjavanja uvjeta propisane visine ostvarenog ukupnog prihoda sudionika koncentracije, u pravilu je potrebno da koncentracija ima tzv. EU dimenziju što znači da ima učinak u najmanje tri države članice EU.

Slijedom toga, kao što je to u uvodnom dijelu već opisano, opseg poslova AZTN-a u području kontrole koncentracija se nakon 1. srpnja 2013. znatno povećao zaprimanjem i analizom notifikacija koncentracija koje poduzetnici prijavljuju Europskoj komisiji, a ona ih

prijava koncentracije, izračunavanje ukupnog prihoda, ispitivanje prijave i pokretanje postupka, upućivanje nadležnim tijelima država članica, pretrage, kazne EK itd.

⁶⁷ Sve promjene do kojih je došlo članstvom u EU uređene su već spomenutim pravnim aktima EU: Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 i Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004.

tada, u okviru rada ECN mreže, upućuje nacionalnim tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja radi utvrđivanja najprikladnijeg tijela za ocjenu svake od njih.

Osim tzv. paralelne nadležnosti u primjeni nacionalnog i EU prava tržišnog natjecanja, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti tržišnog natjecanja uređuje i privatno-pravnu zaštitu. Naime, tim su propisom hrvatski trgovački sudovi također postali nadležni za izravnu primjenu članaka 101. i 102. UFEU u privatno-pravnim sporovima te u sporovima za utvrđivanje naknade štete zbog povreda ZZTN-a ili članaka 101. ili 102. UFEU.

Nadalje, izmjenama i dopunama ZZTN-a povećana je i učinkovitost sudske kontrole rješenja AZTN-a koja je stavljena u isključivu nadležnost Visokog upravnog suda Republike Hrvatske (dalje: Visoki upravni sud).

Visoki upravni sud postaje isključivo nadležan i za izdavanje naloga za provedbu nenajavljene pretrage.

Pravni okvir u području zaštite tržišnog natjecanja čine još i provedbeni propisi. Riječ je o jedanaest uredbi Vlade Republike Hrvatske (dalje: Vlada RH) kojima se detaljno uređuju pojedina područja primjene.

To su:

- Uredba o načinu i kriterijima utvrđivanja mjerodavnog tržišta⁶⁸,
- Uredba o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika⁶⁹,
- Uredba o skupnom izuzeću horizontalnih sporazuma između poduzetnika⁷⁰,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o prijenosu tehnologije⁷¹,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o distribuciji i servisiranju motornih vozila⁷²,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma o osiguranju⁷³,
- Uredba o skupnom izuzeću sporazuma u sektoru prometa⁷⁴,
- Uredba o sporazumima male vrijednosti⁷⁵,
- Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika⁷⁶,
- Uredba o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere⁷⁷ i
- Uredba o kriterijima za oslobođenje ili umanjenje upravno-kaznene mjere.⁷⁸

Vlada RH je u veljači 2015. godine donijela *Uredbu o izmjenama Uredbe o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere*. Izmjenama se, umjesto obveze Agencije za izricanje dodatnog iznosa u rasponu od 15 do 25 posto ukupno ostvarenog prihoda, radi odvrćanja

⁶⁸ Narodne novine, br. 9/11.

⁶⁹ Narodne novine, br. 37/11.

⁷⁰ Narodne novine, br. 72/11.

⁷¹ Narodne novine, br. 9/11.

⁷² Narodne novine, br. 37/11.

⁷³ Narodne novine, br. 78/11.

⁷⁴ Narodne novine, br. 78/11.

⁷⁵ Narodne novine, br. 9/11.

⁷⁶ Narodne novine, br. 38/11.

⁷⁷ Narodne novine, br. 129/10 i 23/15.

⁷⁸ Narodne novine, br. 129/10.

poduzetnika od povreda ZZTN-a u slučajevima kartelnih dogovora, ukida donja granica za izricanje dodatnog iznosa. Ta je izmjena Uredbe omogućila AZTN-u sankcioniranje sudionika kartela proporcionalno učinku povrede i tržišnoj snazi poduzetnika u svakom pojedinom slučaju.

Nadležnost Agencije sukladno ZZTN-u obuhvaća:

- utvrđivanje zabranjenih sporazuma između poduzetnika te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka zabranjenih sporazuma;
- utvrđivanje zlorabe vladajućeg položaja poduzetnika i zabrana svakog daljnjeg postupanja koje dovodi do zlorabe te određivanje mjera, uvjeta i rokova za otklanjanje štetnih učinaka takvog postupanja;
- ocjena dopuštenosti namjere koncentracija poduzetnika;

U slučaju utvrđenja zabranjenog sporazuma poduzetnika, zlorabe vladajućeg položaja poduzetnika ili zabranjene koncentracije poduzetnika, Agencija poduzetnicima koji su povrijedili ZZTN utvrđuje i izriče upravno-kaznene mjere propisane tim zakonom i Uredbom o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere.

Osim vođenja gore navedenih postupaka odnosno izvršne uloge Agencije, jednako važan dio u njezinu radu predstavlja i promicanje prava i politike tržišnog natjecanja. U tom smislu Agencija daje stručna mišljenja o sukladnosti sa ZZTN-om nacрта prijedloga zakona i drugih propisa, važećih zakona i drugih propisa, provedbom učinaka tih propisa te o ostalim pitanjima od značaja za tržišno natjecanje.

Zabranjeni sporazumi predstavljaju najtežu povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, kako horizontalni sporazumi između izravnih konkurenata (karteli), tako i vertikalni sporazumi između poduzetnika nisu međusobni konkurenti.

U slučaju postojanja zabranjenih horizontalnih sporazuma između poduzetnika koji su izravni konkurenti, prestaje postojati motiv odnosno potreba sudionika sporazuma da se međusobno natječu kroz cijenu, kvalitetu ili inovacije. Istodobno, tako dugo dok se pridržavaju dogovorenog, sudionicima sporazuma se osigurava opstanak na tržištu, dok se jedinstvena cijena utvrđuje prema troškovima ekonomski najneučinkovitijeg člana kartela. Na taj način, na tržištu opstaju i oni poduzetnici koji u uvjetima učinkovitog tržišnog natjecanja na njemu ne bi mogli opstati, dok potrošač trpi štetne posljedice takvog dogovora u obliku visoke cijene i loše kvalitete proizvoda ili usluge.

Tako će se, primjerice, ograničavajućim horizontalnim sporazumima o suradnji smatrati sporazumi između konkurenata kojima oni pored određene suradnje koja može biti dopuštena utvrđuju cijene, ograničavaju proizvodnju i dijele tržišta, a kod sporazuma koje sklapaju poduzetnici koji nisu konkurenti, ograničavajući će primjerice biti sporazumi između proizvođača i distributera ako se njima **utvrđuju minimalne ili fiksne cijene proizvoda za daljnju prodaju**, ili ako se kroz apsolutnu teritorijalnu zaštitu **stvaraju zapreke ulasku novih sudionika**, odnosno konkurenata na tržište.

Teret dokaza za izuzeće od opće zabrane uvijek je na sudionicima sporazuma koji moraju dokazati da su kumulativno ispunjeni kriteriji za izuzeće sporazuma iz članka 8. stavka 3.

ZZTN-a⁷⁹. Ocjena o tome jesu li sporazumi s navedenim ograničenjima zabranjeni ili ne, ovisit će o procjeni njihovih pozitivnih ili negativnih učinaka na tržišno natjecanje u svakom konkretnom slučaju. Tako, primjerice, sporazumi između konkurenata mogu ograničavati tržišno natjecanje, ali to ograničenje može biti neophodno, a time i dopušteno, za proizvodnju kvalitetnijih ili potpuno novih proizvoda koji se, primjerice, bez zajedničkog istraživanja i razvoja, zajedničke proizvodnje ili specijalizacije ne bi mogli uopće proizvesti.

Agencija u 2016. godini rješenjem okončala postupak radi utvrđivanja zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela) protiv poduzetnika na *tržištu javne nabave medicinskih i nemedicinskih plinova* (pokrenut u 2015. godini)⁸⁰. Nakon utvrđenja svih činjenica i okolnosti u postupku, odnosno provedbe pravne i ekonomske analize, Agencija je utvrdila da poduzetnici na *tržištu javne nabave medicinskih i nemedicinskih plinova*⁸¹ protiv kojih je pokrenut postupak nisu sklopili zabranjeni horizontalni sporazum (kartel) odnosno da nije narušeno tržišno natjecanje.

S obzirom na značaj postupka koji je provela protiv poduzetnika *Messer Croatia Plin d.o.o., UTP – Uljanik Tehnički Plinovi d.o.o. i Istrabenz Plini d.o.o.*⁸², provedenu nenajavljenju pretragu te druge obavljene radnje u svrhu utvrđivanja činjeničnog stanja, u nastavku dajemo opis rješenja u tom predmetu.

AZTN protiv Messer Croatia Plin d.o.o, UTP – Uljanik Tehnički Plinovi d.o.o. i Istrabenz Plini d.o.o.:

Citat iz rješenja AZTN-a:

„Agencija je utvrdila da poduzetnici Messer Croatia Plin Zapešić, UTP – Uljanik Tehnički Plinovi Pula i Istrabenz Plini Bakar, sudjelujući u postupku javne nabave medicinskih i nemedicinskih plinova koji je provela Klinička bolnica Merkur, nisu narušili tržišno natjecanje sklapanjem zabranjenog sporazuma“.

Kao središnje tijelo za javnu nabavu za kategoriju medicinski i nemedicinski plinovi određena je Klinička bolnica Merkur. U Natječaju su sudjelovale 23 zdravstvene ustanove,

⁷⁹ ZZTN; članak 8., stavak 3: „Iznimno od stavka 1. ovoga članka, određeni sporazumi neće se smatrati zabranjenim sporazumima, odnosno izuzet će se od opće zabrane ako kumulativno, za vrijeme njihova trajanja, ispunjavaju slijedeće uvjete: 1. pridonose unapređenju proizvodnje ili distribucije robe i/ili usluga ili promicanju tehnološkog ili gospodarskog razvoja, 2. pružaju potrošačima razmjernu korist, 3. poduzetnicima ne nameću ograničenja koja nisu neophodna za postizanje navedenih ciljeva i 4. poduzetnicima ne omogućuju isključivanje znatnog dijela konkurencije s tržišta, za robe i/ili usluge koje su predmetom sporazuma.“

⁸⁰ Rješenje AZTN protiv Messer Croatia Plin d.o.o. Zapešić, UTP – Uljanik Tehnički Plinovi d.o.o., Pula i Istrabenz Plini d.o.o. Bakar, klasa: UP/I 034-03/15-01/014 od 14. listopada 2016., mrežne stranice AZTN-a.

⁸¹ Rješenje AZTN protiv Messer Croatia Plin d.o.o. Zapešić, UTP – Uljanik Tehnički Plinovi d.o.o., Pula i Istrabenz Plini d.o.o. Bakar, klasa: UP/I 034-03/15-01/014 od 14. listopada 2016., mrežne stranice AZTN-a.

⁸² Rješenje AZTN protiv Messer Croatia Plin d.o.o. Zapešić, UTP – Uljanik Tehnički Plinovi d.o.o., Pula i Istrabenz Plini d.o.o. Bakar, klasa: UP/I 034-03/15-01/014 od 14. listopada 2016., mrežne stranice AZTN-a.

budući da su se u postupak dobrovoljno uključile i zdravstvene ustanove kojima to nije bila obveza.

Agencija je u postupku utvrdila da je formiranje zajednice ponuditelja kako bi se odgovorilo uvjetima iz Natječaja u konkretnom slučaju bilo opravdano. Za to postoji više argumenata.

Prvi je razlog što natječaj nije bio podijeljen po skupinama proizvoda (medicinski plinovi – nemedicinski plinovi), čime je bila isključena mogućnost da se kao potencijalni ponuditelji samostalno jave poduzetnici koji se bave isključivo proizvodnjom nemedicinskih plinova. Uz to, Natječaj je predviđao i jamstvo za ozbiljnost ponude u obliku bankarske garancije, što ni Istrabenz, ni UTP nisu mogli samostalno izvršiti.

Nadalje, u trenutku raspisivanja Natječaja za nabavu plinova, jedino je Messer posjedovao proizvodnu dozvolu za medicinski kisik, te je jedino medicinski kisik toga proizvođača bio registriran kao lijek i imao dozvolu za stavljanje u promet u Hrvatskoj. S obzirom na to da je jedan od uvjeta Natječaja bio dostava bilo kojeg proizvoda iz Natječaja u roku od 72 sata bilo kojoj zdravstvenoj ustanovi uključenoj u Natječaj, pokazalo se da je jedino Messer mogao samostalno nastupiti na natječaju, a u tom bi slučaju to tržište ostalo zatvoreno za druga dva poduzetnika.

Međutim, iako je teoretski jedini ispunjavao uvjete iz natječaja, Messer je procijenio da mu samostalni izlazak na natječaj nije ekonomski isplativ jer bi prema uvjetima iz natječaja imao značajno povećanje troškova. Prije svega, bolnicama koje do tada nije opskrbljivao, Messer bi postojeće rezervoare drugih poduzetnika morao zamijeniti vlastitima. Osim toga, s obzirom na to da su bolnice kojima u roku od 72 sata mora izvršiti dostavu locirane na cijelom području Hrvatske, ispunjavanje toga uvjeta iziskivalo bi dodatne logističke troškove.

S druge strane, sukladno uvjetima natječaja, zajednica ponuditelja je morala ponuditi jedinstvene cijene po proizvodu, istovjetne za sve bolnice u sklopu natječaja. U tom kontekstu bilo je neizbježno da te jedinstvene cijene budu donekle različite od cijena koje su Messer, Istrabenz i UTP ranije ugovarali s pojedinim bolnicama.“

Međutim, AZTN naglašava kako zajednica ponuditelja u postupcima javne nabave sama po sebi nije suprotna propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Međutim, zabranjen je svaki sporazum unutar zajednice ponuditelja koji za cilj ili posljedicu može imati narušavanje tržišnog natjecanja. Shodno tomu, tijela koja provode postupke javne nabave moraju s posebnim oprezom pristupiti sastavljanju uvjeta natječaja na način da se ostavi što manje prostora za moguće protutržišno postupanje.

Dobro poznavanje tržišta na kojem se provodi javna nabava od strane tijela koje ga provodi, u smislu poznavanja konkurenata koji djeluju na mjerodavnom tržištu, njihova broja, načina poslovanja, cijena koje se mogu postići za pojedine proizvode i slično, samo su neki od parametara kojima se naručitelj mora voditi pri sastavljanju uvjeta javnog natječaja te se na taj način, sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, stvoriti uvjeti za zakonitu provedbu javnog natječaja. Samim uvjetima natječaja može se potaknuti jače tržišno natjecanje među ponuditeljima, primjerice razdvajanjem različitih vrsta proizvoda na više postupaka javne nabave, podjelom predmeta natječaja na više grupa, produljenjem ili

skraćanjem (ovisno o okolnostima svakog pojedinog natječaja) razdoblja trajanja ugovora, sve to sa ciljem povećanja broja ponuditelja.

Za razliku od horizontalnih sporazuma, gdje sporazume sklapaju konkurenti koji djeluju na istoj razini, vertikalni sporazumi definiraju se kao sporazumi između poduzetnika koji ne djeluju na istoj razini proizvodnje ili distribucije.

I vertikalni sporazumi premda ih sklapaju poduzetnici koji nisu međusobni konkurenti mogu biti utvrđeni zabranjenima ako za cilj ili posljedicu imaju narušavanje tržišnog natjecanja. Najčešće će to biti u slučaju ako sadrže teška tzv. vertikalna ograničenja tržišnog natjecanja koja se sukladno ZZTN-u odnosno odgovarajućim uredbama o skupnom izuzeću ne mogu izuzeti od opće zabrane.⁸³

Najčešće vrste vertikalnih sporazuma su sporazumi o isključivoj distribuciji, o selektivnoj distribuciji, o isključivoj kupnji, o isključivoj opskrbi, sporazumi o franšizi, sporazumi o distribuciji i servisiranju motornih vozila.

Dugotrajna praksa Agencije pokazala je kako među poduzetnicima u Hrvatskoj postoji izražena sklonost sklapanja zabranjenih vertikalnih sporazuma.

Riječ je o sporazumima koji sadrže odredbe koje, primjerice, ograničavaju poduzetnika kupca da slobodno određuje prodajnu cijenu proizvoda kojima ga opskrbljuje dobavljač. Česti su i primjeri sporazuma u kojima se cijena za daljnju prodaju (veleprodajna cijena) određuje na način da se veže uz rabat koji se određuje prema količini nabavljene robe. No, pri tome dobavljač ne smije primjenjivati nejednake uvjete na istovrsne poslove s različitim poduzetnicima.⁸⁴

Takvih sporazuma ima u različitim djelatnostima, a vrlo često u sektoru distribucije i servisiranja motornih vozila te djelatnosti veleprodaje i maloprodaje mješovite robe.

Kako bi utvrdila postojanje takvih sporazuma, Agencija o njima mora dobiti saznanja, bilo izravno, kroz inicijativu poduzetnika, bilo neizravno, iz drugih izvora, primjerice, iz redovitih sektorskih istraživanja tržišta.

AZTN je u izvještajnom razdoblju u predmetu *AZTN protiv Gorenje Zagreb* utvrdio postojanje zabranjenog vertikalnog sporazuma *na tržištu prodaje bijele tehnike i malih kućanskih aparata*.⁸⁵

⁸³ ZZTN; članak 9. Uredbe o skupnom izuzeću vertikalnih sporazuma između poduzetnika; Narodne novine, br. 37/11.

⁸⁴ Zabranjeni sporazumi uređeni su člankom 8. ZZTN-a, dok se člankom 10. uređuje skupno izuzeće sporazuma odnosno utvrđuju uvjeti koje pojedini sporazumi moraju ispuniti kako bi bili izuzeti od opće zabrane iz članka 8. stavka 1. ZZTN-a.

⁸⁵ Rješenje AZTN protiv Gorenje Zagreb, klasa: UP/I 034-03/13-01/035 od 20. prosinca 2016.; Narodne novine br: 26/2017.

Nastavno, daje se skraćeni opis rješenja Agencije u postupku utvrđivanja zabranjenog sporazuma.

AZTN protiv Gorenje Zagreb:

Agencija je postupak vodila po službenoj dužnosti prihvaćajući inicijativu poduzetnika sa zaštićenim identitetom.

AZTN je utvrdio da je Gorenje Zagreb sklopio zabranjeni sporazum kojim su izravno i neizravno utvrđivane fiksne ili minimalne prodajne cijene bijele tehnike i malih kućanskih aparata marke Gorenje.

Riječ je o vertikalnom sporazumu koji je Gorenje Zagreb sklopilo s velikim brojem neovisnih poduzetnika koji na području Hrvatske prodaju proizvode marke Gorenje.

Pritom je Gorenje Zagreb svojom rabatnom politikom na nedopušten način poticao trgovce da se pridržavaju fiksnih ili minimalnih cijena koje im je nametnuo te je ujedno vršio nedopušten pritisak na trgovce koji se nametnutih cijena nisu pridržavali.

Gorenje Zagreb je takvu poslovnu politiku provodio putem odredbi Prodajnih uvjeta za bijelu tehniku za 2010. koji su činili sastavni dio njegovih tipskih ugovora, u razdoblju od listopada 2010. do veljače 2011. Nakon toga, sve do studenoga 2014., Gorenje Zagreb je putem elektroničke komunikacije aktivno nadzirao pridržavaju li se njegovi kupci u prodaji ili preprodaji utvrđene fiksne ili minimalne cjenovne razine.

Postupak je pokrenut nakon prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu koje je pokazalo da postoje indicije da rabatna i cjenovna politika Gorenja Zagreb prema poduzetnicima koji se bave internetskom prodajom u odnosu na poduzetnike koji se bave klasičnom prodajom, predstavlja moguće ograničenje pasivne prodaje.

Međutim, iz sadržaja dokumentacije i očitovanja prikupljenih tijekom postupka, Agencija je zaključila da postoji osnovana sumnja na primjenu fiksnih ili minimalnih cijena, odnosno da je određivanje cijena i odobravanje popusta pojedinim poduzetnicima koji prodaju proizvode marke Gorenje, rezultat pritiska i/ili poticaja koje Gorenje Zagreb provodi usmeno ili elektroničkim putem.

Stoga je Agencija temeljem naloga Visokog upravnog suda RH provela nenajavljen pretragu poslovnih prostorija Gorenja Zagreb.

Tijekom pretrage pronađeni su dokazi koji ukazuju na to da je Gorenje Zagreb izričito tražio suradnju drugih poduzetnika i na njih vršio pritisak kako bi jednostrano proveo svoju poslovnu politiku.

Gorenje Zagreb je, s jedne strane, svojom rabatnom politikom na nedopušten način poticao kupce da se pridržavaju prodajnih cijena koje im je nametnuo. S druge strane, poduzetnicima koji se nisu pridržavali nametnutog sporazuma, Gorenje Zagreb je odbijao

daljnju isporuke svojih proizvoda, što je za cilj imalo odvratanje drugih poduzetnika od takvog ponašanja.

Dakle, Gorenje Zagreb je kroz duže vrijeme kontinuirano provodio poslovnu politiku održavanja fiksnih ili minimalnih cijena kojih se njegovi kupci moraju pridržavati. Kako bi utvrdio odstupa li neki kupac snižavanjem cijena od propisane cjenovne razine, Gorenje Zagreb je aktivno nadzirao njihove prodajne cijene i uspoređivao ih s preporučenim cijenama.

Pri tome je djelovao samoinicijativno, ali i na temelju dojava drugih kupaca da se netko od njihovih konkurenata ne pridržava utvrđenih cijena.

Svijest o tome da ih Gorenje Zagreb ili netko od konkurenata neprekidno nadzire, stvarala je pritisak na volju ostalih trgovaca da se pridržavaju onoga što im je nametnuto. Stoga AZTN nije vodio postupak protiv poduzetnika koji su se kao slabija strana pridržavali onoga što im je Gorenje Zagreb nametnuo, a što nije moralo predstavljati njihovu pravu volju.

Na taj način Gorenje Zagreb je ograničavao pravo neovisnih trgovaca da slobodno određuju prodajnu cijenu proizvoda te je time kršio propise o zaštiti tržišnog natjecanja. Zbog toga je AZTN utvrdio da je riječ o zabranjenom sporazumu koji je ex lege ništetan.

Gorenje Zagreb je tijekom postupka iskazao namjeru za preuzimanje obveze izvršenja određenih mjera i uvjeta za uklanjanje negativnih učinaka sklopljenog sporazuma . Međutim, AZTN taj prijedlog nije prihvatilo s obzirom na dugo trajanje i težinu povrede.

AZTN je procijenio da će izrečeni iznos upravno-kaznene mjere od 1,557.000 kuna, uz posebni preventivni učinak, imati i opći preventivni učinak i biti upozorenje svim drugim poduzetnicima da se ne upuštaju u povrede propisa o tržišnom natjecanju.

Postupak protiv Gorenja Zagreb ilustrira i koliko je **ovlast za provođenje nenajavljenih pretraga poslovnih i drugih prostorija poduzetnika, zemljišta i prijevoznih sredstava, pečačenje i privremeno oduzimanje predmeta i uvid u poslovne knjige i drugu dokumentaciju**⁸⁶ važan alat Agencije za pronalaženje dokaza o povredi propisa.

Naime, upravo je uz pomoć digitalne forenzike odnosno posebnih hardverskih i softverskih programa te stručnih znanja educiranih djelatnika AZTN-a za pretrage baza podataka,⁸⁷ Agencija u ovome predmetu pronašla izravne dokaze da je Gorenje povrijedilo propise o zaštiti tržišnog natjecanja odnosno vršilo nedopušten pritisak na poduzetnike te kontroliralo njihovo ponašanje uz prijetnju sankcija, što bez tih dokaza ne bi mogla utvrditi, unatoč

⁸⁶ Članci 42. do 46. ZZTN-a.

⁸⁷ *Digitalna forenzika* je znanost koja se bavi načinom prikupljanja, obrade i prezentiranja digitalnih podataka s ciljem provođenja sustavne provjere kako bi se otkrilo što se dogodilo na računalu i tko je za to odgovoran.

prvotnom postojanju indicija iz inicijative za pokretanje predmetnog postupka koje indicije se u postupku nisu potvrdile.

S obzirom na razvoj tehnologije i činjenicu kako se danas podaci sve više pohranjuju u digitalnom obliku, a komunikacija između poduzetnika odvija gotovo isključivo u elektroničkom obliku, pretrage su prvenstveno fokusirane na neki od medija za digitalnu pohranu podataka.

Budući da je u kratkom vremenu potrebno pronaći i analizirati iznimno veliki broj podataka koji se pohranjuju na takvim medijima, uz posebne programe potrebno je imati i posebno educirane stručnjake, tim više što u tome području AZTN ima međunarodnu obvezu suradnje s Europskom komisijom.

Naime, AZTN ima obvezu sudjelovati i asistirati Komisiji u provedbi nenajavljenih pretraga na teritorijima država članica Europske unije, pa tako i na teritoriju Hrvatske. To će, u pravilu, biti u sklopu istraga kartela koji imaju nadnacionalni karakter, odnosno učinak na području više od tri države članice EU.

U tom smislu, AZTN je ekipiran tako da može asistirati Europskoj komisiji u provedbi nenajavljene pretrage ili inspekcijske pretrage u slučaju da Europska komisija to zatraži, odnosno može pružiti prekograničnu suradnju bilo kojem tijelu nadležnom za zaštitu tržišnog natjecanja iz Europske unije.

Također, nije nevažno da je AZTN kroz praksu razvila ta znanja tako da može provoditi edukaciju eksperata tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja u drugim državama kao i u onim hrvatskim institucijama koje imaju ovlasti za provođenje sličnog oblika pretraga.

Na ovlast za izricanje upravno-kaznenih mjera⁸⁸ Agencija se već osvrnula u uvodnom dijelu Izvješća. Vezano uz nju, želimo dodatno istaknuti kako kazne Agencija nastoji maksimalno „individualizirati“, naravno, u okvirima kojima je to moguće u odnosu na Uredbu Vlade RH o kriterijima za izricanje upravno-kaznene mjere kojom su detaljno propisani kriteriji za utvrđivanje njezine visine.

Izrečene upravno-kaznene mjere u najvećoj mogućoj mjeri uzimaju u obzir opseg i učinke te trajanje kršenja propisa, tržišnu snagu poduzetnika i značajke tržišta na kojem je do kršenja propis došlo te utvrđene otegotne ili olakotne okolnosti. Također, izrečenim upravno-kaznenim mjerama postiže se cilj odvratanja poduzetnika od kršenja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, kako u obliku posebne, tako i opće prevencije.

Razvijajući svoju praksu i, ujedno, kroz svoju misiju i obvezu preventivnog djelovanja, a zbog njegove višestruke koristi, Agencija je prethodnih godina upoznavala poduzetnike s institutom **preuzimanja obveza od strane poduzetnika**.

Prepoznavši sve prednosti toga instituta, tom institutu pribjegava sve više poduzetnika protiv kojih AZTN pokrene postupak pa je ta praksa u potpunosti zaživjela u predmetima u kojima

⁸⁸ ZZTN; članak 60. do 65.

je bila dopuštena.⁸⁹ Prije svega, time se u vrlo kratkom vremenu uspostavlja efikasno tržišno natjecanje, u velikoj se mjeri smanjuju troškovi, kako za Agenciju i Državni proračun, tako i za poduzetnika protiv kojeg je postupak pokrenut (primjerice, odvjetnički troškovi). Osim toga, trenutno se eliminira mogućnost nastanka štete koje je konkretni poduzetnik svojim ponašanjem na tržištu eventualno mogao uzrokovati drugim poduzetnicima i potrošačima te se najbrže dobivaju dokazi o otklanjanju povrede na tržištu. K tome, institut preuzimanja obveza od strane poduzetnika u obliku izvršenja mjera uvjeta i rokova za ponovno uspostavljanje tržišnog natjecanja omogućuje Agenciji da prihvaćanjem odgovarajućih mjera u ranoj fazi postupka prestaju uvjeti za njegovo daljnje vođenje pa svoje ljudske resurse može preusmjeriti na druge postupke u kojima je došlo do značajnijeg i težeg narušavanja tržišnog natjecanja.

Prijedlog preuzimanaj obveze izvršenja određenih mjera i uvjeta stranka može predložiti Agenciji samo u ranoj fazi postupka.⁹⁰

Ako Agencija ocijeni da su predložene mjere, uvjeti i rokovi dostatni za potpuno otklanjanje mogućih negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja, rješenjem prihvaća prijedlog kojim time postaje obvezujućim za stranku. Agencija provodi test tržišta, u obliku javnog objavljivanja prijedloga mjera na svojim mrežnim stranicama. Ako nema negativnih reakcija konkurenata i drugih sudionika na mjerodavnom tržištu, Agencija rješenjem obvezuje poduzetnika na dostavu dokaza kojima potvrđuje izvršenje mjera u zadanom roku te obustavlja postupak. Nakon toga više nema uvjeta za daljnje vođenje postupka protiv tog poduzetnika koji plaća samo propisanu upravnu pristojbu.⁹¹ No, važno je istaknuti da javni poziv Agencije svim zainteresiranim stranama u slučaju da namjerava prihvatiti ponuđene obveze,⁹² može ukazati i na neprimjerenost ponuđenih obveza pa se time i postupak može nastaviti.⁹³

Također, valja naglasiti da preuzimanje obveza od strane poduzetnika nije primjenjivo u svim slučajevima, primjerice, ako je riječ o kartelima koji se smatraju najtežim povredama propisa o tržišnom natjecanju. Također, AZTN može odlučiti da ne prihvati ponuđene mjere, kao što je, primjerice, učinio u postupku protiv *Gorenja Zagreb*.

⁸⁹ Preuzimanje obveza od strane poduzetnika često je korišten institut u pravu tržišnog natjecanja. U ZZTN je preuzet iz pravne stečevine EU. Riječ je o članku 9. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, koji ovlašćuje Europsku komisiju odnosno nacionalno tijelo za zaštitu tržišnog natjecanja da u cilju otklanjanja povreda članka 101. i 102. UFEU odlukom obveže poduzetnika na preuzimanje izvršenja mjera i uvjeta koje poduzetnik sam predloži, a koje su za ta tijela prihvatljivi te da obustavi daljnje vođenje postupka. U tom slučaju ne utvrđuje se povreda i ne izriču kazne.

⁹⁰ ZZTN; članak 49.

⁹¹ Za rješenje o prihvaćanju predloženih mjera, uvjeta i rokova koji postaju obvezni za predlagatelja u smislu članka 49. stavaka 2. i 3. ZZTN upravna pristojba iznosi 21.000 kn.

⁹² *Market test* (engl.).

⁹³ Agencija može ponovno pokrenuti postupak protiv poduzetnika u slučaju da je rješenje Agencije doneseno na temelju netočnih ili neistinitih podataka dostavljenih od stranaka, i/ili ako su se značajno promijenile okolnosti na kojima se temeljilo rješenje Agencije. Ako u nadzoru nad provedbom preuzetih mjera i uvjeta Agencija utvrdi da se poduzetnik ne pridržava utvrđenih mjera, uvjeta i rokova, takvo postupanje smatrat će se povredom ZZTN-a, te će se to utvrditi posebnim rješenjem kojim će se izreći i upravno-kaznena mjera za tešku povredu sukladno odredbama ZZTN-a.

Na taj su način okončani postupci u predmetima utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištima distribucije tiskovina⁹⁴, na tržištu prodaje strojeva i pribora za obrađivanje vrtova⁹⁵, tržištu servisiranja i prodaje rezervnih dijelova za vanbrodske motore marke Yanmar⁹⁶ te tržištu obavljanja pogrebnih usluga⁹⁷, dok je u predmetu utvrđivanja zabranjenih sporazuma prihvaćanjem mjera i uvjeta okončan jedan postupak također vođen na tržištu prodaje strojeva i pribora za obrađivanje vrtova⁹⁸.

Svi poduzetnici s kojima su u 2016. godini postupci okončani preuzimanjem obveza od strane poduzetnika, Agenciji su dostavili dokaze da su sve preuzete obveze izvršili u zadanim rokovima.

Nastavno, AZTN donosi opise nekih od predmeta okončanih preuzimanjem obveza od strane poduzetnika.

AZTN protiv Drezga d.o.o.

Postupak protiv poduzetnika Drezga d.o.o. iz Bestovja, ovlaštenim distributerom za proizvode iz proizvodnog programa Husquarna grupe, AZTN je pokrenuo po službenoj dužnosti jer su ugovori o ovlaštenoj prodaji koje je Drezga sklapala sa svojim poslovnim partnerima, sadržavali spornu odredbu prema kojoj kupac preuzima obvezu prodaje svih gotovih proizvoda iz uvoznog programa prodavatelja i pripadajućih rezervnih dijelova na području Hrvatske, isključujući pravo reeksporta u druge zemlje.

Drezga je AZTN-u ponudila mjere kojima se obvezuje da će u ugovorima o ovlaštenoj prodaji i servisu proizvoda iz programa Husquarna grupe i ostalih proizvoda koje zastupa, izmijeniti spornu odredbu koja bi mogla biti ocijenjena od strane Agencije kao odredba o zabrani pasivne prodaje⁹⁹ odnosno prava reeksporta u druge države EU

⁹⁴ Rješenje AZTN protiv Tiska, klasa UP/I 034-03/13-01/048, od 4. veljače 2016.; Narodne novine br. 31/16 i mrežne stranice AZTN-a.

⁹⁵ Rješenje AZTN protiv Drezga d.o.o., klasa UP/I 034-03/14-01/026, od 14. srpnja 2016.; Narodne novine br. 74/16 i mrežne stranice AZTN-a.

⁹⁶ Rješenje AZTN protiv Navela d.o.o., UP/I 034-03/15-01/030, od 15. rujna 2016., Narodne novine br. 90/16 i mrežne stranice AZTN-a

⁹⁷ Rješenje AZTN protiv Flore VTC, klasa UP/I 034-03/15-01/045, od 18. kolovoza 2016., Narodne novine br. 76/16 i mrežne stranice AZTN-a.

⁹⁸ Rješenje AZTN protiv Navela d.o.o., klasa UP/I 034-03/15-01/029, od 15. rujna 2016., Narodne novine br. 91/16 i mrežne stranice AZTN-a.

⁹⁹ *Aktivna prodaja* je aktivno odnosno izravno nuđenje proizvoda/usluga individualnim kupcima ili skupini kupaca na području na kojem prema ugovoru isključivo pravo prodaje ima drugi poduzetnik/distributer. Pasivno nuđenje proizvoda/usluga podrazumijeva odgovor na zahtjeve kupaca za isporuku roba ili usluga s područja na kojem prema ugovoru isključivo pravo prodaje ima drugi poduzetnik/distributer. Odgovor na zahtjeve kupaca ne smije biti posljedica izravne aktivne prodaje (nuđenja) proizvoda/usluga individualnim kupcima. Sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, ugovaranje zabrane aktivne i pasivne prodaje predstavlja teško ograničenje tržišnog natjecanja jer može dovesti do apsolutne teritorijalne zaštite pojedinih distributera. Apsolutna teritorijalna zaštita omogućuje takvom distributeru

Konkretno, Drezga se obvezala da će ugovorima o ovlaštenoj prodaji za 2016. godinu poslovnim partnerima biti dopuštena pasivna prodaja izvan područja Hrvatske, uz obvezu da se izvan toga područja suzdrže od aktivne prodaje što je u skladu s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Također, u postupku je Drezga dokazala da sporna odredba nije bila primjenjivana.

Osim toga, kako bi se izbjegla mogućnost narušavanja propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u budućnosti, Drezga se obvezuje izraditi program usklađivanja svog djelovanja s pravilima tržišnog natjecanja. Konkretno, uprava Drezge se obvezala na educiranje menadžmenta i komercijalnog osoblja o pravilima i značaju tržišnog natjecanja prema posebno pripremljenom programu.

AZTN je prihvatio obvezu provođenja mjera i uvjeta za otklanjanje narušavanja tržišnog natjecanja koje je predložila Drezga jer je ocijenio da se njihovim provođenjem u potpunosti i, što je najvažnije, u kratkom roku, učinkovito restituira tržišno natjecanje na konkretnom mjerodavnom tržištu.

Kako bi nadzirao pridržava li se svojih obveza, Drezga mora u roku od tri mjeseca AZTN-u dostaviti preslike sklopljenih dodataka ugovora kojima se mijenjaju važeći ugovori o ovlaštenoj prodaji za 2016. godinu. Osim toga, mora u roku od 30 dana dostaviti program usklađivanja svog djelovanja s pravilima tržišnog natjecanja.

Drezga je u roku izvršila sve preuzete obveze i o tome dostavila dokaze Agenciji.

AZTN protiv Navela d.o.o.

*Protiv **Navele d.o.o.** koja djeluje na tržištu distribucije rezervnih dijelova za brodske motore marke Yanmar, AZTN je vodio dva postupka. Jedan radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja, a drugi radi utvrđivanja postojanja zabranjenih sporazuma.*

Oba je postupka Agencija okončala rješenjem o prihvaćanju obveza od strane poduzetnika Navela, a nastavno donosi jedan opis za oba postupka.

Postupke je Agencija pokrenula zbog indicija da Navela uskraćuje isporuku rezervnih dijelova i odbija prodati rezervne dijelove za jedno plovilo, uvjetujući isporuku prosljeđivanjem cjelokupnog posla određenom serviseru, te zbog indicija da tipski Ugovori o servisnom održavanju, popravcima brodskih motora i kupoprodaji motora i rezervnih dijelova proizvođača Yanmar koje Navela sklapa s članovima svoje mreže, sadrže odredbe koje su moguće sporne sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

stvaranje vladajućeg položaja na tržištu i određivanje visokih cijena iznad kompetitivne cijene. Međutim, ukoliko je riječ o paralelnom uvozu proizvoda putem pasivne prodaje na istom zemljopisnom području na kojem već djeluje isključivi distributer za istu vrstu proizvoda, tada je sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja dopušten paralelni uvoz.

Tijekom prethodnog ispitivanja stanja na tržištu Agencija je utvrdila da je riječ o rezervnom dijelu-jedinici Engine control unit (ECU), koja nije tipični rezervni dio koji se redovito isporučuje neovlaštenim serviserima, već o jedinici za koju je Yanmar propisao poseban protokol za zamjenu koji se treba primjenjivati u jamstvenom i izvan jamstvenog roka, što je potvrdio i nezavisni sudski vještak za strojarstvo i brodogradnju. Sudski vještak je utvrdio da dijagnostiku, zamjenu, programiranje i puštanje u rad može izvesti samo ovlašteni i educirani operater kojeg je certificirao Yanmarov tehnički centar te da se dijagnostika i programiranje obavlja uz pomoć specijalizirane opreme i adekvatnog programa (firmwarea) za pojedinu seriju i vrstu Yanmarovih motora.

Navela je ubrzo nakon pokretanja postupaka, AZTN-u ponudio mjere za otklanjanje mogućih negativnih učinaka na tržište.

U okviru postupka utvrđivanja zlouporabe Navela je predložila mjere kojima se obvezuje da će rezervne dijelove za brodske motore marke Yanmar isporučivati svima koji to od nje zatraže, uključujući i neovlaštene servisere.

U slučaju specifičnih upita kao što je ECU (Engine control unit) i ostala elektronika koja iziskuje predznanje i alate, Navela će svakog kupca prije svega uputiti na ovlaštenu servisnu mrežu, a ako kupac ne bude na to pristao, morat će potpisati očitovanjem kojim potvrđuje kako ne prihvaća upućivanje na ovlaštenu servis te da preuzima odgovornost za sve posljedice koje mogu nastati uslijed nepravilne zamjene rezervnog dijela, uključujući i posljedice prema trećim osobama i njihovoj imovini.

Kada je riječ o Ugovoru o servisiranju, Navela je u postupku utvrđivanja zabranjenih sporazuma ponudila mjere za izmjenu dijela odredbi članaka iz toga Ugovora. Izmijenjeni ugovori sadržavat će odredbe prema kojoj fakturirane cijene i vrijednosti s uključenim rabatom predstavljaju maksimalni iznos cijene proizvoda za krajnjeg potrošača. Ukoliko servis krajnjim potrošačima proizvode prodaje po cijenama iznad maksimalnih, Navela ima pravo raskinuti ugovor. Međutim, serviserimogu pružati usluge po nižim cijenama odnosno cijenama koje sami slobodno odrede, što je u interesu korisnika usluga.

Također, izbrisana je odredba prema kojoj je Navela imala pravo raskinuti ugovor ako servis rezervne dijelove nabavlja mimo Navele i protivno odredbama Ugovora.

AZTN je ocijenio kako Navelini prijedlozi u oba postupka predstavljaju dobrovoljne mjere koje otklanjaju moguće negativne učinke koji bi mogli nastati u slučaju da se Navela nije obvezala na promjenu svoga ponašanja te će dovesti do bržeg uspostavljanja tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu. Uz to, u provedenim testovima tržišta na namjeru da prihvati predložene mjere, Agencija nije zaprimila nijednu primjedbu. Stoga su postupci okončani rješenjem o prihvaćanju obveza poduzetnika, a Navela je dostavila Agenciji u otvorenom roku dokaze o izvršenju preuzetih mjera.

U postupku utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja pokrenutom protiv poduzetnika Flora VTC koji u Virovitici kao javnu ovlast obavlja usluge pokopa, Agencija je utvrđivala uvjetuje li

poduzetnik cijenu usluge ukopa odnosno vezuje li je uz istovremenu prodaju vlastite pogrebne opreme i pogrebnih potrepština (koja ima značaj tržišne usluge).

AZTN protiv Flora VTC:

Agencija je postupak utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja pokrenula protiv poduzetnika Flora VTC iz Virovitice zbog činjenice da je Flora VTC, temeljem cjenika koji je primjenjivala od studenoga 2015., cijenu usluge ukopa (koju obavlja kao javnu ovlast) uvjetovala odnosno vezivala uz istovremenu prodaju vlastite pogrebne opreme i pogrebnih potrepština (koja ima značaj tržišne usluge). Time je taj poduzetnik konkurentima otežavao pristup tržištu pod jednakim uvjetima.

Ubrzo nakon pokretanja postupka, Agencija je od Flore VTC zaprimila prijedlog kojim nudi preuzimanje obveze izvršenja mjera i uvjeta za otklanjanje mogućih negativnih učinaka njenog postupanja na tržišno natjecanje.

Konkretno, Flora VTC je predložila trajno stavljanje izvan snage popusta od 10 posto na cijenu usluga ukopa ako kupac u trgovini pogrebne opreme Flore kupi opremu za ukop uz objavljivanje te odluke na svojoj službenoj mrežnoj stranici. Tim se prijedlogom Flora VTC opredijelila za rješenje koje je primjenjivala prije stupanja na snagu spornog cjenika.

AZTN je prihvatio prijedlog Flore VTC ocijenivši da je ta predložena mjera dostatna za potpuno otklanjanje mogućih negativnih učinaka i ponovnu uspostavu tržišnog natjecanja na mjerodavnom tržištu prodaje pogrebne opreme i pogrebnih potrepština na području Grada Virovitice. Takav prijedlog omogućava sadašnjim i budućim alternativnim ponuditeljima istih usluga obavljanje djelatnosti, a korisnicima omogućuje izbor poduzetnika koji će im pružati uslugu prodaje pogrebne opreme i pogrebnih potrepština.“

Flora VTC je u roku u cijelosti izvršila preuzete obveze.

Zlouporaba vladajućeg položaja može se ostvariti kroz različite oblike ponašanja poduzetnika koji mogu značajno ograničiti tržišno natjecanje na određenom tržištu odnosno čije tržišne aktivnosti mogu izazvati negativne učinke na tržištu.

Međutim, ključna pretpostavka zlouporabe je vladajući položaj poduzetnika. Stoga je utvrđenje vladajućeg položaja *conditio sine qua non* svakog postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja na tržištu.

Propisi o zaštiti tržišnog natjecanja ne utvrđuju eksplicite tržišni udjel nekog poduzetnika koji bi se jednoznačno mogao smatrati vladajućim položajem već samo uređuju pravnu pretpostavku da se u vladajućem položaju može nalaziti poduzetnik čiji tržišni udjel na mjerodavnom tržištu iznosi više od 40 posto.

Stoga je za utvrđivanje vladajućeg položaja nekog poduzetnika u svakom konkretnom slučaju potrebno utvrditi i neku od ostalih okolnosti koja određuje tržišnu snagu poduzetnika propisanih ZZTN-om.¹⁰⁰

Pritom je još važnije istaknuti kako *sam vladajući položaj nije zabranjen* nego je zabranjena njegova zlouporaba.¹⁰¹ Upravo zato poduzetnik u vladajućem položaju na tržištu ima i veću odgovornost i obvezu da svoje ponašanje uskladi s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

U ocjeni zlouporabe vladajućeg položaja Agencija, uz utvrđenje postojanja vladajućeg položaja, uzima u obzir kompetitivnu strukturu čitavog tržišta, od učinkovitog pritiska konkurencije na dobavljače, ali i reakcije konkurenata, kupaca i konačno potrošača, postojanja ograničenja za širenje stvarnih konkurenata ili ulaska novih, potencijalnih konkurenata na tržište do kupovne snage poduzetnika i pregovaračke snage dobavljača.

U 2016. godini Agencija je okončala postupke u predmetima koje je pokrenula radi utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika. Međutim, unatoč postojanju određenih indicija, Agencija u tim postupcima nakon detaljno utvrđenog činjeničnog stanja i ekonomskih analiza tržišta nije imala dokaza za utvrđenje vladajućeg položaja poduzetnika.

S obzirom na značaj postupaka te opsežan broj provedenih radnji, kao i za ilustraciju odlučivanja u postupcima utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja, AZTN nastavno donosi opise dva postupka u kojem je utvrdila da poduzetnici protiv kojih je vodila postupak nisu narušili tržišno natjecanje.

Jedan se postupak vodio protiv poduzetnika Tahograf, a drugi protiv poduzetnika Ytong porobeton.

AZTN-a protiv Tahograf d.o.o:¹⁰²

Agencija je utvrdila da Tahograf iz Svete Nedelje nije narušio tržišno natjecanje zlouporabom vladajućeg položaja na tržištu servisiranja tahografa marke VDO na teritoriju Hrvatske. Riječ je o poduzetniku koji je ovlašten zastupnik Continental Trading GmbH koji proizvodi tahografske uređaje robne marke VDO-Kienzle.

Povod za pokretanje postupka AZTN-a bila je inicijativa poduzetnika s kojim je Tahograf raskinuo ugovor o servisiranju.

¹⁰⁰ ZZTN, članak 12.

¹⁰¹ ZZTN; članak 13. (cit.): „Osobito je zabranjeno: 1. izravno ili neizravno nametanje nepravednih kupovnih ili prodajnih cijena, odnosno drugih nepravednih trgovinskih uvjeta, 2. ograničavanje proizvodnje, tržišta ili tehnološkog razvitka na štetu potrošača, 3. primjena nejednakih uvjeta na istovrsne poslove s drugim poduzetnicima, čime ih se dovodi u nepovoljniji položaj u odnosu na konkurenciju, 4. uvjetovanje sklapanja ugovora pristankom drugih ugovornih strana na dodatne obveze, koje po svojoj prirodi ili običajima u trgovini nisu u izravnoj vezi s predmetom tih ugovora.”

¹⁰² AZTN protiv Tahograf d.o.o., rješenje klasa UP/I 034-03/15-01/003, od 23.09 2016; mrežne stranice AZTN-a.

Iako razlozi za raskid ugovora, u pravilu, podliježu sudskoj kontroli, AZTN je u postupku razmatrao samo činjenice i okolnosti vezane uz eventualna ograničenja koje je Tahograf nametao svojim ovlaštenim servisnim radionicama u nabavi originalnih rezervnih dijelova.

U smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja nije sporna obveza ovlaštenih serviseri s kojima je Tahograf bio u ugovornom odnosu da prodaju, distribuiraju i/ili ugrađuju izvorne VDO rezervne dijelove, ali ono što može biti sporno je ograničavanje u pogledu izvora nabave, odnosno obveza da originalne rezervne dijelove nabavljaju isključivo od Tahografa. Smisao dopuštenosti paralelnog uvoza od ovlaštenih distributera iz inozemstva upravo je u mogućnosti nabave originalnih rezervnih dijelova po nižoj cijeni.

Međutim, AZTN u postupku nije uspio nedvojbeno utvrditi da je poduzetnik s kojim je Tahograf raskinuo ugovor ugrađivao originalne rezervne dijelove, budući da su nabavne cijene tih dijelova iz inozemstva bile višestruko niže od cijena po kojima je sam Tahograf kao ovlašten zastupnik u Republici Hrvatskoj mogao nabavljati originalne rezervne dijelove od njihovog proizvođača - Continental Trading GmbH.

Također, AZTN je utvrdio da je riječ o izoliranom slučaju, jer na mjerodavnom tržištu sudjeluje čak šezdesetak poduzetnika sa sedamdesetak radionica koje su u ugovornom odnosu s Tahografom, od kojih se jedino jedan poduzetnik obratio Agenciji.

Stoga je nesporno utvrđeno kako Tahograf nije zloupotrijebio vladajući položaj na način da je onemogućavao ovlaštenim servisima s kojima je bio u ugovornom odnosu nabavu originalnih rezervnih dijelova od drugih ovlaštenih zastupnika iz inozemstva.

AZTN protiv Ytong porobeton:¹⁰³

Inicijativu za pokretanjem postupka podnio je poduzetnik Tegula projekt navodeći da je Ytong porobeton već dugi niz godina uvoznik i distributer porastog betona (porobetona, siporexa) robne marke Ytong te je ujedno, u svibnju 2015., postao uvoznik i distributer porastog betona Lea. Riječ je o novoj marki porastog betona koja se proizvodi u tvornici Ytong u Tuzli. Tegula projekt je u inicijativi tvrdio da je isključivi cilj distribucije betona marke Lea bila eliminacija konkurencije. Naime, Tegula projekt je tvrdio da je iz cjenika porastog betona marke LEA i popusta koje je Ytong odobravao kupcima vidljivo da je prodajna cijena toga proizvoda manja od nabavne, čime Ytong porobeton želi s tržišta potpuno eliminirati konkurenciju, prije svega Tegulu projekt.

Agencija je postupak protiv Ytong porobetona pokrenula u siječnju 2016.

Tegula projekt tržište porastog betona smatra zasebnim tržištem jer proizvode od porastog betona ne smatra zamjenjivima s drugim građevnim proizvodima za gradnju zidova (primjerice, ciglom i blokovima od opeke, gipskartona i slično). S druge strane, Ytong se očitovao da proizvode od porastog betona treba tretirati kao dio cjelokupnog tržišta

¹⁰³ AZTN protiv Ytong porobeton d.o.o., rješenje klasa UP/I 034-03/15-01/025, od 15. lipnja 2016, objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

građevinskih materijala za zidanje zidova. Stoga je u postupku bilo ključno utvrditi mjerodavno tržište. Konkretno, trebalo je utvrditi zamjenjivost porobetona s drugim vrstama građevinskih materijala za gradnju zidova, osobito drugih vrsta betona, s obzirom na njegovu cijenu, način i svrhu uporabe te navike kupaca.

Agencija je očitovanja o međusobnoj zamjenjivosti tih proizvoda zatražila od većeg broja sudionika na tržištu (građevinskih tvrtki iz područja stanogradnje) te relevantnih stručnih institucija – od Hrvatske komore arhitekata, Hrvatske komore inženjera građevinarstva, Hrvatske gospodarske komore - Udruženja industrije nemetala i građevinskog materijala, Udruženja graditeljstva pri HGK, Hrvatske udruge poslodavaca - Udruge industrije nemetala, građevinskog materijala i rudarstva do Građevinskog fakulteta u Zagrebu.

Uz to, Ytong je dostavio mišljenje stalnih sudskih vještaka građevinske struke kao i nalaze naručenog nezavisnog ispitivanja stajališta potrošača o zamjenjivosti građevinskih materijala.

Pažljivo ocjenjujući sva očitovanja, mišljenja kao i druge podatke i utvrđene činjenice, Agencija je zaključila da je porobeton u dovoljnoj mjeri zamjenjiv s drugim građevinskim materijalima za gradnju zidova (opečni zidni elementi, vapnenosilikatni zidni elementi, betonski zidni elementi, zidni elementi od porastog betona, zidni elementi od umjetnog kamena, zidni elementi od prirodnog kamena). Slijedom toga je kao mjerodavno tržište utvrđeno tržište distribucije građevinskog materijala za gradnju zidova.

Budući da tako utvrđeno mjerodavno tržište uključuje širi spektar međusobno zamjenjivih građevinskih materijala za gradnju zidova, Ytong porobeton, se s obzirom na svoj tržišni udjel, ne nalazi u vladajućem položaju pa ga nije mogao niti zlorabiti, budući da utvrđenje vladajućeg položaja predstavlja osnovnu pretpostavku za utvrđenje zlouporabe.

U nekoliko navrata Agencija je u ovome izvješću naglašavala kako je u izvještajnom razdoblju provela **ispitivanje stanja na 60-tak mjerodavnih tržišta** kako bi nesporno utvrdila postoje li uopće dostatne indicije za pokretanje postupka po službenoj dužnosti, bilo da je riječ o utvrđivanju zabranjenih sporazuma ili utvrđivanju zlouporabe vladajućeg položaja protiv određenog poduzetnika.

Tijekom prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu AZTN prikuplja podatke i obavijesti od pravnih ili fizičkih osoba, strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga, odnosno komora poduzetnika, udruga potrošača, tijela državne uprave te tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave, odnosno od svih subjekata koji imaju određena saznanja o konkretnom mjerodavnom tržištu i utvrđivanje stanja na tom tržištu.

Prethodno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu ograničeno je zakonskim rokom od šest mjeseci u slučajevima u kojima je Agencija zaprimila inicijativu za pokretanje postupka. To je krajnji rok u kojem Agencija mora odlučiti ima li dostatnih indicija za pokretanje postupka.

Postupak Agencija uvijek pokreće po službenoj dužnosti donošenjem zaključka o pokretanju postupka.¹⁰⁴

Stoga je prethodnim ispitivanjem stanja na mjerodavnom tržištu u svakoj izvještajnoj godini obuhvaćen izuzetno veliki broj poduzetnika, desetine ostalih pravnih ili fizičkih osoba strukovnih ili gospodarskih interesnih udruga, komora poduzetnika, udruga potrošača, tijela državne uprave, te tijela jedinice lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Agencija je u 33 predmeta nakon detaljnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, rješenjem odbacila inicijative podnositelja jer nije bilo uvjeta za pokretanje postupka u smislu ZZTN-a.

Unatoč odbačenim inicijativama za pokretanje postupka, Agencija je tijekom prethodnog ispitivanja stanja na tržištima u tim predmetima stekla uvid, između ostalog, u stanje na mjerodavnim tržištima *prodaje opreme za električnu zaštitu transformatorskih stanica i vodova za prijenos električne energije i generatora u energanama; pružanja usluga zdravstvenih pregleda za vozače i kandidata za vozače¹⁰⁵, odobravanja kredita, skupljanja neopasne otpadne ambalaže; prodaje lutrijskih igara¹⁰⁶, prodaje gotovih jela; energetske djelatnosti; prodaje autobusnih karata¹⁰⁷, pružanja telefonske usluge; usluga širokopojsnog pristupa internetu i usluge prikazivanja TV sadržaja u nepokretnoj mreži, naplate parkiranja na javnim parkiralištima, distribucije tonera i tint,; tržišta skupljanja samoniklog bilja, očitovanja vodomjera; iznajmljivanja skutera, prijevoza specijaliziranih tereta¹⁰⁸, prodaje i ugradnje mehaničkih blokada mjenjača, javne nabave laboratorijskih usluga; uvoza i distribucije sportske opreme,; prodaje, ugradnje, nadogradnje i održavanja kućnih telefonskih centrala, pružanja usluga upravljanja zgradama na području grada Karlovca, zajedničke prodaje prava prijenosa nogometnih utakmica u ime svih klubova¹⁰⁹, opskrbe prirodnim plinom, distribucije i iznajmljivanja Segway P-t uređaja itd....*

U nastavku dajemo opis nekoliko takvih predmeta.

¹⁰⁴ ZZTN; članak 38. stavak 1. i članak 37.

¹⁰⁵ AZTN protiv Poliklinike Lab plus, rješenje klasa UP/I 034-03/15-01/031 od 14. siječnja 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

¹⁰⁶ AZTN protiv Hrvatska lutrija d.o.o., rješenje klasa UP/I 034-03/16-01/003 od 13. travnja 2016., mrežne stranice AZTN-a.

¹⁰⁷ AZTN protiv Autobusni kolodvor Split d.o.o., rješenje klasa UP/I 034-03/16-01/005 od 15. rujna 2016., mrežne stranice AZTN-a.

¹⁰⁸ AZTN protiv F&F Rail d.o.o., rješenje klasa UP/I 034-03/16-01/019 od 12. prosinca 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

¹⁰⁹ AZTN protiv Hrvatskog nogometnog saveza i Vox-nogomet d.o.o., rješenje klasa UP/I 034-03/16-01/007, od 14. srpnja 2016.; mrežne stranice AZTN-a

AZTN protiv Ericsson Nikole Tesle¹¹⁰

Agencija je odbacila inicijativu za pokretanje postupka utvrđivanja zlorabe vladajućeg položaja protiv Ericsson Nikole Tesle (dalje: Ericsson) jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti.

Naime, Agencija je utvrdila kako u konkretnom slučaju Ericsson nema vladajući položaj na mjerodavnom tržištu pa nije niti mogao počinuti zlorabu vladajućeg položaja.

Naime, u inicijativi koju je zaprimio AZTN navodi se kako Ericsson svima, osim krajnjim kupcima, odbija daljnju prodaju opreme, dijelova i licencija za telekomunikacijske sustave poduzetnika Mitel Networks Corporation, a s ciljem uništenja mreže poddistributera i preuzimanja dominacije na tržištu, kao i nametanja netržišne cijene krajnjim korisnicima.

Kako bi provjerila navode iz inicijative, Agencija je provela opsežno i detaljno ispitivanje stanja na mjerodavnom tržištu. Mjerodavno tržište utvrđeno je kao prodaja, ugradnja, nadogradnja i održavanje kućnih telefonskih centrala u Hrvatskoj. Tržište obuhvaća sve kućne telefonske centrale, neovisno o tehnologiji odnosno platformi na kojoj se temelje.

Utvrđujući tržišnu snagu konkurenata koji djeluju na mjerodavnom tržištu, Agencija je analizirala nekoliko dimenzija tržišta: specifičnosti i dinamiku tržišta prodaje, ugradnje, nadogradnje i održavanja kućnih telefonskih centrala, uvjete pristupa tržištu i zapreke pristupa tržištu te pregovaračku snagu kupaca kućnih telefonskih centrala u smislu njihove ekonomske važnosti za prvotnog dobavljača, kao i mogućnosti prelaska na konkurentne dobavljače.

Analiza je pokazala da je riječ o kompleksnom i dinamičnom tržištu na kojem se osim Ericssona natječe još najmanje sedam globalnih proizvođača čije proizvode u Hrvatskoj zastupa i/ili distribuira više poduzetnika.

Nesporo je utvrđeno da je Ericsson na mjerodavnom tržištu izložen jakoj konkurenciji zbog čega se ne može ponašati u značajnoj mjeri neovisno o svojim stvarnim ili mogućim konkurentima, potrošačima, kupcima ili dobavljačima. Navedeno je izraženo i kroz činjenicu da krajnji korisnici odnosno potrošači mogu kućnu telefonsku centralu ili sustav jednog proizvođača (u cijelosti ili dijelu) zamijeniti ili nadograditi/proširiti proizvodima, dijelovima i komponentama drugih proizvođača, na način da se ugradi takva centrala drugog proizvođača i poveže s već postojećom centralom.

Postojeću centralu, bila ona stara ili nova, kupac uvijek može staviti izvan funkcije te umjesto toga može nabaviti neku drugu opremu za komunikaciju, bilo koje tvrtke i proizvođača.

Pri ocjeni uvjeta pristupa tržištu i pregovaračke snage kupaca, Agencija je u obzir uzela činjenicu da su najznačajniji i najveći kupci na tržištu telefonskih centrala u Hrvatskoj

¹¹⁰ AZTN protiv Ericsson Nikola Tesla d.d., Zagreb, rješene klasa: UP/I 034-03/15-01/032 od 6. svibnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

obveznici javne nabave (državna tijela, institucije i sl.). S aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, javnom nabavom proizvoda i usluga se svim zainteresiranim dobavljačima omogućava pristup tržištu pod jednakim uvjetima, uz pretpostavku da su uvjeti iz natječaja određeni na objektivan, transparentan i nediskriminirajući način. Tako se osigurava izbor poduzetnika koji nudi najbolji omjer cijene i kvalitete proizvoda odnosno usluga. Također, analizom je nesporno utvrđeno da srednji i veliki kupci Ericsson imaju značajnu pregovaračku snagu te da imaju mogućnost brzog prelaska na konkurentne dobavljače.

Slijedom svega, Agencija je utvrdila kako u konkretnom slučaju Ericsson nema vladajući položaj na mjerodavnom tržištu pa nije niti mogao počinuti zlouporabu vladajućeg položaja. Stoga u ovom slučaju nema dostatnih indicija za pokretanje postupka protiv Ericsson po službenoj dužnosti.

AZTN protiv LMK INTERNATIONAL d.o.o.¹¹¹

Agencija je odbacila inicijativu zajedničkog trgovačkog obrta "Karate Shop" za pokretanjem postupka protiv poduzetnika LMK International d.o.o.

Prema navodima Karate shopa iz inicijative, zlouporaba vladajućeg položaja LMK Internationala bila je vidljiva kroz odbijanje suradnje i sponzorstva organizatora sportskih natjecanja ukoliko bi se omogućilo sudjelovanje i Karate Shopu.

Koristeći svoj vladajući položaj LMK International, po mišljenju podnositelja inicijative, uvjetuje svoje sponzorstvo organizatorima natjecanja i na predmetni način stvara prepreke ulasku Karate Shopa na tržište, odnosno istiskuje tržišne takmace i narušava tržišno natjecanje. Naime, Karate Shop navodi kako mu se priječi sudjelovanje na sportskim natjecanjima zbog postupanja LMK Internationala, koji je usmenim/pisanim sporazumima sklopljenim s organizatorima sportskih natjecanja svoje sponzorstvo, kao i davanje na raspolaganje rekvizita te pomagala nužnih za održavanje natjecanja, uvjetovao donošenjem odluka/popisa ovlaštenih subjekata za izlaganje, a koji isključuju mogućnost sudjelovanja Karate Shopa.

Agencija na temelju činjenica i okolnosti utvrđenih u prethodnom ispitivanju stanja na mjerodavnom tržištu nije utvrdila postojanje bilo kakvih dokaza ili indicija koje bi ukazivale na narušavanje tržišnog natjecanja od strane LMK Interationala.

Naime, Agencija je utvrdila kako je u konkretnom slučaju riječ o uobičajenim sponzorskim ugovorima u kojima dobavljač odnosno sponzor u svrhu promoviranja svojih proizvoda, plaća (u vidu besplatne opreme) sportskom savezu i/ili organizatoru, da isti koristi tu opremu. Bez takvih dogovora sportski savezi i organizatori natjecanja bi morali kupovati ili

¹¹¹ AZTN protiv LMK INTERNATIONAL d.o.o. Zagreb, rješenje AZTN klasa: UP/I 034-03/15-01/038 od 30. ožujka 2016. kojim je odbačena inicijativa podnositelja, rješenje je objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

iznajmljivati tu opremu. Dakle, koristi takvih ugovora za obje strane su više nego jasne. Određeni vid ekskluzivnosti kod sponzorskih ugovora u sportu, koji se očituje u tome da se sportska organizacija i/ili sportaš obvezuju da za vrijeme trajanja ugovora neće promovirati konkurente svog sponzora, je nužan, jer bez toga niti jedan poduzetnik praktički ne bi ni imao poslovni interes sponzorirati tu sportsku organizaciju/sportaša.

Uvidom u Ugovor o sponzorstvu i promotivnoj suradnji, sklopljen 9. studenog 2012. između LMK Internationala i HKS-a, Agencija nije utvrdila postojanje odredbi koje bi bile u suprotnosti s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Navedeni ugovor je sklopljen na razdoblje od četiri godine, a LMK International temeljem tog ugovora nije stekao ekskluzivno pravo promoviranja i prodaje sportske opreme na turnirima i natjecanjima iz kalendara HKS-a. Štoviše, iz dopisa HKS-a koji je isti poslao organizatorima natjecanja iz kalendara natjecanja HKS-a, jasno proizlazi kako su organizatori turnira/natjecanja slobodni dogovarati promotivne aktivnosti s drugim poduzetnicima.

Činjenica da su organizatori pojedinih turnira i natjecanja eventualno dogovarali s poduzetnicima ekskluzivna prava na promoviranje i prodaju proizvoda u sportskim dvoranama za vrijeme trajanja tih turnira i natjecanja sama po sebi nije sporna i ne može ukazivati na moguće narušavanje tržišnog natjecanja, s obzirom na to da je u tim slučajevima riječ o događajima koji uobičajeno traju samo dan ili dva te koji svaki za sebe nemaju mogućnost isključivanja poduzetnika s cjelokupnog tržišta. Pravo je organizatora turnira/natjecanja da samostalno odlučuje s kim će i pod kojim uvjetima sklapati sponzorske ugovore, te ne postoji obveza organizatora da omogući svakom poduzetniku promoviranje i prodaju njegovih proizvoda.

Pri tome je Agencija u obzir uzela činjenicu da je u razdoblju od rujna 2012. do rujna 2015. godine, na području Republike Hrvatske održano 169 turnira i natjecanja iz kalendara HKS-a, od kojih je podnositelju inicijative (prema njegovim navodima) onemogućeno sudjelovanje na njih 13, što predstavlja 7,7 posto od ukupnog broja natjecanja. Iz navedenog proizlazi kako je Karate Shop svoje proizvode mogao promovirati i prodavati na 92,3 posto održanih turnira i natjecanja.

Iz svega navedenoga proizlazi da ugovori o sponzorstvu koje je LMK sklopio s HKS-om i organizatorima pojedinih turnira nisu imali za cilj ili posljedicu narušavanje tržišnog natjecanja te se ne mogu smatrati zabranjenim sporazumima u smislu ZZTN-a.

U odnosu na moguću zlouporabu vladajućeg položaja od strane LMK Internationala, Agencija nije utvrdila postojanje bilo kakvih indicija koje bi ukazivale na protupravnost u postupanju LMK Internationala odnosno da bi se njegovo postupanje moglo okarakterizirati kao zlouporabno. Stoga nije bilo potrebno niti utvrđivati mjerodavno tržište ni eventualni vladajući položaj LMK Internationala na tom tržištu.

AZTN protiv Autobusni kolodvor Split d.o.o¹¹².

Agencija je odbacila inicijativu Auto poduzeća Z. iz Imotskog za utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja Autobusnog kolodvora Split. Također, iskoristila je ovaj slučaj da ponovo upozori poduzetnike koji su istodobno i vlasnici autobusnih kolodvora i autobusni prijevoznici da kolodvorom moraju upravljati s posebnom pažnjom u pružanju kolodvorskih usluga konkurentskim autobusnim prijevoznicima.

Podnositelj je u inicijativi naveo da ga Autobusni kolodvor Split diskriminira tako što putnicima koji kupuju vozne karte na šalteru daje netočne informacije o prometovanju njegovih autobusa, što se osobito odnosi na prodaju karata za relaciju Split – Zagreb. Prema navodima Auto poduzeća Z., cilj takve diskriminacije je povećanje prometa njegovoga konkurenta, prijevoznika Promet Makarska, koji je ujedno i vlasnik Autobusnog kolodvora Split.

Auto poduzeće Z. ističe kako je Autobusnom kolodvoru Split više puta ukazivao na problem diskriminacije o čemu je obavještavao i Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture. Nakon provedenog prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, AZTN je utvrdio da Autobusni kolodvor Split nije uskraćivao informacije o polascima autobusnih prijevoznika koji su konkurenti Prometu Makarska u mjeri koja bi ukazivala na zlouporabu vladajućeg položaja.

Iako je moguće da su radnici na šalteru prilikom prodaje karata favorizirali Promet Makarska, takvo postupanje samo po sebi ne mora predstavljati potencijalnu zlouporabu. Naime, kupnja karte na šalteru kolodvora nije jedini način informiranja o autobusnom prijevozu na pojedinim linijama, jer se putnici o prijevoznicima koji prometuju na željenoj relaciji mogu informirati i na drugi način (putem telefona, interneta, u prostorijama kolodvora), a kupnja karata je, osim na šalteru, moguća i putem drugih kanala prodaje, uključujući i izravnu kupnju u autobusima.

Uz to, i prilikom kupnje na šalteru putnik može zanemariti sugestije koje mu eventualno daje radnik na šalteru te kupiti kartu nekog drugog prijevoznika, konkurenta Prometa Makarska. Eventualni pojedinačni slučajevi u kojima šalterski radnici putnicima daju krive informacije, prije svega ukazuju na povredu Zakona o prijevozu u cestovnom prometu (ZPCP), nad čijom primjenom upravni nadzor obavlja Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, a inspeksijski nadzor Inspekcija cestovnog prometa i cesta. Stoga je takve slučajeve potrebno prijavljivati Ministarstvu koje je jedino ovlašteno utvrditi i sankcionirati takvo ponašanje.

Međutim, iako je za utvrđivanje takvog postupanja nadležno Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture, AZTN-u je u proteklih dvadeset godina upućen niz sličnih inicijativa kojima autobusni prijevoznici traže zaštitu od ponašanja vlasnika autobusnih kolodvora koji su im ujedno i konkurenti, kao vlasnici autobusnih prijevoznika.

¹¹² AZTN protiv Autobusni kolodvor Split d.o.o., rješenje klasa: UP/I 034-03/16-01/005 od 15. rujna 2016., objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

Naime, prema odredbama Zakona o prijevozu u cestovnom prometu autobusni kolodvori moraju biti otvoreni svim autobusnim prijevoznicima pod istim uvjetima jer, u interesu putnika, Zakon prijevoznicima propisuje obvezu pristajanja na autobusnim kolodvorima u svim mjestima gdje takvi kolodvori postoje.

AZTN je u svojem rješenju istaknuo kako u konkretnom slučaju nije riječ o problemu koji se pojavljuje samo u Hrvatskoj te da se nekim državama članicama EU mogu naći i drukčija zakonska rješenja kojima se, u cilju izbjegavanja bilo kakve potencijalne zlouporabe, a u interesu korisnika usluga autobusnih prijevoznika, zakonom zabranjuje značajna vlasnička povezanost autobusnih prijevoznika s autobusnim kolodvorima. Stoga je Agencija ovo rješenje o odbacivanju inicijative dostavila na znanje i nadležnom Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture.

AZTN protiv Canon Croatia d.o.o. i Microline d.o.o.¹¹³

Agencija je odbacila inicijativu poduzetnika Birodom d.o.o., za pokretanjem postupka utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja protiv poduzetnika Canon Croatia i Microline, kao ovlaštenog Canonova distributera za Republiku Hrvatsku.

Podnositelj inicijative je naveo da je 3. svibnja 2016. Hrvatski zavod za zdravstveno osiguranje (dalje: HZZO) objavio javno nadmetanje za nabavu tonera i ostalog informatičkog materijala. Naručitelj je u dokumentaciji za nadmetanje propisao da su ponuditelji dužni dostaviti Izjavu o postojanju Sigurnosno tehničkih listova (dalje: STL) za ponuđene artikle, na koje se odnosi Zakon o kemikalijama, izdanu od proizvođača, odnosno zastupnika ili distributera ponuđenih artikala, kao dokaz da su isti proizvedeni i distribuirani sukladno Uredbama EU br. 1907/2006 i 1272/2008.

Nastavno, podnositelj inicijative je naveo kako se obratio proizvođačima, odnosno njihovim zastupnicima ili distributerima koji djeluju na području Republike Hrvatske, a čiji su toneri i tinte traženi troškovnikom naručitelja, da mu daju Izjavu o postojanju STL-ova. S tim u vezi, u više se navrata obratio poduzetniku Canon Croatia. Osim toga obratio se i dvojici distributera, jedan od njih je i poduzetnik Microline, Zagreb, koji djeluju na području Republike Hrvatske, međutim oni su se očitovali kako ne posjeduju traženu izjavu te su ga uputili da se obrati poduzetniku Canon Croatia.

Vežano uz navode podnositelja inicijative, Canon Croatia je naveo kako nije izravno dao izjavu za potrebe predmetnog postupka javne nabave naručitelja HZZO-a niti jednom ponuditelju koji je sudjelovao u tom postupku. No, izjavu je dao poduzetniku Microline, izričito ga ovlastivši da proslijedi izjavu svim svojim parterima koji je zatraže.

¹¹³ AZTN protiv Canon Croatia d.o.o. i Microline d.o.o., rješenje klasa: UP/I 034-03/16-01/015 od 3. listopada 2016. koje je objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

U svom očitovanju prema Agenciji Microline je naveo kako Birodomu nije izdao Izjavu o postojanju STL-ova za tonere i tinte marke Canon u slučaju jednog natječaja iz sljedećih razloga: nedostavljanje troškovnika ili specifikacije tonera i tinti na koje bi se odnosila Izjava o postojanju STL-ova te činjenice da su u veljači 2016. godine na tržištu u Republici Hrvatskoj nađeni krivotvoreni Canon toneri, zbog čega je pokrenuo i kazneni postupak protiv nepoznatog počinitelja. S obzirom na navedeno, a kako Birodom nije dostavio troškovnik niti specifikaciju tonera i tinti, Microline smatra kako nije dužan davati bianco izjave nikome bez znanja o tome na što se odnose, jer se može vrlo lako dovesti do toga da se neoriginalna, odnosno krivotvorena roba pokriva ovlaštenim izjavama.

Za sljedeći postupak javne nabave koji je provodio HZZO, Microline je Birodomu dao Izjavu o postojanju STL-ova jer je dostavio troškovnik i popis robe za koju treba izjavu.

Temeljem rezultata prethodnog ispitivanja stanja na mjerodavnom tržištu, Agencija je utvrdila da ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti u smislu ZZTN-a protiv poduzetnika Canon Croatia i Microline.

Naime, rezultati prethodnog ispitivanja stanja na tržištu su pokazali kako je u konkretnom slučaju bila riječ o jednom izoliranom slučaju neizdavanja Izjave o postojanju STL-ova pa se ne može zaključiti da predmetno postupanje poduzetnika Canon Croatia i Microline, koje je dovelo do nesudjelovanja poduzetnika Birodom na jednom HZZO-ovom javnom nadmetanju, ukazuje na narušavanje tržišnog natjecanja. Stoga nisu postojale dostatne indicije za pokretanje postupka niti protiv poduzetnika Canon Croatia niti protiv poduzetnika Microline.

Međutim, Agencija je u rješenju kojim je odbacila inicijativu podnositelja istaknula kako su poduzetnici ovlašteni za izdavanje Izjava o postojanju STL-ova dužni postupati na jednak način prema svim poduzetnicima koji im se za to obrate te bi eventualna suprotna praksa koja ne bi predstavljala izolirani slučaj mogla biti protivna propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Nadalje, izdavatelji navedenih Izjava o postojanju STL-ova trebali bi pružiti zainteresiranim poduzetnicima sve informacije o podacima i dokumentaciji potrebnim za izdavanje Izjava o postojanju STL-ova kako bi se otklonila mogućnost diskrecijskog odlučivanja.

AZTN protiv F&F Rail Zagreb¹¹⁴

AZTN je odbacio inicijativu poduzetnika Zagrebtrans za pokretanjem postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv poduzetnika F&F Rail jer ne postoje uvjeti za pokretanje postupka po službenoj dužnosti. U inicijativi se navodilo kako F&F Rail na tržištu specijalnih tereta nudi usluge ispod njihove realne tržišne cijene, zbog čega ostvaruje gubitak koji pokriva kreditom osnivača koji zajedno imaju značajan udio na tržištu prijevoza specijalnih tereta na tržištu Europske unije.

Stoga, smatra podnositelj inicijative, kako F&F Rail, kao povezano društvo osnivača, zlouporabom vladajućeg položaja izravnim ili neizravnim nametanjem nepravednih cijena,

¹¹⁴ AZTN protiv F&F Rail d.o.o. Zagreb, rješenje klasa: UP/I 034-03/16-01/019 od 12. prosinca 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

pokušava eliminirati konkurenciju u Republici Hrvatskoj.

Agencija je, s obzirom na karakteristike mjerodavnog tržišta prijevoza željeznicom specijalnih tereta u Republici Hrvatskoj u razdoblju od 2014. godine do danas i prihode koje je ostvario u odnosu na konkurenta, utvrdila kako se F&F Rail ne nalazi u vladajućem položaju na teritoriju Republike Hrvatske u smislu članka 12. ZZTN-a.

Stoga taj poduzetnik nije niti mogao počinuti zlouporabu vladajućeg položaja u smislu ZZTN-a.

Također, prodaja ispod nabavne cijene na koju aludira podnositelj inicijative koristeći termin „dampinško poslovanje“ kao izravno ili neizravno nametanje nepravednih cijena, sukladno članku 13. točki 1. ZZTN-a, moguće je promatrati isključivo u kontekstu eventualne zlouporabe vladajućeg položaja primjenom predatorskih cijena kojima se nastoji istisnuti konkurente s mjerodavnog tržišta, s namjerom kasnijeg podizanja cijena na razinu iznad tržišne. Primjena predatorske strategije podrazumijeva postojanje vladajućeg položaja na mjerodavnom tržištu, odnosno značajne financijske snage koja predatoru omogućava da cijenu svojeg proizvoda drži ispod ekonomski isplative dovoljno dugo, odnosno sve dotle dok konkurent ne odustane od natjecanja i izađe s tržišta.

S obzirom na to da nije zadovoljen kriterij vladajućeg položaja kao jedan od preduvjeta nužan za institut zlouporabe vladajućeg položaja putem predatorskih cijena, navedeno u konkretnom slučaju nije niti moguće.

AZTN protiv Bonifarm d.o.o.¹¹⁵

Postupajući po anonimnoj inicijativi za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja protiv ustanove Poliklinika Bonifarm, Agencija je odbacila inicijativu jer ne postoje uvjeti zapokretanje postupka po službenoj dužnosti.

U inicijativi se navodi kako se Poliklinika Bonifarm želi nametnuti kao subjekt koji bi stekao vladajući položaj na tržištu zdravstvenih usluga (pregleda za vozače), na način da izravno nudi nepravedne prodajne cijene zdravstvenih usluga niže od propisanih. Poliklinika Bonifarm preglede naplaćuje po cijenama nižim od onih propisanih Odlukom ministra zdravlja u iznosu od 350 kuna neto odnosno 450 kuna neto za vozače kojima je upravljanje vozilom osnovno zanimanje.

U prethodnom ispitivanju stanja na mjerodavnom tržištu Agencija je utvrdila da je Poliklinika Bonifarm uslugu zdravstvenog pregleda za vozače i kandidata za vozače obavljala od njezinog osnivanja 21. ožujka 2005. do donošenja Odluke Ministarstva zdravlja od 25. srpnja 2013. o prestanku obavljanja zdravstvenih pregleda za vozače. U odnosu na razdoblje u kojem je pružala uslugu, Agencija je, s obzirom na karakteristike mjerodavnog tržišta u konkretnom slučaju, utvrdila kako se Poliklinika Bonifarm nije nalazila u vladajućem položaju na teritoriju Republike Hrvatske, niti u Gradu Zagrebu i Zagrebačkoj županiji, u smislu članka

¹¹⁵ AZTN protiv Bonifarm d.o.o., rješenje klasa: UP/I 034-03/15-01/034 od 14. siječnja 2016., objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

12. ZZTN-a. Stoga subjekt nije niti mogao počiniti zlouporabu vladajućeg položaja u smislu članka 13. ZZTN-a.

Pored navedenoga, nesporno je utvrđeno kako je na predmetnom mjerodavnom tržištu Poliklinika Bonifarm bila izložena jakoj konkurenciji, a što pruža krajnjim korisnicima, potrošačima, mogućnost izbora. Navedenim odnosom ponude i potražnje ostvaruje se djelovanje tržišnog mehanizma.

U oba opisana predmeta, Agencija je istakla kako njezina zadaća nije regulacija cijena, već osiguranje slobodnog djelovanja tržišnih mehanizama između ostaloga i kroz sprječavanje poduzetnika koji su u poziciji da se u značajnoj mjeri ponašaju neovisno o svojim konkurentima, dobavljačima i kupcima, da svojim ponašanjem ne spriječe, ograniče ili naruše slobodno tržišno natjecanje posezanjem za svojom tržišnom ili financijskom snagom, za što u konkretnom slučaju ne postoje indicije.

Postupci ocjene dopuštenosti koncentracija

Obrada tržišta odnosno detaljni uvid u odnose tržišnih takmaca na mjerodavnim tržištima temelj su i u **postupcima ocjene dopuštenosti namjere provedbe koncentracija poduzetnika**

Primjerice, da bi Agencija ocijenila dopuštenom koncentraciju na 1. razini, temeljem potpune prijave podnositelja i vlastitih saznanja kojima Agencija raspolaže, a bez pokretanja postupka, u svakom od takvih predmeta prosječno je potrebno provesti od 10 do 20 procesnih radnji u svrhu analize podataka iz prijave koncentracije. Riječ je o podacima o mjerodavnom tržištu, o tržišnim udjelima konkurenata i učincima koncentracije na tržišno natjecanje te objaviti javni poziv svim zainteresiranim subjektima da dostave primjedabe i mišljenja putem službenih mrežnih stranica Agencije. Javni poziv obvezno sadrži imena ili nazive sudionika koncentracije i određenje proizvodne i zemljopisne dimenzije konkretnih mjerodavnih tržišta na kojima će koncentracija imati učinak.

Posao se u velikoj mjeri usložnjava kada Agencija zaključkom pokrene postupak na 2. razini. U takvim je postupcima, prije donošenja odluke u veoma kratkim rokovima, potrebno prosječno provesti oko 100 procesnih radnji (u nekim slučajevima i više).

Za prijavu koncentracije na ocjenu Agenciji potrebno je ispuniti nekoliko uvjeta.

Prije svega, za razliku od postupaka utvrđivanja zlouporaba ili zabranjenih sporazuma koje Agencija uvijek pokreće po službenoj dužnosti, postupak ocjene koncentracije u pravilu se pokreće temeljem prijave njezinih sudionika.¹¹⁶

¹¹⁶ ZZTN; članak 38. stavak 2.

Za sve poduzetnike i sva tržišta, prijava koncentracije predstavlja zakonsku obvezu propisanu ZZTN-om i podzakonskim propisima.¹¹⁷

Koncentracija nastaje promjenom kontrole nad poduzetnikom na trajnoj osnovi koja se stječe.¹¹⁸

1. pripajanjem ili spajanjem dva ili više neovisnih poduzetnika ili dijelova tih poduzetnika,
2. stjecanjem izravne ili neizravne kontrole ili prevladavajućeg utjecaja jednog, odnosno više poduzetnika nad drugim, odnosno više drugih poduzetnika ili dijelom, odnosno dijelovima drugih poduzetnika i to:
 - stjecanjem većine dionica ili udjela,
 - stjecanjem većine prava glasa ili
 - na drugi način u skladu s odredbama Zakona o trgovačkim društvima i drugim propisima.

Koncentracijom u smislu ZZTN-a¹¹⁹ se također smatra i stvaranje zajedničkog pothvata (*joint venture*) od strane dva ili više neovisnih poduzetnika, koji na trajnijoj osnovi djeluje kao neovisan gospodarski subjekt.

Sukladno propisima, Agencija ocjenjuje samo poslovne transakcije značajne ekonomske snage koja se očituje kroz propisane ukupne prihode poduzetnika sudionika koncentracije.

Drugim riječima, poduzetnik je obavezan prijaviti svaku namjeru provedbe koncentracije ako su kumulativno ispunjena dva uvjeta:¹²⁰

- da ukupni godišnji konsolidirani prihod svih poduzetnika sudionika koncentracije ostvaren prodajom robe i/ili usluga na svjetskom tržištu, iznosi najmanje jednu milijardu kuna sukladno financijskim izvješćima za financijsku godinu koja je prethodila koncentraciji, ako najmanje jedan sudionik koncentracije ima sjedište i/ili podružnicu u Republici Hrvatskoj
- da ukupni prihod svakog od najmanje dva sudionika koncentracije u Republici Hrvatskoj, sukladno financijskim izvještajima u financijskoj godini koja je prethodila koncentraciji, iznosi najmanje 100 milijuna kuna,.

¹¹⁷ ZZTN; članak 15. i Uredba o načinu prijave i kriterijima za ocjenu koncentracija poduzetnika; Narodne novine br.38/11.

¹¹⁸ ZZTN; članak 15.

¹¹⁹ U smislu članka 15. stavka 5. ZZTN-a koncentracijom poduzetnika ne smatra se još: (1). kada kreditne ili druge financijske institucije, investicijski fondovi ili društva za osiguranje, u svojem redovnom poslovanju, koje uključuje promet i posredovanje vrijednosnim papirima, za vlastiti račun ili račun trećih, privremeno, ali ne dulje od 12 mjeseci, stječu ili drže dionice ili udjele s namjerom njihove daljnje prodaje i to, ako ne koriste pravo glasa s obzirom na te dionice ili udjele na takav način da to utječe na konkurentno ponašanje tog poduzetnika. Na zahtjev, Agencija može produljiti rok od 12 mjeseci ako poduzetnik dokaže da se takva prodaja nije mogla provesti u zadanom roku, (2) stjecanje dionica ili udjela koje je posljedica internog restrukturiranja poduzetnika povezanih zajedničkom kontrolom (pripajanje, spajanje, prijenos vlasništva i sl.), (3) kada je kontrola nad poduzetnikom prenesena na stečajnog upravitelja ili likvidatora sukladno odredbama Stečajnog zakona i Zakona o trgovačkim društvima ili drugih primjenjivih propisa.

¹²⁰ ZZTN; članak 17. stavak 1.

Budući da koncentracije poduzetnika mogu imati pozitivne i negativne učinke na tržištu, Agencija, upravo uzimajući u obzir učinke koncentracije na mjerodavnom tržištu ili tržištima, odlučuje o kriterijima ocjene svake pojedine koncentracije.

Ako sudionici propuste prijaviti koncentraciju Agenciji, za taj je propust propisana upravno-kaznena mjera do najviše 1 posto njihovog ukupnog prihoda.

Već je naprijed u Izvješću naznačeno da se u nadležnosti ocjene koncentracija dinamika pojačala, osobito u zadnjem tromjesečju 2016. godine, a cijelu godinu je obilježio primjetan porast interesa šire zajednice za problematiku ocjena koncentracija.

U najvećem dijelu 2016. godine se postupalo temeljem prijave koncentracije. U tri je predmeta postupak proveden po službenoj dužnosti jer je, nakon provedenog istraživanja oblika vlasničkog povezivanja poduzetnika, utvrđeno da sudionici koncentracije nisu prijavili koncentraciju Agenciji. Stoga je u tim predmetima proveden i postupak radi utvrđivanja postojanja uvjeta za izricanje upravno-kaznene mjere.

U devet predmeta istraživanja oblika vlasničke povezanosti poduzetnika utvrđeno je da nije došlo do koncentracije poduzetnika za koju postoji obveza prijave Agenciji.

Ocjena koncentracije na 1. razini

Kada Agencija na temelju podataka iz prijave namjere provedbe koncentracije i drugih saznanja kojima raspolaže ocijeni da se može razumno pretpostaviti da predmetna koncentracija nema značajni učinak na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu, koncentracija se smatra dopuštenom na 1. razini, bez vođenja daljnjeg postupka i provođenja dubinkih ekonomskih i pravnih analiza.

U tom slučaju, Agencija u roku od 30 dana od izdavanja potvrde o potpunosti prijave koncentracije, obavještava javnost o dopuštenosti koncentracije na 1. razini, a podnositelju prijave koncentracije dostavlja pisanu potvrdu o dopuštenosti koncentracije.¹²¹

Od ukupnog broja predmeta ocjene dopuštenosti koncentracija u 2016. godini, 13 koncentracija je bilo ocijenjeno dopuštenim na 1. razini.

Nastavno, Agencija daje skraćene prikaze obavijesti o dopuštenosti nekoliko koncentracija na prvoj razini u izvještajnom razdoblju.

MI Braća Pivac/ Vajda¹²²

AZTN je koncentraciju poduzetnika Mesne industrije Braća Pivac i Mesne industrije Vajda ocijenio dopuštenom na 1. razini.

¹²¹ ZZTN; članak 22. stavak 1.i 2.

¹²² Ocjena dopuštenosti koncentracije Mesna industrija braća Pivac d.o.o. i Mesna industrija – Vajda d.d., Obavijest klasa UP/I 034-03/15-02/010, od 16. veljače 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

Riječ je o koncentraciji koja će primarne učinke imati na tržištima proizvodnje i uvoza svježeg goveđeg i svinjskog mesa i mesnih prerađevina, trgovine na veliko svježim svinjskim, goveđim i mesom peradi i mesnim prerađevinama te trgovine na malo mesom i mesnim prerađevinama u specijaliziranim prodavaonicama.

Provedbom koncentracije tržišni udjel MI Braće Pivac i njegovih povezanih društava povećat će se za postotak tržišnog udjela MI Vajde. Tako će tržišni udjeli te grupacije nakon provedbe koncentracije, ovisno o mjerodavnom tržištu, iznositi od 4 do 14 posto.

Uzimajući u obzir kompetitivnu strukturu tržišta, osobito veličinu tržišnih udjela sudionika koncentracije na pojedinim mjerodavnim tržištima, kao i činjenicu da na javni poziv za dostavljanje primjedbi i mišljenja na konkretnu koncentraciju nije zaprimljen nijedan podnesak, AZTN je ocijenio da nije riječ o koncentraciji koja bi mogla imati negativan učinak na tržišno natjecanje.

JOJ Media House/Novi list/Glas Istre/RTD Zadar¹²³

Agencija je koncentraciju poduzetnika kojom JOJ Media House iz Bratislave stječe kontrolu nad riječkim Novim listom, Glasom Istre iz Pule i zadarskim poduzetnikom RTD ocijenila dopuštenom na 1. razini.

Koncentracija će imati učinak na tržištu prodane naklade i tržištu oglašavanja u općeinformativnim dnevnicima.

S obzirom na to da JOJ Media House dosada nije imao aktivnosti na području Hrvatske, koncentracija neće dovesti do promjene u strukturi spomenutih mjerodavnih tržišta.

Naime, zajednički tržišni udjeli Novog lista, Glasa Istre novine i RTD-a na tržištu prodane naklade u 2014. godini iznosio je između 10 i 15 posto, a na tržištu oglašavanja između 15 i 20 posto.

Prema podacima iz godišnjeg istraživanja tržišta tiskanih medija koje AZTN redovito provodi, najznačajnije udjele na tim tržištima imaju izdanja Styria Grupe – 24sata i Večernji list. Ta izdanja ostvaruju između 55 i 60 posto udjela na tržištu prodane naklade i između 40 i 45 posto na tržištu oglašavanja. Slijede izdanja EPH - Jutarnji list i Slobodna Dalmacija koja na tržištu prodane naklade ostvaruju tržišni udjel između 25 i 30 posto te između 30 i 35 posto na tržištu oglašavanja.

Na objavljeni javni poziv za podnošenje mišljenja i primjedbi na koncentraciju AZTN nije bilo reakcije tržišta.

¹²³ Ocjena dopuštenosti koncentracije JOJ Media House, a.s. (Slovačka Republika) i Novi list d.d., Glas Istre Novine d.o.o. i RTD d.o.o. Zadar, Obavijest Klasa: UP/I 034-03/16-02/005 od 22. srpnja 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

Budući da opisana transakcija neće imati negativne učinke na tržišno natjecanje na tržištu općeinformativnih dnevnika, AZTN je koncentraciju ocijenio dopuštenom.

MSREF VIII Global GP (SAD) i Gradski centar d.o.o. i Manta d.o.o.¹²⁴

Agencija je je koncentraciju koja će nastati stjecanjem kontrole Morgan Stanley Real Estate Fund VIII Global-GP (SAD) nad poduzetnicima Gradski centar i Manta iz Zagreba, vlasnicima nekretnina City Center One Zagreb West i City Center One Zagreb East, ocijenila dopuštenom na 1.prvoj razini.

Riječ je o koncentraciji na tržištu posjedovanja, održavanja, upravljanja te davanja u zakup objekata za maloprodaju na području Grada Zagreba.

MSREF upravlja različitim nekretninskim fondovima, a pod kontrolom je investicijskih društava kojima upravlja i/ili ih savjetuje Morgan Stanley, društvo koje pruža financijske usluge sa sjedištem u SAD.

City Center Zagreb One East i West su uz Arena Centar, Avenue Mall, King Cross, Supernovu Buzin, Garden Mall i Westgate, najznačajniji takmaci u segmentu shopping centara na području Grada Zagreba prema posjećenosti i prema ostvarenom prihodu.

MSREF je u Hrvatskoj aktivan na području upravljanja komercijalnim nekretninama samo u hotelskoj industriji. Konkretno, na tom će tržištu biti aktivan po očekivanoj finalizaciji stjecanja poduzetnika Punta Skala iz Zadra. Stjecanjem kontrole nad poduzetnicima Gradski centar i Manta, MSREF prvi puta ulazi na tržišta posjedovanja, održavanja, upravljanja te davanja u zakup objekata za maloprodaju na području Grada Zagreba.

Agencija je provedbu koncentracije odobrila na 1.j razini, budući da je iz podataka iz prijave i drugih podataka kojima Agencija raspolaže ocijenjeno da njena provedba nema značajan učinak na tržišno natjecanje. Takav zaključak potkrjepljuje i činjenica da na javni poziv za dostavljanje primjedbi i mišljenja na koncentraciju objavljen na mrežnim stranicama AZTN-a nije zaprimljen nijedan podnesak.

Frey Automobili/Peugeot Hrvatska/Citroen Hrvatska¹²⁵

AZTN je koncentraciju kojom Frey Automobili stječu kontrolu nad poduzetnicima Peugeot Hrvatska i Citroen Hrvatska ocijenio dopuštenom na 1. razini.

¹²⁴ Ocjena dopuštenosti koncentracije, MSREF VIII Global GP, L.P.; i Gradski centar d.o.o., Zagreb i Manta d.o.o.; Obavijest klasa UP/I 034-03/2016-02/00 od 1 od 3. veljače 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

¹²⁵Ocjena dopuštenosti koncentracije Frey Automobili d.o.o., Peugeot Hrvatska d.o.o. i Citroen Hrvatska d.o.o., Obavijest klasa: UP/I 034-03/15-02/013od 24. veljače 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

Preuzimanje Peugeota Hrvatska i Citroena Hrvatska dio je šire strategije širenja Walter Frey grupe na području istočne Europe (Mađarska i Slovenija). Riječ je holdingu koji je sa svojom prodajno servisnom mrežom za vozila robnih marki grupe Daimler, odnosno Mercedes i Smart grupe, prisutan u Hrvatskoj od 2013. godine.

Provedbom koncentracije Walter Frey grupa preuzima cjelokupno poslovanje Peugeot Hrvatska i Citroen Hrvatska. To podrazumijeva uvoz i prodaju novih motornih vozila marki, kao i preuzimanje postojeće prodajno servisne mreže koja će nastaviti poslovati u istoj strukturi (zasebno za Citroen i Peugeot vozila).

Koncentracija će imati utjecaj na tržišno natjecanje na tržištima prodaje novih motornih vozila (osobnih i lakih gospodarskih) te prodaje originalnih rezervnih dijelova i pružanja usluga popravka i održavanja motornih vozila.

Frey Automobili će provedbom koncentracije postati drugi tržišni takmac u segmentu ukupne prodaje novih osobnih vozila s udjelom od 10 do 15 posto, dok će u segmentu lakih gospodarskih vozila, s tržišnim udjelom koji se kreće između 30 i 40 posto, postati najznačajniji takmac. Na tržištu originalnih rezervnih dijelova te pružanja usluga popravka i održavanja neće doći do promjene strukture tržišta, budući da su ta tržišta određena konkretnom robnom markom i međusobno odvojena.

AZTN je koncentraciju odobrio na 1. razini, budući da se iz podataka iz prijave koncentracije i drugih podataka kojima AZTN raspolaže moglo zaključiti da nije riječ o koncentraciji koja bi mogla imati značajne učinke na tržišno natjecanje. Pritom je AZTN uzeo u obzir i rezultate testa tržišta. Na konkretnu koncentraciju, AZTN nije zaprimio nijednu primjedbu ili mišljenje.

Valamar Riviera/Imperial Rab¹²⁶

Agencija je koncentraciju poduzetnika Valamar Riviere iz Poreča i Imperiala Rab ocijenila dopuštenom na 1. razini.

Oba sudionika koncentracije su grupacije odnosno lanci objekata koji pružaju usluge smještaja u turističkim objektima tipa hotel, apartman i kamp na više lokacija u Hrvatskoj.

Valamar te usluge pruža na području Primorsko goranske, Istarske i Dubrovačko-neretvanska županije, dok ih Imperial pruža samo na području otoka Raba.

Analizom podataka o strukturi mjerodavnog tržišta AZTN je utvrdio kako će koncentracija imati učinke samo na području Primorsko-goranske županije.

Provedbom koncentracije Valamar će na tom području ojačati svoju vodeću poziciju na tržištu kampova, s tržišnim udjelom između 25 i 30 posto. Istodobno, na tržištu apartmana će

¹²⁶ Ocjena dopuštenosti koncentracije Valamar Riviera d.d., Poreč i Imperial d.d., Rab, Obavijest klasa: UP/I 034-03/16-02/007, od 20. rujna 2016.; mrežne stranice AZTN-a.

se probiti na vodeću poziciju s tržišnim udjelom do pet posto, dok bi na tržištu hotela, s udjelom između 5 i 10 posto, ostao drugi tržišni takmac.

Provedena analiza tržišta pokazala je da će Valamar na svim mjerodavnim tržištima na području Primorsko-goranske županije biti izložen značajnom konkurentskom pritisku Jadranke i drugih poduzetnika poput Liburnia Riviera Hotela, Cresanke te Hotela Pumat.

Međutim, važno je naglasiti kako će provedbom ove koncentracije Valamar, s tržišnim udjelom između 20 i 25 posto, postati lider na tržištu smještaja i prehrane gostiju u turističkim objektima na području Hrvatske. Do sada vodeća grupacija, „Lukšić grupa“, postat će drugi tržišni takmac.

S obzirom na utvrđenja Agencije da na svim tržištima na koje će koncentracija Valamar/Imperial imati učinke, postoje značajni konkurenti, može se očekivati da će Valamar jačanjem svojeg tržišnog položaja nakon provedbe koncentracije, doprinijeti i daljnjem jačanju tržišnog natjecanja.

Na objavljeni test tržišta AZTN nije zaprimio nijednu primjedbu.

Postupak ocjene koncentracije na 2. razini

Ako AZTN temeljem analize podataka i okolnosti iz prijave koncentracije procijeni da bi provedba koncentracije mogla imati značajan učinak na tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu, osobito ako se tom koncentracijom stvara novi ili jača postojeći vladajući položaj sudionika koncentracije, Agencija u roku od 30 dana od izdavanja potvrde o potpunosti prijave koncentracije donosi zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije. Time započinje postupak ocjene dopuštenosti koncentracije na 2. razini.¹²⁷

Riječ je o opsežnom prikupljanju podataka, dokumentacije i očitovanja potrebnih za izradu dubinske pravne i ekonomske analize mjerodavnog tržišta i učinaka konkretne koncentracije na tržišno natjecanje. To podrazumijeva kontaktiranje svih poduzetnika i/ili interesnih udruženja koji posluju i/ili imaju saznanja o mjerodavnom tržištu koje je potrebno analizirati u postupku i zatražiti od njih detaljne brojčane i financijske pokazatelje i analize poslovanja.

AZTN je u prosincu 2016. godine donio zaključak o pokretanju postupka ocjene dopuštenosti koncentracije na 2. razini s obzirom da je riječ o koncentraciji sa značajnim učinkom na tržišno natjecanje te je stoga bilo potrebno provesti dubinske pravne i ekonomske analize njezinih učinaka na tržište. Riječ je o koncentraciji **Optima telekom/H1 telekom**¹²⁸. Naime, krajem srpnja 2016. godine Agenciji je dostavljena prijava namjere provedbe koncentracije poduzetnika Optima telekom i H1 Telekom uz istodobni zahtjev poduzetnika HT o djelomičnom ukidanju rješenje o uvjetno dopuštenoj koncentraciji HT/ Optima na način da se

¹²⁷ ZZTN; članak 22. stavci 3. do 9.

¹²⁸ AZTN je o pokretanju postupka ocjene koncentracije Optima telekom/H1 telekom izvijestila javnost priopćenjem na mrežnim stranicama: www.aztn.hr

rok uvjetno dopuštene koncentracije iz toga rješenja produlji za naredne tri godine, odnosno do 10. srpnja 2021. godine. Oba postupka – postupak ocjene koncentracije i postupak utvrđivanja uvjeta za djelomično ukidanje rješenja Agencije o uvjetno dopuštenoj koncentraciji HT-a/ Optime okončani su u lipnju 2017. godini¹²⁹.

Uz to Agencija je u 2016. godini nastavila pratiti provedbu mjera i uvjeta iz dva predmeta ocjene dopuštenosti koncentracije u kojima su rješenja o uvjetno dopuštenim koncentracijama donesena u prvoj polovici 2014. - **Agrokor/Mercator**¹³⁰ i **HT/Optima Telekom**¹³¹.

Do kraja 2016. u oba predmeta su posebni povjerenici imenovani za praćenje mjera i uvjeta iz navedenih rješenja dostavili ukupno pet izvješća o izvršavanju utvrđenih mjera koja je Agencija prihvatila, nakon što su ih povjerenici dopunili sukladno primjedbama Agencije.

S obzirom na činjenicu da je tijekom 2015. godini u cijelosti dovršen izuzetno zahtjevni postupak dezinvestiranja prodajnih mjesta u predmetu koncentracije Agrokor/Mercator naložen rješenjem u svrhu smanjenja tržišne snage Agrokoru u trgovini na malo, mjere praćenja poslovanja trajale su do sredine 2017. godine. Zaključno s 2016. godinom iz zaprimljenih sveobuhvatnih i detaljnih izvješća povjerenika proizlazi kako se Agrokor pridržava svih mjera i uvjeta iz rješenja Agencije.

Nadzor provedbe mjera praćenja ponašanja poduzetnika HT i Optima u razdoblju od donošenja rješenja o uvjetno dopuštenoj koncentraciji do kraja 2016. obuhvatio je ukupno pet izvješća povjerenika za praćenje provedbe mjera i uvjeta iz rješenja Agencije. Riječ je o jednom inicijalnom izvješću, kojim su postavljeni početni parametri za praćenje provedbe mjera sukladno zahtjevu Agencije, te četiri redovna izvješća.

Rezultati izvješća povjerenika pokazuju kako se sudionici koncentracije, HT i Optima, pridržavaju mjera i uvjeta iz rješenja. U parametrima korisničke baze postoje određena odstupanja koja prate trendove cjelokupnog tržišta nepokretne telefonije koje bilježi pad.

Također, povjerenik je u dopisu koji je dostavio na upit Agencije vezano uz njegova izvješća ukazao i na probleme koji se reflektiraju na Optimu u dijelu koji se odnosi na *ex ante* reguliranje Optime kao operatora sa značajnom tržišnom snagom. Povjerenik u bitnome navodi kako je razvidno da određivanje Optime kao operatora sa značajnom tržišnom snagom značajno ograničava mogućnost tog poduzetnika da ispuni financijske ciljeve koji su određeni, odnosno planirani, planom restrukturiranja koji je dio predstečajne nagodbe.

¹²⁹ Rješenje o produljenju roka trajanja koncentracije HT-a i Optime te rješenje o uvjetno odobroj koncentraciji koja nastaje pripajanjem H1 Telekoma i Optima telekoma doneseni su u lipnju 2017. godine

¹³⁰ Rješenje kojom *Hrvatski telekom* u postupku predstečajne nagodbe stječe kontrolu nad *Optima Telekomom*, klasa UP/I 034-03/2013-02/007, od 19. ožujka 2014.; Narodne novine br. 52/14 i mrežne stranice AZTN-a.

¹³¹ Rješenje Agrokor/Poslovni sistemi Mercator, klasa UP/I 034-03/2013-02/008, od 24. ožujka 2014.; Narodne novine br. 56/14 i mrežne stranice AZTN-a.

Zahvaljujući opetovanim višegodišnjim naporima Agencije u informiranju medijskih nakladnika kako su namjeru provedbe koncentracije obvezni prijaviti po posebnim propisima¹³² bez obzira na prihodovne pragove, u 2016. godini smanjen je broj predmeta koje je Agencija pokrenula po službenoj dužnosti, nakon što je utvrđeno da je nastala koncentracija medijskih nakladnika koju su njezini sudionici propustili podnijeti na prijavu Agenciji.

Naime, Agencija je u 2016. godini pokrenula tri takva postupka te je u njima, nakon okončanja postupka ocjene dopuštenosti koncentracija¹³³, provela i za izricanje upravno-kaznene mjere¹³⁴ obveznicima prijave zbog propuštanja obveze prijave.

Poduzetnici kojima je Agencija u području ocjene koncentracija utvrdila i izrekla upravno-kaznene mjere nisu protiv odluke Agencije podnijeli tužbe Visokom upravnom sudu Republike Hrvatske.

Notifikacije koncentracija zaprimljene od Europske komisije

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2016. Agencija je zaprimila veliki broj notifikacije koncentracija. Riječ je o postupcima u kojima Europska komisija temeljem Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika dostavlja Agenciji prijave koncentracija poduzetnika (notifikacije) koje je zaprimila, a Agencija je dužna provjeriti imaju li te koncentracije učinak na hrvatskom tržištu. Također, u tom se postupku u okviru ECN mreže¹³⁵ određuje koje je tijelo najprikladnije za vođenje postupka ocjene koncentracije.

Naime, po zaprimanju notifikacije, Agencija otvara predmet te pregledava i obrađuje prijavu koncentracije na način da provjerava postoji li obveza prijave konkretne koncentracije na ocjenu AZTN-u kao nacionalnom tijelu nadležnom za zaštitu tržišnog natjecanja, o čemu ovisi i odluka o tome je li hrvatsko nacionalno tijelo najprikladnije za rješavanje predmetne koncentracije.

Jurisdikcija EU u području kontrole koncentracija predviđa primjenu kriterija ukupnog prihoda poduzetnika na svjetskom tržištu odnosno na tržištu EU koji je utvrđen Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004. U kontroli koncentracija nema paralelne nadležnosti EK i nacionalnih tijela država članica. Drugim riječima, nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja

¹³² *Zakon o medijima*; Narodne novine, br. 59/04, 84/11 i 81/13 i *Zakon o elektroničkim medijima*; Narodne novine, br. 153/09, 84/11, 94/13 i 136/13.

¹³³ (I) Obavijest o dopuštenosti koncentracije na prvoj razini, Uma FM i Radio Croatia; klasa: UP/I 034-03/16-02/004, od 29. lipnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a; (II) Obavijest o dopuštenosti koncentracije na prvoj razini Antena FM i Obiteljski radio, klasa: UP/I 034-03/16-02/003, od 13. lipnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a;

¹³⁴ (I) Rješenje o izricanju upravno kaznene mjere, Tahia projekti, klasa: UP/I 034-03/2016-02/002 od 20. prosinca 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a; (II) Rješenje o izricanju upravno kaznene mjere Uma FM; klasa UP/I 034-03/2016-02/004, od 20. prosinca 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a; (III) Rješenje o izricanju upravno kaznene mjere, Antena FM, klasa: UP/I 034-03/2016-02/003, od 15. rujna 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a

¹³⁵ Mreža nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja kroz koju se, između ostaloga, ostvaruje bliska i stalna suradnja između EK i nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, između samih nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, pa među ostalim i u provođenju sustava upućivanja predmeta koji se odnose na kontrolu koncentracija.

država članica nadležna su za kontrolu koncentracija koje nemaju tzv. EU dimenziju, dok je isključivo Europska komisija nadležna za koncentracije od interesa za EU.

Sustav upućivanja predmeta, pak, uređuje da EK može preuzeti ocjenu koncentracija koje nemaju EU dimenziju dok nacionalna tijela mogu preuzeti kontrolu koncentracija koje imaju EU dimenziju (iznimka od općeg pravila isključive nadležnosti temelji se na načelu supsidijarnosti i proporcionalnosti), a sukladno temeljnim načelima za upućivanje u cilju pojednostavljenja postupka (načelo upućivanja najprikladnijem tijelu, načelo jedne notifikacije koncentracije, načelo pravne sigurnosti).¹³⁶

Za hrvatske poduzetnike to konkretno znači da imaju obvezu prijave namjere provedbe koncentracije Europskoj komisiji u slučajevima kada su ispunjeni uvjeti propisani Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija, odnosno kada koncentracija ima tzv. EU dimenziju. No, ako Europska komisija ipak odluči da neće ocjenjivati određenu koncentraciju, taj posao može povjeriti Agenciji.

Upravo je koncentracija slovenskih poduzetnika *Petrol i Geoplin* koji posluju i na hrvatskom tržištu i čiju je prijavu ocjene AZTN rješenjem odbacio, zanimljiva u kontekstu sustava upućivanja odnosno nadležnosti za ocjenu prijave koncentracija u EU.

S obzirom na činjenicu da je ta prijava ispunjavala EU dimenziju odnosno od utjecaja je na zajedničko tržište, koncentraciju je u svoju nadležnost preuzela Europska komisija. Iz tog je razloga AZTN morao rješenjem odbaciti prijavu koncentracije, no s obzirom na moguće učinke koje koncentracija može imati na hrvatskom tržištu, AZTN nastavlja aktivno pratiti postupak ocjene u nadležnosti Europske komisije.

Petrol/Geoplin¹³⁷

Agencija je rješenjem odbacila prijavu namjere provedbe koncentracije slovenskih poduzetnika Petrol i Geoplin, nakon što je istu prijavu odbacilo i tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja Republike Slovenije.

Naime, utvrđeno je da je riječ je o koncentraciji koja ima 'dimenziju Zajednice', budući da su sudionici koncentracije na svjetskom tržištu ostvarili ukupni prihod od pet milijardi eura, dok je istovremeno svaki od njih na tržištu Europske unije ostvario ukupni prihod od 250 milijuna eura.

¹³⁶ Pristupanjem Republike Hrvatske Europskoj uniji u pravni okvir za ocjenu koncentracija poduzetnika uključena je i pravna stečevina EU u tom području: već spomenuta Uredba Vijeća (EZ) br. 139/2004, Provedbena Uredba Komisije (EU) br. 1269/2013 od 5. prosinca 2013. o izmjeni Uredbe (EZ) br. 802/2004 o provedbi Uredbe Vijeća (EZ) br. 139/2004 o kontroli koncentracija između poduzetnika, SL L 336, 14.12.2013., Obavijest Komisije o upućivanju predmeta u odnosu na koncentracije, SL C 56, 5. 3.2005. i druge obavijesti i smjernice EK.

¹³⁷Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije Petrol, Ljubljana, Republika Slovenija i Geoplin d.o.o., Ljubljana, Republika Slovenija, klasa: UP/I 034-03/15-02/012, od 16. ožujka 2016., objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

U takvim slučajevima koncentracija se prijavljuje Europskoj komisiji, a ona odlučuje hoće li, s obzirom na učinke koncentracije na trgovinu na zajedničkom tržištu, sama voditi postupak ocjene dopuštenosti koncentracije ili će ga ustupiti nekom od nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja.

Sudska kontrola odluka AZTN-a

O zakonitosti odluka Agencije odlučuje isključivo Visoki upravni sud Republike Hrvatske (dalje: Visoki upravni sud).¹³⁸

Razlozi za takvo zakonsko uređenje su složenost i malobrojnost predmeta iz područja tržišnog natjecanja te stalna potreba edukacije sudaca odnosno njihove specijalizacije, zatim obveza jedinstvene primjene članaka 101. i 102. UFEU u svim državama članicama EU, žurnost postupka te potreba osiguranja žurnosti i tajnosti pri dobivanju naloga za provedbu nenajavljene pretrage.

Protiv rješenja Agencije nije dopuštena žalba, ali nezadovoljna stranka može u roku od 30 dana od dostave rješenja tužbom pokrenuti upravni spor pred Visokim upravnim sudom.¹³⁹

Na temeljem zahtjeva Agencije, Visoki upravni sud odlučuje također i o davanju naloga za provedbu nenajavljene pretrage poslovnih prostorija, zemljišta i prijevoznih sredstava, dokumenata, isprava i stvari koje se tamo nalaze, kao i pečaćenje te privremeno oduzimanje predmeta, osobito ako postoji opasnost od skrivanja ili uništenja dokaza, a koji su nužni za utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja, a razumno je pretpostaviti da se oni nalaze u određenom prostoru ili kod određene osobe.

U 2016. godini Visoki upravni sud donio je 14 presuda po tužbama na odluke Agencije¹⁴⁰. U 11 predmeta Visoki upravni sud je odbio tužbene zahtjeve tužitelja i potvrdio u cijelosti odluke Agencije koje su time postale su pravomoćne.

U predmetu zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela) na tržištu usluge pružanja privatne tjelesne zaštite, Visoki upravni sud je **odbio zahtjev tužitelja V Grupe d.o.o. u dijelu koji se odnosio na utvrđenje Agencije o zabranjenom sporazumu, ali je usvojio tužbeni zahtjev u dijelu koji se odnosi na visinu izrečene upravno-kaznene mjere** zbog sudjelovanja u zabranjenom sporazumu od 289.000 kuna.

Visoki upravni sud je naložio Agenciji da razmotri mogućnost dodatnog smanjenja iznosa upravno-kaznene mjere odnosno mogućnost izricanja simbolične upravno-kaznene mjere, s obzirom na postupak predstečajne nagodbe poduzetnika V grupe te dokaze o ekonomskoj neodrživosti poslovanja. Postupajući po nalogu Visokog upravnog suda AZTN je ponovio

¹³⁸ ZZTN; članak 67.

¹³⁹ ZZTN; članak 67.

¹⁴⁰ Prilog II Godišnjeg izvješća: Odluke sudova.

postupak u tom dijelu te ga okončao *rješenjem kojim je V grupi izrekao upravno-kaznenu mjeru u iznosu od 145.000 kuna.*¹⁴¹

U dva predmeta Visoki upravni sud je usvojio tužbene zahtjeve tužitelja. Riječ je o tužbama kojima su pokrenuti upravni sporovi protiv rješenja kojim je Agencija utvrdila postojanje zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela) na tržištu *kladionica*¹⁴², te rješenju kojim je AZTN utvrdio postojanje zabranjenog horizontalnog sporazuma (kartela) *na tržištu najma nautičkih vezova*¹⁴³.

U predmetu **AZTN protiv priređivača igara na sreću – kladionica, AZTN je temeljem izravnih dokaza utvrdio da su se poduzetnici Bolus, Favorit sportska kladionica, Germania Sport, Prva sportska kladionica i Super Sport**, koji djeluju na tržištu igara na sreću – klađenja, na sjednici Udruge sportskih kladionica, održanoj 26. ožujka 2014., dogovorili o budućem načinu obračuna manipulativnog troška (MT) u igrama na sreću – klađenja. Izravni materijalni dokazi o postojanju dogovora su Zapisnik s izvanredne sjednice skupštine Udruge sportskih kladionica kao i Obavijest o promjeni obračuna MT-a od 28. ožujka 2014. koju je Udruga dostavila Hrvatskoj lutriji.

Dogovor se počeo primjenjivati 1. travnja 2014. Time je sklopljen zabranjeni sporazum kojim je tržišno natjecanje narušeno u razdoblju od ožujka 2014. do studenoga 2015.

Međutim, Visoki upravni sud je u svojoj presudi ustvrdio da je Agencija pogrešno utvrdila činjenično stanje da je dogovor o budućem načinu obračuna manipulativnog troška u igrama na sreću klađenja sklopljen na sjednici Skupštine Udruge sportskih kladionica 26. ožujka 2014. Naime, kraj činjenice da u materijalnim dokazima, Zapisniku i Obavijesti pišu različiti mogući načini obračuna manipulativnog troška, ne može se govoriti o postignutom sporazumu, jer je sadržaj ostao dvosmislen i sporan te je ostavljao prostora za različita tumačenja. Isto tako, primjena novog istovjetnog načina obračuna manipulativnog troška 1. travnja 2014., kada je stupio na snagu Zakon o izmjenama Zakona o igrama na sreću, ne može biti dokaz o usklađivanju poduzetnika, čije je paralelno ponašanje nakon 1. travnja 2014., kojem se nakon mjesec dana priključila i Hrvatska lutrija, posljedica donošenja izmjene Zakona koji je stupio na snagu 1. travnja 2014., a ne zabranjenog usklađivanja poduzetnika. S obzirom na sve navedeno, Visoki upravni sud je ocjenio da je činjenično stanje pogrešno utvrđeno, da zabranjeni sporazum navedenog dana nije sklopljen, usvojio tužbeni zahtjev i osporeno rješenje poništio.

Rješenjem o utvrđivanju zabranjenog sporazuma devet poduzetnika s tržišta najma nautičkih vezova - Adriatic Croatia International Club, Tehnomont, Marina Šibenik, Ilirija, Marina Hramina, Brodogradilište i marina Betina, Marina Punat, Marina

¹⁴¹ AZTN protiv V grupe, rješenje o izricanju upravno-kaznene mjere, klasa: UP/I 034-03/14-01/002, od 28. srpnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

¹⁴² Rješenje AZTN protiv protiv Bolus, Favorit sportska kladionica, Germania Sport, Prva sportska kladionica, i Super Sport, klasa UP/I 034-03/2015-01/010, od 22. prosinca 2015.; Narodne novine br.13/16 i mrežne stranice AZTN-a.

¹⁴³ Rješenje AZTN protiv Hrvatske gospodarske komore i 9 članova Udruženja nautičkog turizma (marina), klasa UP/034-03/2013-01/047, od 17. ožujka 2015.; Narodne novine br.58/15 i mrežne stranice AZTN-a.

Dalmacija i Marina Borik te Hrvatske gospodarske komore, Agencija je utvrdila kako su predstavnici marina na sjednici Vijeća Udruženja nautičkog turizma (marina) Hrvatske gospodarske komore, održanoj u listopadu 2012. godine u Biogradu na moru, međusobno razmjenjivali informacije o budućim cijenama svojih usluga. Iako Agencija nije utvrdila postojanje izričitog dogovora o podizanju cijena za točno određeni iznos, utvrđeno da je došlo do razmjene strateških informacija o budućim cijenama, što je dovelo do usklađenog ponašanja stranaka.

Razmjenom informacija o cijenama najma vezova u idućoj godini, čak i bez postojanja međusobnog dogovora o cijenama, sudionici sporazuma su unaprijed otklonili neizvjesnost oko budućeg postupanja. Stoga razmjena pojedinačnih podataka o predviđenim budućim cijenama između konkurenata predstavlja teško ograničenje tržišnog natjecanja zbog čega je AZTN donio rješenje o narušavanju tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma.

Međutim, Visoki upravni sud je, poklanjajući vjeru svjedocima koji su u postupku koji je provela Agencija dali istovjetne iskaze, usvojio tužbene zahtjeve poduzetnika, poništio rješenje AZTN-a te predmet vratio u ponovni postupak. Visoki upravni sud je utvrdio da je osporeno rješenje zasnovano na, za sada, nedovoljno utvrđenom činjeničnom stanju slijedom čega se nije mogla preispitati ni pravilnost primjene ZZTN-a.

Sud je naložio Agenciji da u ponovljenom postupku, provođenjem odgovarajućih dokaza i pridržavajući se pravnog stava izraženog u presudi otkloni propuste na koje je ukazao presudom.

S druge strane, Ustavni sud Republike Hrvatske u jednom je predmetu donio odluku kojom je odbio ustavnu tužbu koju je jedan poduzetnik podnio protiv presude Visokog upravnog suda, broj: UsII-86/14-15 od 30. studenoga 2015., kojom je odbijen njegov tužbeni zahtjev, odnosno kojom je Visoki upravni sud u cijelosti potvrdio rješenje Agencije. Ustavni sud Republike Hrvatske je u svojoj odluci u bitnome ocijenio kako podnositelju ustavne tužbe nisu povrijeđena prava koja jamči Ustav.¹⁴⁴

Nadalje, AZTN kao vrlo važno u 2016. godini, a vezano uz sudsku kontrolu odluka, ističe zaključenje procedure službenog ispravka prijevoda članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o EZ-u.¹⁴⁵

Zbog dosadašnjeg netočnog prijevoda na hrvatski jezik odredbe članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 koji je u praksi dovodio do nepoželjnih pravnih učinaka, u službenom listu EU-a od 30. lipnja 2016. (SL L 173/108) u dijelu: „Ispravci“, objavljen je Ispravak Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003.

¹⁴⁴ Odluka Ustavnog suda Republike Hrvatske broj: U-III-4930/2015 od 11. veljače 2016., objavljena na mrežnim stranicama AZTN-a.

¹⁴⁵ Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju koja su propisana člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice (Tekst značajan za EGP); SL L 1, 4. 1. 2003., str. 1-25 (dalje: Uredba br. 1/2003).

Od ukupno 14 ispravaka, najznačajniji je onaj stranici 173., u članku 5., drugom stavku koji je prije glasio (citat): „Ako na temelju informacija koje posjeduju nisu ispunjeni uvjeti za izricanje zabrane, nacionalna tijela za tržišno natjecanje mogu također odlučiti da ne postoji temelj za pokretanje postupka.“

Nakon ispravka prijevoda taj stavak sada glasi (citat): „Ako na temelju informacija koje posjeduju nisu ispunjeni uvjeti za **utvrđivanje** zabrane, nacionalna tijela za tržišno natjecanje mogu također odlučiti da ne postoji temelj za **njihovo daljnje postupanje**.“

Naime, Uredba Vijeća (EZ) br. 1/2003 daje ovlast nacionalnim tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja za paralelnu primjenu prava tržišnog natjecanja EU-a.

U slučajevima kad je postupak pokrenut paralelnom primjenom nacionalnog prava i prava Europske unije, odnosno temeljem članka 8. ZZTN-a i članka 101. UFEU-a ili temeljem članka 13. ZZTN-a i 102. UFEU-a, sukladno pravnoj stečevini EU-a, nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja nisu ovlaštena donijeti odluku kojom se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredbi članka 101. i 102. UFEU-a.

Naime, sukladno Uredbi Vijeća (EZ) br. 1/2003 ovlast donošenja odluka o nepostojanju povrede članka 102. UFEU-a ima isključivo Europska komisija. To znači da, iako nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja imaju pravo i obvezu izravne primjene navedene odredbe, kada u postupku ustanove da postojanje povrede tržišnog natjecanja nije dokazano, **moгу samo okončati postupak bez meritornog odlučivanja**. Navedeno je potvrdio i Sud EU-a (predmet C-375/09) te zaključio da ako bi nacionalni zakon predviđao obvezu donošenja odluke kojom se utvrđuje nepostojanje povrede članka 102. UFEU-a, tada bi takva odredba nacionalnog zakona bila u suprotnosti s pravom EU-a, smatrajući odredbu članka 5 stavka 2. predmetne Uredbe izravno primjenjivom.

Međutim, u hrvatskoj praksi je Visoki upravni sud zauzeo stav kako, uzimajući u obzir dotadašnji netočan prijevod, da sukladno odredbama članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003, proizlazi da Agencija pokrenuti postupak ne može obustaviti, već ga mora okončati donošenjem meritorne odluke.

Iz samog teksta članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 u službenim prijevodima na drugim jezicima, osim na hrvatskom, bilo je vidljivo da se nigdje ne spominje pokretanje postupka. Nadalje, iz samog smisla navedene odredbe proizlazi da se ista odnosi na utvrđivanje uvjeta za izricanje zabrane (odnosno utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja postojanjem zabranjenih sporazuma ili zlouporabe vladajućeg položaja) koji se mogu utvrđivati jedino u samom postupku utvrđivanja narušavanja tržišnog natjecanja. Iz toga nedvojbeno proizlazi kako Agencija ne može o postojanju ili nepostojanju uvjeta za izricanje zabrane odlučiti prije nego što pokrene postupak.

Ako bi Agencija u svojim odlukama utvrđivala da određenim postupanjem nije narušeno tržišno natjecanje u smislu odredbi članka 101. ili 102. UFEU-a, bila bi jedino nacionalno tijelo nadležno za zaštitu tržišnog natjecanja država članica Europske unije čije bi odluke, zbog primjene načela *ne bis in idem*, onemogućavale Europsku komisiju da naknadno utvrdi

kako to postupanje ipak jest povreda članka 101. ili 102. UFEU-a. Takvim odlukama došlo bi do povrede pravne stečevine EU-a iz područja prava tržišnog natjecanja.

Stoga bi odredbu članka 5. stavka 2. Uredbe Vijeća (EZ) br. 1/2003 trebalo tumačiti na način da Agencija, ukoliko u postupku pokrenutom temeljem članka 101. ili 102. UFEU utvrdi da nema narušavanja tržišnog natjecanja **ne treba i ne smije meritorno odlučivati, nego obustaviti postupak**, kako to u ranije navedenoj presudi tumači Sud Europske unije.

Slijedom navedenoga, proveden je službeni postupak ispravka netočnog prijevoda Uredbe¹⁴⁶, koji će otkloniti ubuduće neželjene pravne posljedice koje je do sada pogrešno tumačenje jedne odredbe izazvalo.

Promicanje prava i politike tržišnog natjecanja

U uvodnom poglavlju Obilježja rada u 2016. godini AZTN je naglasio kako su upravo aktivnosti Agencije u području prava i politike tržišnog natjecanja¹⁴⁷ odnosno njezine ovlasti u davanju stručnih mišljenja na nacрте prijedloga zakona i drugih propisa te na važeće zakone i propise, mišljenja kojima se promiče znanje o tržišnom natjecanju te mišljenja ili stručnih stavova o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja tržišnog natjecanja, značajno obilježila rad institucije u izvještajnom razdoblju.

Štoviše, mišljenja i stavovi koje je Agencija zastupala u prethodnim razdobljima su u 2016. godini prihvaćena što je dodatan dokaz da je stvaranje svijesti o koristima tržišnog natjecanja proces za koji je u pojedinim segmentima potrebno puno vremena i političke volje.

Već je poglavlju „Obilježja poslovanja“ detaljno naznačeno kako su 2016. godinu obilježili rezultati rada na promicanju tržišnog natjecanja u prethodnim godinama, kao angažman koji je Agencija imala u radu na dva nacрте prijedloga zakona.

Stručna mišljenja o sukladnosti nacрте prijedloga zakona i drugih propisa sa ZZTN-om te o ostalim pitanjima koja mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje Agencija donosi na zahtjev Hrvatskoga sabora, Vlade RH, središnjih tijela državne uprave, pravnih osoba s javnim ovlastima u skladu s posebnim zakonom i tijela jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave.

Međutim, Agencija od središnjih tijela državne uprave i drugih državnih tijela može i sama zatražiti dostavljanje na uvid nacрте prijedloga zakona i drugih propisa radi davanja stručnih mišljenja o njihovoj sukladnosti sa ZZTN-om, ako smatra da ti propisi mogu značajno utjecati na tržišno natjecanje.

¹⁴⁶ Ispravak je objavljen u Službenom listu Europske unije, dana 30. lipnja 2016.

¹⁴⁷ ZZTN; članak 25.

Takvim analizama propisa, kako nacрта, tako i važećih propisa, Agencija prevenira mogućnost donošenja propisa koji sadrže ograničavajuće odredbe s aspekta prava i politike tržišnog natjecanja, a koje štete i potrošačima i ukupnoj konkurentnosti hrvatskog gospodarstva. Istodobno, time se unaprijed smanjuje potreba za složenim *ex post* postupanjima Agencije.

Osim što mišljenjima podiže razinu svijesti i informiranosti o ulozi politike i prava tržišnog natjecanja te širi znanja o rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja, Agencija, dodatno, inicijativama i očitovanjima koje upućuje Vladi Republike Hrvatske, ministarstvima ili drugim regulatorima i institucijama, pa i poduzetnicima, ukazuje na mogućnosti negativnih učinaka propisa i regulatornog okruženja na tržišno natjecanje, kao i pojedinih postupaka i ponašanja poduzetnika.

Od 100-tinjak mišljenja koja je donijela u 2016. godini, 31 se odnosilo na mišljenja na propise. Primjerice, AZTN je Ministarstvu gospodarstva dala mišljenje na *Prijedlog Uredbe o poticanju ulaganja*¹⁴⁸, Ministarstvu financija na *Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa i teze za Zakon o računu za plaćanje potrošača*¹⁴⁹ te na *Konačni prijedlog Zakona o upravnim pristojbama*¹⁵⁰, a Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture na *Nacrt prijedloga Zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina*¹⁵¹ i na *Zakon o Hrvatskom autoklubu*¹⁵².

Dok davanje mišljenja o sukladnosti nacрта prijedloga zakona predstavlja zapravo nevidljivi, a istodobno i vrlo značajan angažman Agencije na preventivi odnosno usklađenju propisa dok još nisu stupili na snagu, mišljenja Agencije na sukladnost važećih zakona i drugih propisa predstavlja dio njenih aktivnosti koje ponajviše utječu na prepoznatljivost njezina rada u široj javnosti. To ukazuje na porast stupnja znanja o tržišnom natjecanju što se svakako može prvenstveno pripisati ulozi Agencije i transparentnosti njenog rada.

Posljedično, sve veći opseg poslova Agencije obuhvaća davanje stručnih mišljenja koja se odnose ne samo na propise i nacрте propisa već na situacije, slučajeve i postupanja, primjerice državnih tijela te jedinica lokalne i područne (regionalne) samouprave. Sve veći broj poduzetnika svojim podnescima informiraju Agenciju o toj problematici i traže njeno postupanje radi zaštite tržišnog natjecanja.

¹⁴⁸ Mišljenje Ministarstvu gospodarstva na *Prijedlog Uredbe o poticanju ulaganja*, klasa:011-01/16-02/004, od 1.ožujka 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

¹⁴⁹ Ministarstvu financija na *Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa i teze za Zakon o računu za plaćanje potrošača*, klasa: 011-01/16-02/010, od 28-travnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

¹⁵⁰ Mišljenje Ministarstvu financija na *Konačni prijedlog Zakona o upravnim pristojbama*, klasa: 011-01/16-02/034 od 24. studenoga 2016., objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

¹⁵¹ Mišljenje Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture na *Nacrt prijedloga Zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina*, s *Konačnim prijedlogom Zakona i Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa*, klasa: 011-01/16-02/009, od 13.travnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

¹⁵² Mišljenje Ministarstvu pomorstva, prometa i infrastrukture na *Zakon o Hrvatskom autoklubu*, klasa: 034-08/16-01/040, od 15. lipnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a

Važno je naglasiti kako prije davanja mišljenja, stručnih stavova ili očitovanja s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, Agencija u svakom pojedinom slučaju provodi prethodnu pravnu analizu posebnih propisa koji uređuju pojedinu materiju. Vrlo često Agencija provodi i usporednu analizu s propisima i praksom pojedinih zemljama članica EU. Čak i kad Agencija donese mišljenje u kojemu sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja nema primjedbi, iza toga stoji zahtjevan posao pravne analize čitavog niza zakona i podzakonskih akata u vrlo raznorodnim područjima i djelatnostima.

Nastavno, Agencija donosi sažetak prikaza nekoliko odabranih mišljenja:

AZTN je Sektoru za inspekcijske poslove Ministarstva unutrašnjih poslova dala mišljenje na upit o propisivanju cijene sata rada zaštitara i čuvara podzakonskim aktima temeljem Zakona o privatnoj zaštiti.

Mišljenje Ministarstvu unutrašnjih poslova na upit o propisivanju cijene sata rada zaštitara i čuvara podzakonskim aktima temeljem Zakona o privatnoj zaštiti¹⁵³.

Ministarstvo unutarnjih poslova (MUP) je izvijestilo Agenciju da su u postupku izrade Nacrta prijedloga Zakona o privatnoj zaštiti, predstavnici sindikata predložili MUP-u donošenje pravilnika kojim bi se propisala vrijednost radnog sata zaštitara i čuvara u postotnim vrijednostima u odnosu na minimalnu plaću u Republici Hrvatskoj ili, primjerice, u odnosu na prosječnu plaću. Stoga je MUP zatražio mišljenje Agencije je li takvo određivanje cijene vrijednosti radog sata zaštitara i čuvara u skladu sa ZZTN-om.

Budući da Agencija nije bila u mogućnosti izvršiti uvid u nacrt pravilnika jer joj nije bio dostavljen, a radi izbjegavanja dvojbe oko tumačenja pojma "cijene vrijednosti radog sata zaštitara i čuvara", AZTN je istakao kako određivanje cijene sata na način da ono znači određivanje cijene usluge, a ne plaće kao naknade za rad, izvjesno može utjecati na tržišno natjecanje. Posebno ako je riječ o utvrđivanju minimalne cijene sata odnosno cijene usluge. Naime, poželjno je da se cijena usluge formira na tržištu temeljem odnosa ponude i potražnje i tržišnog natjecanja između konkurenata.

Međutim, kad zakonodavac određeno područje odredi kao područje od javnog interesa, to je područje u pravilu izuzeto od primjene propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Reagiravši na podnesak poduzetnika koji je Agenciju upozorio kako Grad Zagreb daje u zakup poslovni prostor u prizemlju zgrade Muzičke akademije u Zagrebu uz prekomjerne uvjete, AZTN je Gradu Zagrebu dao mišljenje i preporuku oko uvjeta u tom javnom natječaju:

¹⁵³ Mišljenje Ministarstvu unutrašnjih poslova na upit o propisivanju cijene sata rada zaštitara i čuvara podzakonskim aktima temeljem Zakona o privatnoj zaštiti, klasa: 011-01/16-02/013, od 14. srpnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

Mišljenje o uvjetima natječaja za zakup poslovnih prostora u Gradu Zagrebu¹⁵⁴

Mišljenje je dato na Javni natječaj za davanje u zakup poslovnih prostora, garaža i garažnih mjesta, prikupljanjem pisanih ponuda. Povod mišljenju je bio podnesak poduzetnika u kojem se navodi kako Grad Zagreb navedenim Javnim natječajem daje u zakup poslovni prostor u prizemlju zgrade Muzičke akademije u Zagrebu.

Od natjecatelja se, između ostalog, traži dokaz da obavlja ugostiteljsku djelatnost (vrsta slastičarnice) najmanje 20 godina te da ima cjenik proizvoda primjeren studentima visokoškolske ustanove koji, uz to, mora sadržavati barem dva patentirana proizvoda.

Pravnu analizu relevantnih točaka Javnog natječaja i zaprimljenog očitovanja Grada Zagreba Agencija je provela isključivo s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, ne ulazeći u ovlasti Grada Zagreba da kao jedinica lokalne samouprave temeljem posebnih propisa uređuje način i uvjete javnog natječaja za davanje u zakup poslovnih prostora koji su u njegovom vlasništvu te uopće ne dovodeći u pitanje važnost i značenje prostora koji se nalazi u sklopu Muzičke akademije.

Agencija je mišljenja da propisani uvjeti Javnog natječaja izvjesno predstavljaju prekomjerne uvjete za većinu potencijalnih natjecatelja – poduzetnika te da takvi uvjeti natječaja ne bi osigurali svrhu natječaja, a to su visok standard i kontinuitet buduće usluge.

Naime, previše otegotni uvjeti koje bi mogli zadovoljiti jedan ili izuzetno mali broj poduzetnika protivni su samoj svrsi objavljivanja javnog natječaja. U tom smislu, preporuka je Agencije da se uvjeti Javnog natječaja odrede na način koji će s jedne strane osigurati kvalitetu proizvoda i usluge, a da s druge strane istovremeno ne predstavljaju prekomjerno opterećenje za poduzetnike. Drugim riječima, predlaže se određivanje uvjeta natječaja, primjerice, kroz dobar poslovni ugled, prepoznatljivost proizvoda i usluge, profesionalne usluge poduzetnika, tradicije i raznovrsnosti ponude i slično.

Dodatno, imajući u vidu kako je u konkretnom slučaju riječ o slastičarskoj djelatnosti, može se zaključiti kako u pravilu nije uobičajeno i presudno da slastičari u svom redovnom poslovanju zaštićuju proizvode kao izume niti da raspolažu značajnim financijskim sredstvima za njihovu registraciju.

Svega nekoliko mjeseci nakon što je Gradu Zagrebu (prosinac 2015. godine) dao mišljenje na Odluku o autotaksi prijevozu, o istoj djelatnosti AZTN se očitovao i Gradu Splitu. Naime, temeljem podneska suvlasnika zajedničkog obrta „K.N.B. Mobile“ Split, u kojem se navodi kako je Grad Split novom Odlukom o autotaksi prijevozu propisao da se jednom autotaksi prijevozniku može izdati samo jedna dozvola za jedno vozilo. Prema ranije važećoj Odluci jednom prijevozniku je bilo omogućeno korištenje deset dozvola pa podnositelji inicijative smatraju da je riječ o narušavanju tržišnog natjecanja, AZTN je Gradskom vijeću Grada Splita dostavio mišljenje na Odluku o autotaksi prijevozu Grada Splita:

¹⁵⁴ Mišljenje Gradu Zagrebu o uvjetima za zakup poslovnih prostora, klasa: 034-08/16-01/030, od 25. svibnja 2016., objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

Mišljenje Gradu Splitu na Odluku o autotaksi prijevozu Grada Splita¹⁵⁵

AZTN je od Grada Splita zatražio dodatno pojašnjenje razloga za izmjenu Odluke, a on u obrazloženju navodi da je izmjena postupka i kriterija davanja dozvola za autotaksi djelatnost rezultat inicijative udruženja taksi vozača Grada Splita s ciljem da se obavljanje autotaksi prijevoza osigura što većem broju prijevoznika. Uz to, Grad Split je naveo kako je udruženje taksi vozača posebno tražilo zaštitu obrtnika u odnosu na trgovačka društva koja autotaksi prijevoz obavljaju s većim kapacitetima voznog parka, što u znatnijoj mjeri smanjuje mogućnost rada autotaksi prijevoznika u statusu obrtnika.

Ne ulazeći u ovlasti Grada Splita da kao jedinica lokalne samouprave temeljem posebnih propisa uređuje način i uvjete obavljanja autotaksi prijevoza na svom području, AZTN je u mišljenju ukazao da odredbe Odluke ne bi smjele posebno štittii pojedinu kategoriju poduzetnika (autotaksi prijevoznika) prema kriteriju njihovog pravnog statusa. Stoga bi Odluka trebala omogućiti jednak pristup i sudjelovanje svim poduzetnicima na tržištu, s ciljem da se međusobno natječu cijenom i kvalitetom usluge.

Također, AZTN je ukazao kako smanjivanje broja dozvola s deset na jednu (jedno vozilo - jedna dozvola) izvjesno utječe na smanjeni stupanj tržišnog natjecanja u odnosu na poduzetnike koji su ranije važećom Odlukom imali veći broj dozvola te su na taj način bili u mogućnosti obavljati uslugu u većem opsegu.

Stoga je Agencija predložila Gradu Splitu da razmotri mogućnost dodjele većeg broja dozvola pojedinom autotaksi prijevozniku kako bi se osiguralo tržišno natjecanje među njima, što građanima, kojima je ta usluga i namijenjena, donosi prednosti u obliku niže cijene, većeg izbora i kvalitete usluge.

Nekoliko je mišljenja AZTN u 2016. godini dala na upite udruženja poduzetnika i obrtnika o postupanju sukladno propisima o zaštiti tržišnog natjecanja. Izdvajamo:

Mišljenje Hrvatskoj obrtničkoj komori na upit o opskrbi električnom energijom s HEP-Opskrba¹⁵⁶

Hrvatska obrtnička komora (HOK) obratila se AZTN-u vezano uz namjeru da s HEP-Opšrbom sklopi okvirni ugovor kojim bi se članovima HOK-a omogućila opskrba električne energije pod povoljnijim uvjetima. Pogodnost bi mogli koristiti samo članovi HOK-a koji uredno ispunjavaju članske dužnosti. HOK je od AZTN-a mišljenje zatražio vezano uz eventualnu primjenu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

¹⁵⁵ Mišljenje Gradu Splitu na Odluku o autotaksi prijevozu Grada Splita, klasa: 034-08/16-01/006, od 16.ožujka 2016., objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

¹⁵⁶ Mišljenje Hrvatskoj obrtničkoj komori na upit o opskrbi električnom energijom s HEP-Opšrbom, klasa: 034-08/16-01/001, od 28. siječnja 2016; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

AZTN je, isključivo na temelju podataka iz HOK-ovog dopisa i bez uvida u konkretni ugovor, zaključio kako u ovom slučaju nisu ispunjeni zakonski uvjeti o sklapanju sporazuma u smislu odredba ZZTN-a.

Naime, iako su članovi HOK-a obrtnici, odnosno poduzetnici, a HOK je udruženje poduzetnika, HEP taj ugovor sklapa s krajnjim kupcem/korisnikom usluge koji je ujedno član HOK-a. Stoga taj ugovor ne predstavlja sporazum u smislu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja.

Istodobno, budući da se HEP Opskrba nalazi u vladajućem položaju na mjerodavnom tržištu, AZTN je, razmatrajući mogućnost potencijalne zlouporabe vladajućeg položaja, u mišljenju istakao kako odobravanje popusta svim krajnjim kupcima (članovima HOK-a) pod jednakim uvjetima, načelno nije sporno. Međutim, HEP – Opskrba isporuku električne energije članovima HOK-a pod povoljnijim uvjetima ne bi smjela uvjetovati primjenom sankcija ukoliko druga ugovorna strana (HOK ili bilo koji član HOK-a) želi promijeniti opskrbljivača.

Naime, poduzetnik u vladajućem položaju mora postupati s osobitom pažnjom kako ne bi narušio tržišno natjecanje na mjerodavnom tržištu (u odnosu na pojedine kupce (poduzetnike) i u odnosu na svoje konkurente na tržištu. Ovo se posebno odnosi na cjenovnu politiku, odnosno sustav popusta. Popusti koji se temelje na količini odnosno koji se dodjeljuju ovisno o standardnom i objektivnom pragu kupnje, u pravilu nisu zlouporabni. AZTN se u mišljenju dodatno ogradio ukazujući HOK-u da pri sklapanju ugovora mora voditi računa o pravilima o državnim potporama (za čiju su primjenu nadležni Ministarstvo financija i Europska komisija) te da analizom nije ulazio u prava i obveze HEP-a koji proizlaze iz posebnih propisa koji uređuju tržište električne energije u nadležnosti drugih tijela. Neovisno o upitu HOK-a pak, AZTN, i njemu i svima ostalima, ukazuje kako je sa stajališta temeljnih načela tržišnog natjecanja uvijek poželjno da se nabava proizvoda i usluga obavlja putem javne nabave kako bi svi zainteresirani dobavljači pod jednakim uvjetima imali pristup tržištu odnosno sklapanju ugovora.

Istodobno, Agencija je temeljem podneska s informacijama da Hrvatska gospodarska komora svojim članovima dodjeljuje vaučere radi ostvarivanja besplatne usluge poreznog savjetovanja koju pružaju ovlašteni porezni savjetnici sukladno Zakonu o poreznom savjetništvu, dala mišljenje na tekst Uvjeta korištenja usluge poreznog savjetovanja članica Hrvatske gospodarske komore kao i preporuke Komori o budućem postupanju.

Mišljenje Hrvatskoj gospodarskoj komori o Uvjetima korištenja usluge poreznog savjetovanja članica HGK¹⁵⁷

Prema tekstu Uvjeta korištenja usluge poreznog savjetovanja članica Hrvatske gospodarske komore (HGK) usluga se ostvaruje kod poreznog savjetnika kojeg odabire HGK, čime se,

¹⁵⁷ Mišljenje Hrvatskoj gospodarskoj komori o Uvjetima korištenja usluge poreznog savjetovanja članica HGK, klasa: 34-08/16-01/057 od 14. listopada 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

prema navodima iz inicijative, narušava tržišno natjecanje u odnosu na ostale porezne savjetnike koje HGK nije odabrao radi pružanja usluge.

AZTN je, isključivo s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, proveo pravnu analizu Javnog poziva na dostavu ponuda za uslugu poreznog savjetovanja članica Hrvatske gospodarske komore, zatražio očitovanje te institucije o natječaju te je izvršio uvid i u uvjete ponude i korištenja usluge poreznog savjetovanja članica HGK objavljene na njegovoj mrežnoj stranici.

U uvjetima ponude je navedeno kako uslugu poreznog savjetovanja članica HGK pružaju ovlašteni porezni savjetnici sukladno Zakonu o poreznom savjetništvu te da je usluga namijenjena svim članicama HGK, a koristi se dodjelom vaučera koji su za članice HGK besplatni. Jedan vaučer jednak je vrijednosti jednog upita članice odnosno jednog mišljenja/očitovanja ovlaštenog poreznog savjetnika. Broj vaučera je ograničen na kvotu od 35 upita mjesečno, a prijave se otvaraju prvog dana u mjesecu a zatvaraju ispunjenjem maksimalnog predviđenog broja upita za taj mjesec.

Agencija podržava postupak odabira poduzetnika koji će pružati uslugu putem Javnog poziva budući da omogućava sudjelovanje većeg broja zainteresiranih poduzetnika.

Međutim, ne ulazeći u ovlast HGK da u smislu posebnih propisa organizira unapređivanje razvoja poduzetništva i rješavanje tekućih pitanja od značaja za obavljanje gospodarskih djelatnosti od interesa za svoje članice, isključivo s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN ukazuje kako je pri raspisivanju uvjeta natječaja od iznimne važnosti poštovati i načelo tržišnog natjecanja.

Naime, kako bi ponuda bila rezultat tržišnog natjecanja, uvjeti natječaja trebaju u najvećoj mogućoj mjeri osigurati da svaki potencijalni natjecatelj (poduzetnik) ima mogućnost podnijeti ponudu pod jednakim uvjetima. Stoga je poželjno da naručitelj uvjete natječaja odredi na način koji je primjeren predmetu ugovora kako se uvjetima natječaja ne bi stvorile neopravdane prepreke za tržišno natjecanje.

Međutim, uvjet natječaja određen na način da ponudu može podnijeti isključivo javno trgovačko društvo ili podružnica porezno-savjetničkih društava, onemogućava pristup tom tržištu manjim poduzetnicima koji porezno savjetovanje obavljaju kao samostalnu djelatnost.

Dakle, određivanje uvjeta natječaja s obzirom na pravni oblik poduzetnika, za posljedicu ima isključivanje svih poduzetnika koji samostalno obavljaju predmetnu djelatnost, iako sukladno posebnom propisu porezni savjetnici tu djelatnost mogu obavljati kao samostalnu djelatnost ili u obliku javnog trgovačkog društva, odnosno podružnice porezno-savjetničkih društava.

Osim toga, uvjeti natječaja koji se odnose na kapacitete za pravovremeno izvršavanje usluge odnosno posebni uvjeti koji se odnose na dodatne kvalifikacije i opće iskustvo ovlaštenih poreznih savjetnika ponuditelja radi pravovremenog (u roku od tri dana) odgovora/mišljenja na postavljeni upit mogu predstavljati dodatno ograničenje za samostalne porezne savjetnike kao i manja javna trgovačka društva ili podružnice porezno-savjetničkih društava koji ne zadovoljavaju propisane kapacitete.

Naime, s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja poželjno je propisati uvjete natječaja koji će ponuditelju omogućiti da sam ocijeni je li u mogućnosti ispuniti uslugu u zadanim rokovima. Naručitelju, pak, ostaje mogućnost da od većeg broja ponuda u konačnici odabere najpovoljniju odnosno da raskine ugovor u slučaju neispunjenja usluge u zadanim rokovima.

Također, ograničavajući uvjet predstavljaju odredbe natječaja koje se odnose na opće iskustvo ovlaštenih poreznih savjetnika odnosno da porezni savjetnik mora imati najmanje deset godina radnog iskustva u struci, od čega najmanje pet godina u statusu ovlaštenog poreznog savjetnika.

Preporuka je AZTN-a da se broj zaposlenih i iskustvo u obavljanju te djelatnosti propiše kao dodatna okolnost koju će naručitelj cijiniti prilikom odabira ponuditelja, a ne kao poseban uvjet koji ograničava pristup većem broju zainteresiranih natjecatelja.

Kao rezultat aktivnog nadzora nad provedbom mjera iz rješenja o uvjetno odobroj koncentraciji HT-a i Optime, AZTN je Državnom uredu za središnju javnu nabavu dala mišljenje o postupku javne nabave elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži.

Mišljenje o javnoj nabavi elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži - suradnja s nadležnim tijelima radi promicanja tržišnog natjecanja¹⁵⁸

AZTN je Državnom ured za središnju javnu nabavu dao mišljenje o postupku javne nabave elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži. Mišljenje je rezultat suradnje AZTN-a i Hrvatske agencije za mrežne djelatnosti (HAKOM) kao dva tijela čija je nadležnost na tržištima elektroničkih komunikacija, na određeni način i u određenoj mjeri, komplementarna.

Sa stajališta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, AZTN smatra kako bi prilikom odabira vrste postupka i uvjeta dokumentacije za nadmetanje Državni ured za središnju javnu nabavu trebao sagledati posebne aspekte tržišta elektroničkih komunikacija.

Naime, s obzirom na to da na tržištu elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži djeluju poduzetnici različite tržišne snage i s obzirom na specifičnost tih usluga, preporuka je da uvjeti natječaja budu određeni na način da su razmjerni i proporcionalni cilju koji se želi postići, a da istovremeno omoguće sudjelovanje većem broju zainteresiranih poduzetnika. AZTN stoga podržava praksu podjele predmeta nabave na više nabavnih grupa.

Dodatno, AZTN smatra kako vezano uz javne natječaja postoje dvije potencijalne kategorije korisnika usluga.

¹⁵⁸ Mišljenje o javnoj nabavi elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži - suradnja s nadležnim tijelima radi promicanja tržišnog natjecanja, klasa: 034-08/16-01/025, od 6. svibnja 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

Prva kategorija razlikuje korisnike s obzirom na njihovu zemljopisnu lokaciju. Konkretno, razlikujemo korisnike koji od potencijalnih ponuditelja traže mogućnost pružanja usluge na cijelokupnom području Hrvatske te korisnike koji traže mogućnost pružanja usluge na određenoj lokaciji.

Druga kategorija razlikuje korisnike koji mogu imati određene sigurnosne ili druge opravdane razloge koje moraju zadovoljiti potencijalni ponuditelji, a koji inače nisu neophodni za pružanje redovne usluge te korisnike koji nemaju takve posebne zahtjeve.

Slijedom toga, AZTN smatra kako za korisnike usluga koji zahtijevaju pružanje usluge na cijelokupnom području Hrvatske i/ili imaju posebne uvjete koje ponuditelji trebaju zadovoljiti, u postupku javne nabave trebaju biti i posebni uvjeti natječaja.

Uvjeti natječaja za ostale korisnike trebali bi biti određeni tako da se što većem broju zainteresiranih ponuditelja omogući pristup natječaju odnosno tržištu.

Temeljem podneska Slavonija Busa, AZTN je dao mišljenje Vukovarsko srijemskoj županiji o postupku javne nabave radi prijevoza učenika:

Mišljenje Vukovarsko srijemskoj županiji o postupku javne nabave radi prijevoza učenika¹⁵⁹:

Agencija je zaprimila podnesak poduzetnika Slavonija Bus iz Velike Kopanice u kojem se u navodi kako Vukovarsko–srijemska županija nepravilno i nezakonito provodi postupke javnih nabava usluga prijevoza učenika osnovnih škola kojima je osnivač, na način da uvjete natječaja propisuje u korist poduzetnika koji imaju monopol na području te županije. Uz to, podnositelj zahtjeva navodi kako je u posljednjem javnom natječaju Vukovarsko – srijemska županija ponovno odredila predmet nabave koji jedino mogu ispuniti navedeni poduzetnici udruživanjem u zajednicu ponuditelja ili odnos podizvođača, s obzirom na to da ostali zainteresirani poduzetnici ne raspolažu s 49 vozila i 50 vozača potrebnih radi ispunjavanja uvjeta iz predmetnog javnog poziva.

U mišljenju koje je dostavila županu Vukovarsko-srijemske županije Agencija je, ne ulazeći u ovlast Vukovarsko-srijemske županije da kao jedinica područne (regionalne) samouprave osigura prijevoz učenika osnovnih škola na svom području u smislu posebnih propisa, ukazala kako je od iznimne važnosti pritom poštovati i načelo tržišnog natjecanja. Budući da prema sadržaju Dokumentacije predmet nabave obuhvaća veliko zemljopisno područje (32 osnovne škole) te da naručitelj omogućava ponuditelju angažiranje podizvođača, Agencija je u mišljenju uputila naručitelja, Vukovarsko-srijemsku županiju, na razmatranje mogućnosti da uvjete natječaja odredi na način da osigura i drugim, manjim, potencijalnim ponuditeljima pristup natječaju, odnosno tržištu, ukoliko zadovoljavaju uvjete za obavljanje predmetne djelatnosti u smislu posebnih propisa.

¹⁵⁹ Mišljenje Vukovarsko srijemskoj županiji o postupku javne nabave radi prijevoza učenika, klasa: 034-08/16-01/052, od 14. srpnja 2016., objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

Naime, određivanjem uvjeta natječaja na način da se sporazum sklapa samo s jednim gospodarskim subjektom za cijelo područje (32 osnovne škole), a istovremeno odabrani gospodarski subjekt može angažirati jednog ili više podizvoditelja, pri čemu ponuditelj mora imati minimalno 50 vozača, bitno se utječe na tržišno natjecanje.

AZTN je Gradu Karlovcu je dao mišljenje na upit o uvjetima natječaja za skloništa za životinje.

Mišljenje Gradu Karlovcu na upit o uvjetu natječaja o skloništu za životinje¹⁶⁰

AZTN je Gradu Karlovcu dao mišljenje na upit je li u suprotnosti s propisima o tržišnom natjecanju odrediti uvjete natječaja za zbrinjavanje napuštenih životinja tako da pružatelj usluge skloništa za životinje u svom vlasništvu mora imati i sklonište na području Karlovca.

Naime, Grad Karlovac je za obavljanje ovih poslova u protekle četiri godine imao sklopljen ugovor s poduzetnikom Centar za razvoj poljoprivrede i trgovinu poljoprivrednim proizvodima Karlovac (CRP), koji je ujedno i jedini poduzetnik koji pruža uslugu zbrinjavanja napuštenih životinja sa sjedištem na području Karlovca. Po isteku toga ugovora, grad je raspisao javni natječaj, a kao najpovoljniju ponudu izabrao je Veterinarsku ambulantu - Pokupsko cerje. Međutim, udruge za zaštitu životinja traže poništenje toga i objavu natječaja u kojem će kao uvjet biti određeno da sklonište za napuštene životinje bude na administrativnom području Grada Karlovca te da istovremeno bude tzv. no kill sklonište.

Stoga je Grad Karlovac tražio mišljenje Agencije o tome bi li takav uvjet predstavljao pogodovanje poduzetniku koji ima sjedište na području Karlovca. Agencija je i u ovom mišljenju navela kako je s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja uvjete natječaja poželjno odrediti tako da se pristup tržištu omogući što većem broju poduzetnika kako bi naručitelj u konačnici odabrao najpovoljniju ponudu (najbolji omjer cijene i kvalitete), uzimajući u obzir društvene, okolišne i ostale aspekte, ovisno o konkretnom predmetu natječaja. Sjedište poduzetnika u načelu ne bi smio biti diskriminirajući odnosno ograničavajući uvjet.

Uvjet da poduzetnik ima sjedište na području Grada Karlovca, a pritom je riječ o jedinom poduzetniku koji na području Karlovca ima registriranu tvrtku za tu djelatnost, za posljedicu ima isključivanje svih ostalih koji se bave pružanjem te usluge, a na području Karlovca nemaju registriranu tvrtku. Međutim, s aspekta propisa o zaštiti tržišnog natjecanja nema prepreke da naručitelj odredi, ako to želi, dodatne uvjete javnog natječaja, ovisno o svrsi natječaja. Primjerice u konkretnom slučaju da pružatelj usluge skloništa za nezbrinute životinje mora osigurati tzv. "no kill" sklonište.

Kao i prethodnih godina, **AZTN aktivno surađuje sa sektorskim regulatorima, osobito HAKOM-om i HERA-om.** Tako je u izvještajnom razdoblju Agencija na zahtjev HAKOM-a

¹⁶⁰ Mišljenje Gradu Karlovcu na upit o uvjetu natječaja, klasa: 034-08/2016-01/069, od 03. listopada 2016.; objavljeno na mrežnoj stranici AZTN-a.

dala tri stručna mišljenja vezana uz analize tržišta na području pružanja zamjenskih poštanskih usluga¹⁶¹.

Sektorska istraživanja tržišta

AZTN stalno naglašava kako su njezino poznavanje brojnih tržišta i odnosa na njima kao i analiza regulatornog okvira za svaku djelatnost, preduvjet za provedbu propisa iz njezine nadležnosti.

Ona se provode u cilju boljeg razumijevanja odnosa na pojedinim mjerodavnim tržištima, osobito onima koja ukazuju na slabosti u funkcioniranju, takve dubinske analize tržišta ili pojedine prakse na tržištu često otkriju nepravilnosti koje su suprotne propisima o zaštiti tržišnog natjecanja te Agenciji postaju temelj za pokretanje postupaka protiv poduzetnika.

Uz to, ona postaju i izvor podataka za mišljenja i preporuke koje Agencija dostavlja Vladi RH, tijelima državne uprave, jedinicama lokalne i područne (regionalne) samouprave u cilju uklanjanja zapreka pristupu tržištu koje su posljedica regulatornog okvira.

Također, budući da se rezultati sektorskih istraživanja javno objavljuju, ona na taj način postaju neodvojivi dio aktivnosti Agencije vezanih uz promicanja tržišnog natjecanja odnosno jačanja kulture tržišnog natjecanja.

Nastavno, AZTN daje prikaz rezultata značajnijih sektorskih istraživanja.

Sektorsko istraživanje tržišta osiguranja motornih vozila u Republici Hrvatskoj:¹⁶²

Tržište osiguranja motornih vozila je jedno od onih tržišta koje AZTN redovito prati niz godina uzastopce, a čiji je osnovni cilj utvrditi stanje na tom tržištu s aspekta prava i politike tržišnog natjecanja. Prikupljeni podaci i pokazatelji stanja na tržištu omogućuju Agenciji posjedovanje baze podataka za dugo razdoblje. Istraživanje tržišta osiguranja motornih vozila zaključeno u 2016. godini naglasak je imalo na premijskom sustavu i cjenicima obveznog osiguranja, a cilj je bio utvrditi promjene na tržištu osiguranja motornih vozila u odnosu na stanje utvrđeno istraživanjima koje je AZTN proveo tijekom 2013. i 2014. godine.

Istraživanjem su uočene važne promjene na tržištu osiguranja motornih vozila na koje je u proteklim godinama AZTN upozoravao kao na ograničavajuće, a koje nakon što su promijenjene, izravno idu u korist potrošača. Naime, većina osiguravatelja je za osiguranje

¹⁶¹ (I) Zamjenske poštanske usluge Pošta express j.d.o.o., Vinkovci-Zahtjev HAKOM-a, Mišljenje AZTN-a klasa: 034-08/16-01/019, od 16. ožujka 2016., objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a; (II) Lider Express d.o.o., Žrnovnica; Zamjenske poštanske usluge; Zahtjev HAKOM-a, Mišljenje AZTN-a klasa: 034-08/16-01/088, od 16. studenoga 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a; (III) Lider Express d.o.o., Zagreb; Zamjenske poštanske usluge; Zahtjev HAKOM-a, Mišljenje AZTN-a klasa: 034-08/16-01/089, od 16. studenoga 2016.; objavljeno na mrežnim stranicama AZTN-a.

¹⁶² Rezultate istraživanja tržišta osiguranja AZTN je objavio u siječnju 2017. godine.

teretnih vozila ukinula teritorijalni kriterij pri izračunu police obveznog osiguranja čime je Hrvatska u značajnoj mjeri postala jedinstvena zona rizika, što se izravno odrazilo na povoljnije uvjete i cijene polica obveznog osiguranja za sve cestovne prijevoznike. Pozitivne promjene uočene su i u kategoriji osiguranja osobnih vozila kroz veći izbor proizvođača osiguravatelja i povoljnijim premijama. AZTN pozitivno ocjenjuje te promjene sa stajališta propisa i politike zaštite tržišnog natjecanja, osobito zato što je njima u velikoj mjeri otklonjeno sve ono što je AZTN utvrdio spornim u prethodnim istraživanjima tržišta.

Agencija je provela sektorsko istraživanje tržišta osiguranja motornih vozila, s naglaskom na premijski sustav i cjenike obveznog osiguranja. Cilj je istraživanja bio utvrditi promjene na tržištu osiguranja motornih vozila u odnosu na stanje utvrđeno istraživanjima koje je AZTN proveo tijekom 2013. i 2014. godine.

Rezultati istraživanja provedenog za 2016. godinu pokazuju kako je tržište obveznog osiguranja u Hrvatskoj kompetitivno i dobro strukturirano. Također, na tržištu su vidljive pozitivne promjene u smislu značajnije diferencijacije proizvođača i usluga između pojedinih društava za osiguranje, čime se potrošačima proširuje mogućnost izbora. Bilježi se daljnje intenziviranje tržišnog natjecanja te promjena politike društava za osiguranje u dijelu premijskih sustava odnosno premija obveznog osiguranja.

Ključni pomak na tržištu obveznog automobilske osiguranja za teretna vozila u 2016. godini je da je većina osiguravatelja ukinula teritorijalni kriterij pri izračunu police obveznog osiguranja. Na taj je način Hrvatska, u odnosu na osiguranje teretnih vozila, u značajnoj mjeri postala jedinstvena zona rizika, što se izravno odrazilo na povoljnije uvjete i cijene polica obveznog osiguranja za sve cestovne prijevoznike.

AZTN-ovo istraživanje tržišta pokazalo je i pozitivne promjene u kategoriji osiguranja osobnih vozila utemeljene na većem izboru proizvođača koje nude osiguravatelji, kao i na povoljnijim premijama obveznog osiguranja za krajnje potrošače. To je naročito vidljivo kroz trend „individualizacija“ police obveznog osiguranja.

U 2016. godini je na tržištu pružanja usluga obveznog i kasko osiguranja djelovalo 13 društava za osiguranje. listi konkurenti djelovali su na tom tržištu i u prethodnom razdoblju. Herfindahl-Hirschmanov indeks (HHI), kao pokazatelj koncentriranosti tržišta je u 2015. (posljednjoj punoj kalendarskoj godini za koju su bili pribavljeni podaci za potrebe istraživanja), iznosio oko 1.500 te bilježi pad u odnosu na prethodna razdoblja, što ukazuje na kompetitivnu strukturu tržišta.

Prosječna zaračunata premija osiguranja iznosila je oko tisuću kuna, dok je ukupno zaračunata bruto premija obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti u 2015. godini iznosila je oko 2 milijarde kuna. U odnosu na godinu ranije, u 2015. je broj izdanih polica porastao za 5,6 posto.

Promatrajući osiguravatelje pojedinačno, u 2015. godini najveći tržišni udjel na tržištu obveznog osiguranja bilježi Croatia osiguranje. Slijede Euroherc osiguranje i Jadransko osiguranje, oba članice koncerna Agram. Allianz Zagreb četvrti je po veličini tržišnog udjela u segmentu obveznog osiguranja od automobilske odgovornosti.

Promatrano kroz grupacije osiguratelja, najveći tržišni udjel ima koncern Agram, a slijede Croatia osiguranje, Allianz i VIG grupacija.

AZTN je u ovom istraživanju naglasak stavio na utvrđivanje činjenica vezanih uz zone rizika kao elementa pri izračunu funkcionalne premije obveznog osiguranja te utvrđivanje činjenica o cijenama premija osiguranja s obzirom na registracijska područja. U tom dijelu, provedena je i usporedna analiza cijena na temelju uzorka vozila.

Analiza pokazuje da se zone rizika na određeni način i dalje koriste kao model izračuna funkcionalne premije i režijskog dodatka. Taj se model temelji na agregiranim statističkim podacima i pokazateljima. Međutim, utvrđeno je da pojedini osiguravatelji koriste vlastite statističke podatke i razvijaju vlastite aktuarske modele.

Iz analiziranih premijskih sustava (cjenika) svih osiguravatelja, razvidno je kako je većina osiguravatelja imala značajne promjene u dijelu politike određivanja zona rizika i to ne samo za teretna, već i za osobna vozila.

Korištenje jedinstvene funkcionalne osnovice (zone), rezultiralo je pozitivnim učincima za prijevoznike u cestovnom prometu. S jedne strane, došlo je do smanjenja cijena polica obveznog osiguranja, a s druge strane, otklonjene su izrazite razlike u cijenama koje su, sukladno ranijem sustavu zona rizika, bile na štetu prijevoznika s registracijskim oznakama u području viših zona rizika.

Za usporedbu, rezultati AZTN-ovog istraživanja tržišta za 2013. godinu pokazali su kako je cijena police osiguranja za teretno vozilo koje je AZTN u istraživanju odabrao kao uzorak, u zoni rizika koja je obuhvaćala registracijsku oznaku Daruvara (najniža zona rizika), u pravilu kod svih društava za osiguranje iznosila oko 12.000 kuna, bez ikakve mogućnosti izbora povoljnije ponude. Nasuprot tome, za registracijske oznake Zagreba i Krapine (najviše zone rizika) cijena police osiguranja u pravilu je kod svih osiguravatelja iznosila oko 22.000 kuna.

Naime, sva društva za osiguranje su pri izračunu premije obveznog osiguranja uglavnom koristila iste elemente, prije svega teritorijalni element sedam zona rizika zasnovan na ranije važećem zajedničkom Temeljnem premijskom sustavu za obvezno osiguranje od automobilske odgovornosti u Republici Hrvatskoj. Riječ je o naslijeđenom sustavu koji je na snazi bio gotovo tridesetak godina.

AZTN-ovo najnovije istraživanje pokazuje da je diferencijacija proizvoda i usluga polica obveznog osiguranja koju osiguravatelji nude za istu kategoriju teretnih vozila, tri godine kasnije rezultirala značajno većim izborom za prijevoznike.

Konkretno, više od polovice društava za osiguranje promijenilo je poslovnu politiku i započelo s primjenom jedinstvene zone osiguranja, što se odražava na povoljnije uvjete i cijene polica obveznog osiguranja za sve prijevoznike. Posebno je to izraženo kod prijevoznika čija teretna vozila nose registracijske oznake ranije viših zona rizika, primjerice, Zagreba i Krapine. Ti prijevoznici sada mogu ostvariti i više od 50 posto niže cijene polica obveznog osiguranja u odnosu na ranija razdoblja. Pri tome su cijene jedinstvene za vozila

iste marke i kategorije svih prijevoznika u Hrvatskoj, bez obzira na registracijsku oznaku vozila.

Sa stajališta propisa i politike zaštite tržišnog natjecanja, AZTN pozitivno ocjenjuje te promjene. Ovo osobito zato što je njima u velikoj mjeri otklonjeno ono što je e AZTN utvrdio spornim u prethodnom istraživanju.

Naime, AZTN je, već u nekoliko navrata javno isticao kako registracijsko područje ne određuje nužno da prijevoznik svoju djelatnost obavlja isključivo u tom registracijskom području. Upravo suprotno, prijevozničku djelatnost u pravilu najmanje obilježava regionalni okvir, već u znatnoj mjeri nacionalni ili okvir unutarnjeg tržišta Europske unije te upravo to ima najveći utjecaj na uvjete i stanje konkurentnosti prijevozničke djelatnosti. Stoga uočene promjene na tržištu mogu pozitivno utjecati na konkurentnost pojedinih prijevoznika na tržištu Republike Hrvatske i na tržištu EU.

Kada je riječ o pozitivnim promjenama uočanima u kategoriji osobnih vozila, AZTN je utvrdio da je osim većeg izbora proizvoda, dinamičnije tržišno natjecanje dovelo i do povoljnijih uvjeta obveznog osiguranja motornih vozila.

Dok su 2013. godini razlike u cijeni premija obveznog osiguranja u pojedinoj zoni rizika za isto vozilo između različitih društva za osiguranje bile neznatne, u 2016. godini se za sve tipove vozila koji je AZTN koristio u uzorku (niska klasa, niža srednja klasa, viša srednja klasa) bilježe razlike u cijenama polica obveznog osiguranja i veći izbor za osiguranike.

Trend „individualizacije“ police obveznog osiguranja temelji se na uvođenju niza novih elemenata izračuna pojedinih društava za osiguranje.

Primjerice, kao novi parametar pri izračunu premije osiguranja uvedena je „dob osiguranika“. Iako se broj kategorija i raspon dobne starosti vozača između pojedinih društava za osiguranje razlikuju, rezultati istraživanja pokazuju kako su vozači u 30-im i 40-im godinama prepoznati kao najmanje rizična skupina vozača, dok mladi vozači predstavljaju rizičniju skupinu. Pritom, jedan od anketiranih osiguravatelja, za dob osiguranika koristi čak 11 dobnih skupina, a drugi samo četiri, što također pokazuje diferenciranost ponuda polica.

K tome, pri određivanju rizičnosti vozila pojedini osiguravatelji uzimaju u obzir proizvođača vozila i tehničke karakteristike vozila. Tako, primjerice, jedan od osiguravatelja u premijskom sustavu primjenjuje 16 razreda, dok drugi isti parametar koristi prema 28 razreda vozila.

Promjene u odnosu na ranije razdoblje su vidljive i u sustavu bonusa što također rezultira većim izborom za osiguranike. Naime, neki osiguravatelji odobravaju bonus koji je viši od nekadašnjih maksimalnih 50 posto. Također, uvodi se mogućnost prijenosa bonusa na, primjerice, supružnika ili obrt. Slične pogodnosti bilježe se i za članove uže obitelji.

Pojedini osiguravatelji za osiguranje osobnih vozila nude i mogućnost zadržavanja stečenog bonusa. Riječ je o proizvodu gdje se uz doplatak na osnovnu premiju osiguranja od automobilske odgovornosti daje pravo osiguraniku na zadržavanje stečenog bonusa ukoliko se po polici za koju je plaćen taj doplatok dogodi šteta.

Drugo značajno istraživanje zaključeno u 2016. godini bilo je *sektorsko istraživanje tržišta naftnih derivata u Republici Hrvatskoj*. Naime, vodeći se interesom opće politike i šire javnosti koji su pobudile stalne i nagle promjene cijena motornih goriva u posljednjem kvartalu 2014. godine, AZTN je u siječnju 2015. pokrenula istraživanje tržišta naftnih derivata s naglaskom na tržište maloprodaje i veleprodaje motornih goriva u Hrvatskoj. Cilj istraživanja je bio utvrditi relevantne činjenice o načinu i mehanizmima određivanja maloprodajnih cijena goriva u razdoblju od godine dana nakon liberalizacije tržišta (veljača 2014. - veljača 2015.).

Naime, pod egidom transparentnosti i zaštite interesa potrošača, u Hrvatskoj se nakon liberalizacije tržišta naftnih derivata, odnosno stupanjem na snagu novog Zakona o nafti i naftnim derivatima¹⁶³, uz istovremeno ukidanje Pravilnika o utvrđivanju najviših maloprodajnih cijena naftnih derivata¹⁶⁴ pojavila praksa da specijalizirani portali *unaprijed i to vrlo precizno najavljuju iznos i točan datum promjene cijena naftnih derivata*.

Na taj način se za poduzetnike koji djeluju na tom mjerodavnom tržištu širom otvara mogućnost da, bez potrebe bilo kakvih dogovora i posljedične opasnosti da Agencija pokrene prethodno ispitivanje stanja na tržištu ili postupak protiv njih zbog mogućeg kartelnog ponašanja, koordiniraju svoje ponašanje na tržištu i rizike tržišnog natjecanja svedu na minimum, čime se eliminiraju dobrobiti koje tržišno natjecanje poduzetnika donosi potrošačima (niže cijene, bolja kvaliteta, mogućnost izbora).

Međutim, Istraživanje koje je proveo AZTN je pokazalo da primaran utjecaj na formiranje maloprodajnih cijena imaju inputi na koje trgovci u pravilu ne mogu utjecati – nabavna cijena goriva, trošarine i porezi. Ipak, Agencija naglašava kako odnose na ovome konkretnom tržištu nastavlja aktivno pratiti i nakon zaključivanja sektorskog istraživanja.

Nastavno, AZTN daje prikaz rezultata istraživanja tržišta naftnih derivata objavljen u lipnju 2016. godine.

Prikaz istraživanja tržišta naftnih derivata u Republici Hrvatskoj:

Propisana formula za izračun najviše cijene naftnih derivata u Republici Hrvatskoj ukinuta je 20. veljače 2014. Time su stvoreni uvjeti za slobodno određivanje cijena na svakoj benzinskoj postaji i češće promjene cijena naftnih derivata. Iako zakonski postoji mogućnost dnevne promjene cijena, prema saznanjima kojima je AZTN raspolagao tijekom provedbe ovog istraživanja, korekcija cijena naftnih derivata i dalje u pravilu slijedi u određenim vremenskim intervalima (najčešće jedanput tjedno i to utorkom). Uz to, prestala je obveza trgovaca na malo naftnim derivatima da na svojim mrežnim stranicama javno objavljuju cijene derivata, odnosno motornih goriva.

¹⁶³ Narodne novine, broj 19/14.

¹⁶⁴ Narodne novine, br. 145/12, 18/13, 62/13 i 109/13.

Za potrebe istraživanja AZTN je proveo anketu putem anketnog upitnika kojim je, među ostalim, bilo obuhvaćeno pet poduzetnika koji na hrvatsko tržište stavljaju više od 90 posto svih goriva – INA, Petrol, Lukoil Croatia, Tifon i Crodux Derivati Dva.

Prema podacima prikupljenim u istraživanju, u 2014. godini je na hrvatsko tržište u promet stavljeno ukupno 2,5 milijardi tona tekućeg naftnog goriva. Od toga pet najznačajnijih poduzetnika u segmentu maloprodaje bilježe prodaju od dvije milijarde tona.

Prihodi od trgovine na malo motornim gorivima su bili stabilni, uz zabilježen trend blagog rasta u odnosu na 2013. godinu te uz istovremeni manji pad količine prodanih motornih goriva. Riječ je o nastavku trenda koji je započeo u 2009. godini u kojem najveći pad prodanih količina i u maloprodaji i u veleprodaji bilježe loživo i plinsko ulje te motorni benzini. Za razliku od tih proizvoda, dizelska goriva i u maloprodaji i u veleprodaji imaju trend izraženijeg rasta.

U 2014. godini značajno je porastao i uvoz motornih goriva, pri čemu dizelska goriva bilježe dvostruki rast, a jednako značajan porast bilježi i uvoz motornih benzina i UNP-a.

Prema podacima iz istraživanja, na području Hrvatske je u 2014. godini bilo nešto manje od 900 benzinskih postaja.

Analiza strukture maloprodajne cijene motornih goriva pokazala je kako se ona sastoji od nabavne cijene, premije energetskeg subjekta (marže), trošarine (s uključenim naknadama za HAC, HC i HŽ) i poreza na dodanu vrijednost (PDV). Najznačajnije stavke u strukturi maloprodajne cijene goriva čine nabavna cijena i posebni porezi (trošarine). Nabavna cijena ima udjel od 30 - 35 posto, posebni porez oko 40 posto dok PDV u strukturi cijene goriva ima udjel od dodatnih 20 posto. Važno je naglasiti kako PDV i posebni porezi u cijelosti, a u bitnome i nabavna cijena goriva, predstavljaju elemente cijene na koju sami trgovci ne mogu utjecati.

Jedini element cijene koji određuju sami trgovci i koji nije predmet definiranih ulaznih varijabli predstavlja marža. Ona u cijeni litre goriva sudjeluje s najmanjim udjelom, svega pet do 10 posto.

AZTN je u istraživanju proveo detaljnu usporednu analizu marži koje su poduzetnici zaračunavali u cijenama naftnih derivata u razdoblju godinu dana nakon liberalizacije, s visinom marže koja je bila propisana u razdoblju prije liberalizacije.

Naime, premija energetskeg subjekta (marža) je bila propisana do 20. veljače 2014. godine. Za ilustraciju, na primjeru Eurosupera 95 i Eurodiesela, marža se po litri naftnog derivata prije liberalizacije kretala u iznosima od 60 lipa do 76 lipa, da bi neposredno prije ukidanja propisanog iznosa marže iznosila 66 lipa.

Rezultati AZTN-ova istraživanja pokazuju kako su se iznosi marže koje su poduzetnici zaračunavali po litri goriva u razdoblju od godine dana nakon liberalizacije tržišta (veljača 2014. - veljača 2015.) kretali u granicama vrijednosti koje su bile

administrativno propisane prije liberalizacije. Istodobno, marže poduzetnika se međusobno razlikuju.

Što se tiče nabavne cijene goriva kao ulaznog inputa za trgovce, rezultati istraživanja pokazuju kako se cijena goriva u međusobnoj trgovini između poduzetnika u vertikalnom lancu opskrbe (proizvodnja – veleprodaja - maloprodaja) u pravilu temelji na kotaciji Mediterranean cargoes CIF Med (Genova/Lavera) iz Platt's European Marketscanu. U razdoblju prije liberalizacije, ta je kotacija bila i propisana kao element u formuli određivanja cijena naftnih derivata. Pritom su rezultati istraživanja pokazali kako u nabavi goriva postoji značajan udjel dobavljača sa sjedištem izvan Hrvatske.

Agencija je provela i usporednu analizu maloprodajnih cijena motornih goriva u razdoblju veljača 2014. - veljača 2015. Ta analiza pokazuje kako maloprodajne cijene goriva između različitih poduzetnika u jednakim vremenskim razdobljima, bilježe određene razlike u cijenama. Razlike nisu značajne, a u skladu su s utvrđenim činjenicama o strukturi maloprodajne cijene goriva. Upravo različite marže pojedinih trgovaca odražavaju i različite maloprodajne cijene goriva, s obzirom na to kako marže čine najmanji udjel u konačnim cijenama goriva, i razlike u cijenama su neznatne. Promjena cijena, pak, primarno prati promjenu CIF Med kotacija prema Platt's European Marketscanu.

U promatranom jednogodišnjem razdoblju zabilježen je pad maloprodajnih cijena i to za relativno značajan iznos (za otprilike 0,80 kuna do 1 kune po litri). No riječ je primarno o utjecaju kretanja inputa: nabavne cijene goriva i promjene tečaja američkog dolara. Budući da se u trgovini u pravilu koriste ti usporedivi elementi, promjena maloprodajnih cijena je ovisna o promjeni tih elemenata.

Budući da postoji problem razlikovanja kretanja cijena motornih goriva koje je rezultat učinkovitog tržišnog natjecanja i kretanja cijena koje bi moglo izazvati zabrinutost, nekoliko je tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja u zemljama članicama EU-a provelo istraživanja tržišta prodaje naftnih derivata.

Stoga je AZTN usporedio nalaze svoga istraživanja s relevantnim komparativnim sektorskim studijama drugih zemalja. Ta usporedba pokazuje kako se na većini nacionalnih tržišta ponavljaju isti uzorci. Prije svega, na nacionalnim tržištima djeluje mali broj vertikalno integriranih subjekata, a kao mjerilo određivanja cijena unutar pojedinih nacionalnih tržišta u trgovini gorivima kooristi se Platt's kotacija.

Rezultati AZTN-ovog istraživanja pokazuju kako se i u Hrvatskoj bilježi fenomen asimetrije u brzini promjene cijena kao i u drugim zemljama. Riječ je o tzv. „rakete i perje“ (eng. „rockets and feathers“) fenomenu u kojem maloprodajne cijene goriva rastu brže kad rastu cijena inputa nego što cijene goriva padaju kada padaju cijene inputa.

Takva cjenovna asimetrija ne mora ukazivati na dogovore među poduzetnicima. No, takva mogućnost se ne isključuje ukoliko bi na to ukazivali čvrsti i nedvojbeni dokazi.

U tom smislu, AZTN će nastaviti aktivno pratiti stanje na tržištu prodaje motornih goriva u Hrvatskoj.

Zaključno, sektorsko istraživanje koje je proveo AZTN pokazalo je da, u razdoblju kada je istraživanje provedeno, u Hrvatskoj nisu postojali pokazatelji koji, nakon liberalizacije, ukazuju na značajne promjene marži trgovaca koje u strukturi maloprodajne cijene iznose 5 do 10 posto. Međutim, primaran utjecaj na formiranje maloprodajnih cijena imaju inputi na koje trgovci u pravilu ne mogu utjecati – nabavna cijena goriva, trošarine i porezi.

Kvantitativne pokazatelje stanja na tržištu maloprodaje koje dobiva temeljem redovitog godišnjeg istraživanja tržišta Agencija prije svega koristi u postupcima ocjene koncentracija poduzetnika. Naime, riječ je o vrlo dinamičnoj djelatnosti koju obilježavaju stalne i česte promjene vlasničkih odnosa te konsolidacije i okrupnjavanja pa je takav dubinski uvid u stanje na tržištu, Agenciji neophodan za kvalitetno provođenje postupaka. Međutim, s vremenom su upravo podaci s kojima Agencija izlazi u javnost o stanju na tom tržištu postali najrelevantniji pokazatelji kretanja na tržištu maloprodaje, a samo istraživanje postalo je zaštitni znak AZTN-a.

Rezultati istraživanja tržišta maloprodaje objavljeni u 2016. godini potvrđuju kako je nastavljeno smanjenje asimetrije na tržištu maloprodaje, a kao posljedica mjera naloženih u rješenju AZTN-a o uvjetno dopuštenoj koncentraciji Agrokora i Mercatora, očuvana kompetitivna struktura tržišta i, posredno, interes potrošača, što predstavlja i pozitivne učinke na tržišno natjecanje.

Nastavno, AZTN daje prikaz rezultata Istraživanje tržišta maloprodaje obavljeno u listopadu 2016. godine.

Istraživanje tržišta distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u Republici Hrvatskoj:

Agencija je istraživanje tržišta trgovine na malo mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo u 2015. godini provela na uzorku od 50 poduzetnika koji prema ostvarenom prihodu i broju prodajnih mjesta predstavljaju značajne sudionike na tom tržištu, odnosno trgovačke lance.

U usporedbi s prethodnom 2014. godinom, u uzorku su dva poduzetnika manje, i to Merkur 5, čija je prodajna mjesta preuzeo Studenac i više ne obavlja djelatnost trgovine na malo, i Mercator-H kojeg je tijekom 2014. godine preuzeo Konzum.

Istodobno, u istraživanje je uvršten novi poduzetnik - Istarski supermarketi d.o.o. iz Poreča, koji je u zakupu većeg broja prodajnih mjesta Dinove-Dione u Istarskoj i Primorsko-goranskoj županiji.

Istraživanjem nisu obuhvaćeni trgovci koji tu djelatnost obavljaju temeljem Zakona o obrtu kao ni prodajna mjesta čija primarna djelatnost nije prodaja prehrambenih proizvoda, primjerice, benzinske postaje ili drogerije te prodajna mjesta koja su specijalizirana za prodaju pojedine grupe prehrambenih proizvoda (pekarnice, mesnice itd.).

Ostvareni prihod svih poduzetnika obuhvaćenih istraživanjem u 2015. godini iznosio je 33,1 milijardu kuna te je u odnosu na 2014. godinu tržište maloprodaje ukupno raslo 4,5 posto. Usporedba tržišnih udjela prvih deset trgovaca na malo u 2015. i 2014. godini pokazuje blagi porast koncentriranosti tržišta primarno zbog izlaska pojedinih poduzetnika s tržišta, kao i zbog rasta prihoda maloprodaje značajnijih trgovačkih lanaca. Iz godine u godinu raste pokazatelj koncentriranosti tržišta temeljem zajedničkog tržišnog udjela "top 10" trgovaca na malo (pokazatelj CR10).

Nastavljeno je smanjenje asimetrije na tržištu maloprodaje odnosno razlika između lidera na tržištu (Konzum) i njegovih konkurenata.

No, pozitivno je što je izlazak s tržišta Mercatora-H i prodaja i/ili davanje u zakup (najam) prodajnih mjesta izravnim konkurentima (vrijedi i za poduzetnika Dinova-Diona) paralelno pratio jačanje drugih, osobito manje i srednje velikih trgovaca u pojedinim županijama i ulazak novog konkurenta (Istarski supermarketi u Istarskoj županiji).

Značajka tržišta maloprodaje u Hrvatskoj je i veliki broj konkurenata različite tržišne snage, pri čemu veliki trgovački lanci odnosno prvih pet poduzetnika (Konzum, Lidl, Plodine, Kaufland i Tommy) zajedno drže oko 65 posto tržišnog udjela, odnosno nešto manje od dvije trećine tržišta maloprodaje.

U 2015. godini u maloprodaji u Hrvatskoj nisu zabilježena preuzimanja konkurenata, ali se dinamika na tržištu očitovala u dezinvestiranju dijelova imovine odnosno prodajnih mjesta pojedinih trgovaca na malo.

Prije svega riječ je o procesu prodaje ili davanja u najam/zakup prodajnih mjesta Konzuma i Mercatora-H slijedom provedbe mjere dezinvestiranja iz rješenja AZTN-a o uvjetno dopuštenoj koncentraciji Agrokora i Mercatora koje je tijekom 2015. godine provodio Agrokor (Konzum). Naime, nekoliko je poduzetnika, izravnih konkurenata Konzuma bilo uključeno u preuzimanje prodajnih mjesta Konzuma i/ili Mercatora-H, primjerice Trgostil, Prehrana Trgovina, Metss, Mlin i Pekare, Lonia, Trgocentar Zabok, Pevec.

Rezultati istraživanja tržišta maloprodaje potvrđuju kako je, kao posljedica mjera naloženih u rješenju AZTN-a, očuvana kompetitivna struktura tržišta i, posredno, interes potrošača, što predstavlja i pozitivne učinke na tržišno natjecanje.

Promatrano prema ostvarenom prihodu maloprodaje mješovitom robom, u 2015. godini se kod 40 poduzetnika bilježi rast u odnosu na 2014. godinu, dok deset trgovaca bilježi pad prihoda. Izraženiji pad bilježi Dinova-Diona što je uzrokovalo i pad tog trgovca s 11. na 26. poziciju ljestvice najvećih trgovaca promatrano kroz ostvareni prihod iz trgovine na malo mješovitom robom. Uzrok pada je provođenje poslovne odluke iz 2013. godine o postupnom napuštanju djelatnosti maloprodaje, slijedom koje je više izravnih konkurenata postupno preuzimalo prodajna mjesta Dinove-Dione (Ribola, Gavranović, Spar, Lonia, Konzum, Istarski supermarketi).

U 2015. godini je vodećih deset trgovaca (Konzum, Lidl, Plodine, Kaufland, Tommy, Spar, Billa, Studenac, KTC, NTL) zajedno ostvarilo prihod iz trgovine na malo mješovitom robom od 27,3 milijardi kuna, što je povećanje od 6,3 posto u odnosu na 2014. godinu.

Pokazatelj koncentriranosti tržišta CR10 u 2015. godini iznosi 82,4 posto i bilježi neznatan rast u odnosu na 2014. godinu za koju je iznosio 81.

Prvi puta je u "top 10" trgovaca na malo ušao Narodni trgovački lanac d.o.o., no primarno zbog činjenice da Mercator-H, uslijed preuzimanja od Konzuma, u 2015. godini nije ostvario učinak na tržištu maloprodaje. Treba istaknuti i da rastom prihoda, NTL postaje sve značajniji trgovac.

Osim NTL-a, još su dva poduzetnika u odnosu na 2014. godinu napravila pomak u poretku. KTC bilježi rast s 10. na 9. mjesto, a za jedno mjesto je napredovao i Studenac - s 9. na 8. mjesto u poretku.

Konzum je u 2015. godini zabilježio rast prihoda te je i dalje najznačajniji trgovac na malo u Hrvatskoj. Međutim, Konzumov tržišni udjel (zbirni tržišni udjel Konzuma i Mercatora-H) smanjen je s [30-35] posto koliko je iznosio u 2014. godini na [25-30] posto u 2015. godini.

Ukoliko se ostvareni prihodi trgovaca promatraju u usporedbi s 2014. godinom, značajniji, dvoznamenkasti rast prihoda u 2015. godini bilježe još, primjerice, Spar, NTL, Plodine, Lidl, Tommy, Studenac itd.

U grupi 10 najvećih, u odnosu na stanje iz 2014. godine, Spar bilježi najveći dvoznamenkasti postotni rast. To je prije svega rezultat preuzimanja 20 prodajnih mjesta Dinove-Dione iz ljeta 2014. godine, od čega je 19 trgovina u Gradu Zagrebu. Ulaskom u segment tzv. kvartovskih trgovina, Spar je postao drugi trgovac po prihodu maloprodaje u Gradu Zagrebu. Struktura ukupnog tržišta maloprodaje u 2015. godini, pokazuje daljnje smanjenje asimetrije odnosno razlike između prvog (Konzum) i drugog trgovca na malo (Lidl). Naime, Lidl je povećao tržišni udjel, kao i Kaufland (oba članice Schwarz grupe) pa su članice Schwarz grupe, promatrano zajedno, najznačajniji konkurent Konzumu. Ta su dva trgovca u 2015. godini prvi puta ostvarila zajednički tržišni udjel koji je veći od 20 posto.

Udjele na tržištu su, u odnosu na 2014. godinu, povećali Plodine, Spar, Tommy i Studenac. Pritom treba napomenuti kako su Tommy i Studenac uglavnom regionalni trgovci, s obzirom na činjenicu kako su 60 do 70 posto svoga prihoda maloprodaje ostvarili u Splitsko-dalmatinskoj županiji. Neznatan rast tržišnog udjela bilježe i NTL i KTC. Promatrano prema stanju u pojedinim županijama i Gradu Zagrebu, leadersku poziciju Konzum ima u dvanaest županija u Hrvatskoj te Gradu Zagrebu, u jednoj županiji više nego u prethodnoj 2014. godini. Naime, u Požeško-slavonskoj županiji u 2015. godini prvi puta je postao najveći trgovac.

Od ukupnog prihoda ostvarenog od maloprodaje u Hrvatskoj u 2015. godini, u Gradu Zagrebu ostvareno je 19 posto, u Splitsko-dalmatinskoj 13,1 posto, Primorsko-goranskoj 9,2 posto, Istarskoj 6,9 posto, Zagrebačkoj 6,3 posto, Zadarskoj 6,1 posto te u Osječko-baranjskoj županiji 5,2 posto.

Time je u Gradu Zagrebu i navedenih 6 županija ostvareno gotovo dvije trećine ukupnog prihoda iz maloprodaje u Republici Hrvatskoj. U preostalih 14 županija ostvarena je otprilike jedna trećina ukupnog prometa (34,2 posto).

U Gradu Zagrebu prisutan je i najveći broj trgovačkih lanaca (ukupno 18 trgovaca na malo), a zatim u Zagrebačkoj i Primorsko-goranskoj županiji (17) te Varaždinskoj županiji (16). Najmanji broj trgovaca na malo je u Dubrovačko-neretvanskoj i Ličko-senjskoj (6) te Vukovarsko-srijemskoj (8).

Rijeka, Split i Osijek su, uz Grad Zagreb, lokalno tri najznačajnija tržišta. Pozicije prva tri trgovca u Rijeci i Osijeku su u 2015. godini ostale nepromijenjene. U Rijeci su lider Plodine, a slijede ih Konzum i Brodokomerc Nova. Valja napomenuti da je u Rijeci Lidl napredovao s pete na četvrtu poziciju. U Osijeku su prva tri trgovca zadržala svoje pozicije (Konzum, Kaufland, Spar), dok se u Splitu najveća promjena dogodila na trećoj poziciji na koju je, s petog mjesta u 2014. godini, zauzeo Lidl. Tommy je ostao lider u Splitu, a slijedi ga Konzum. Rezultati istraživanja pokazali su kako se najveći iznos prihoda – 70 posto - ostvaruje u prodajnim mjestima velikog formata. Promatrano isključivo po pojedinom tipu prodajnog mjesta, supermarketi dominiraju prema kriteriju ostvarenog prihoda (47 posto), kao i prema kriteriju neto prodajne površine (45 posto).

Uz to, hipermarketi, supermarketi i samoposluge bilježe rast prihoda u 2015. godini i to hipermarketi 11 posto, samoposluge četiri posto i supermarketi tri posto. S druge strane, male prodavaonice bilježe pad prihoda od četiri posto u 2015. godini u odnosu na 2014. godinu.

Najsnažnija trgovačka grupacija u Hrvatskoj je Schwarz grupa (Lidl i Kaufland), dok je s 22 članice, Ultragros trenutno najbrojnija grupacija na tržištu maloprodaje. U 2015. godini je novi član Ultragrosa postao lokalni trgovac Istarski supermarketi, zakupom značajnog broja nekadašnjih prodajnih mjesta Dinove-Dione, odnosno Istracommerca.

NTL Grupacija je u 2015. godini brojila devet članica, uključujući i matično društvo Ntl d.o.o., kao i posredno povezana društva Trgovina Krk i Trgostil (preko Čakovečkih mlinova). Kroz daljnje produljenje zakupa u Grupaciji su u velikoj većini ostala prodajna mjesta nekadašnje članice Biljmerkanta što ima pozitivne učinke za kupce iz čitave Slavonije, jer se pretežito radi o prodajnim mjestima u manjim mjestima i selima.

Pozitivna značajka i okolnost na tržištu maloprodaje je uspješnost regionalnih i lokalnih trgovaca koji i u 2015. godini bilježe rast ostvarenih prihoda i tržišnih udjela po pojedinim županijama. Na lokalnoj, odnosno regionalnoj razini, ističu se Studenac, Mlin i pekare, Lonia, KTC, Djelo, Metss, Pemo, Ribola i Boso. Značajan rast prihoda Studenac ponajprije zahvaljuje širenju prodajne mreže temeljenom na preuzimanju značajnog broja prodajnih mjesta lokalnog trgovca Merkur 5, a otprije i Kerumovih prodajnih mjesta. Trend jačanja lokalnih trgovaca pokazuje i primjer sisačkog trgovca Mlin i pekare, koji je u dvoznamenkastom postotku povećao prihode u maloprodaji u odnosu na prethodnu 2014. godinu, a svoju je maloprodaju s područja dvije županije, u posljednje četiri godine proširio na područje šest županija.

Također, NTL je zahvaljujući uzimanju u zakup većine prodajnih mjesta Biljemerakanta u Osječko-baranjskoj županiji još u 2014. godini prestigao Lidl na drugoj poziciji te je tu poziciju zadržao i u 2015. godini. Valja napomenuti da NTL ima sve više obilježja nacionalnog trgovca, jer u 2015. godini ima prodajna mjesta u ukupno devet županija i Gradu Zagrebu (po jedno prodajno mjesto u Soblincu i Lučkom).

Javnost rada AZTN-a

Preduvjet ispunjavanja obveze promicanja zaštite tržišnog natjecanja je i visoka razina transparentnost rada ove institucije kroz različite komunikacijske kanale, koja se, kako je Agencija već navodila u prethodnim izvješćima o radu, odvija na nekoliko razina, sukladno usvojenoj i javno dostupnoj Komunikacijskoj strategiji AZTN-a¹⁶⁵.

Osim zakonske obveze podnošenja godišnjeg izvješća o radu Agencije Hrvatskom saboru, Agencija na službenim mrežnim stranicama redovito objavljuje sve odluke Agencije (rješenja i mišljenja), priopćenja o istraživanjima tržišta kao i najvažnije interne dokumente Agencije (programe rada, Statut itd.) Na stranici se redovito objavljuju i odluke Visokog upravnog suda RH povodom tužbi na rješenja Agencije kao i odluke Ustavnog suda RH. Jednako tako, temeljem ZZTN-a, Agencija objavljuje svoja rješenja u Narodnim novinama.

Najznačajniji projekt AZTN-a u području **komunikacijskih aktivnosti** Agencije u 2016. godini bio je tiskanje i objava **Vodiča za naručitelje u otkrivanju i prijavi kartela u javnoj nabavi**¹⁶⁶ Riječ je o projektu s temeljnom svrhom edukacije naručitelja javne nabave u prepoznavanju indicija o postojanju zabranjenih sporazuma u postupcima javne nabave.

Na taj način se, između ostaloga, provodi učinkovita kontrolu postupaka javnih natječaja u cilju sprječavanja zloporaba kojima se podižu cijene za naručitelje odnosno povećava trošak za državni proračun i proračune jedinica lokalne i područne (regionalne) uprave i samouprave, budući da su zabranjeni sporazumi između poduzetnika/konkurenata na natjecanjima u izravnoj suprotnosti sa svrhom javne nabave, jer isključuju tržišno natjecanje u nabavi proizvoda / usluga / radova, a posljedica su više cijene i lošija kvaliteta. Naime, propisi o javnoj nabavi i propisi o zaštiti tržišnog natjecanja su komplementarni. Oni se dotiču, ali se ne preklapaju, a imaju istu svrhu – omogućiti trošenje novca poreznih obveznika na najbolji način te stoga upravo prepoznavanje zabranjenih dogovora u postupcima javnih natječaja predstavlja najužu vezu između područja javnih nabava i učinkovitog tržišnog natjecanja.

Kako takve dogovore u javnoj nabavi obilježavaju u pravilu dugotrajna djelovanja poduzetnika i "cikličnost" u ponašanju sudionika u javnim natjecanjima, uvid u takve uzorke

¹⁶⁵ Dokument objavljen i dostupan na mrežnim stranicama AZTN-a, na poveznici:

http://www.aztn.hr/uploads/documents/o_nama/programi_rada/Komunikacijska_strategija_2014.pdf

¹⁶⁶ Objavljen na mrežnim stranicama AZTN-a na poveznici:

http://www.aztn.hr/uploads/documents/brosure/vodic_za_narucitelje.pdf

mogu imati samo naručitelji te je zato nužna njihova edukacija u prepoznavanju takvih indicija.

Iz toga razloga je AZTN pripremio, tiskao i na mrežnim stranicama objavio **Vodič** u obliku jednostavne i razumljive publikacije koja kroz pitanja i odgovore upućuje korisnike na indicije o postojanju kartela.

Također, budući da se objava vodiča poklopila s donošenjem novog Zakona o javnoj nabavi u Republici Hrvatskoj, a AZTN je procijenio da sadržaj Vodiča predstavlja komplementarni prilog izobrazbi javnih službenika u primjeni propisa iz područja javne nabave u kontekstu zaštite tržišnog natjecanja, Agencija se vrlo aktivno uključila u te edukacije s ciljem prezentacije sadržaja Vodiča predstavnicima institucija koje su obvezne provoditi postupke javne nabave i poduzetnicima dobavljačima koji se javljaju na javna nadmetanja.

AZTN putem Vodiča jasno poručuje naručiteljima, ali i poduzetnicima da, ako je odgovor na bilo koje od pitanja postavljenih u Vodiču potvrđan, to može biti indikacija da ste žrtva kartela u javnoj nabavi te da svoje sumnje shvate krajnje ozbiljno i u tom slučaju kontaktiraju AZTN. Na značaj kontrole provedbe postupaka javnih natječaja odnosno sprječavanja mogućih zlouporaba kojima je svrha ukidanje tržišnog natjecanja upućuju i slične publikacije tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja zemalja članica Europske unije kao i međunarodne Organizacije za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD), čiju je praksu slijedio AZTN u izradi ovoga Vodiča.

Kada je riječ o redovitim komunikacijskim aktivnostima Agencije, na mrežnim stranicama Agencije objavljuju se sve njezine odluke i mišljenja te, dodatno, objave/priopćenja o najvažnijim odlukama Agencije. Tijekom 2016. godine je bilo 19 takvih službenih objava/priopćenja te 30-tak drugih objavljenih informacija, a tome svakako treba pribrojati i redovito mjesečno objavljivanje informativnog biltena Agencije u elektroničkom obliku (AZTN info¹⁶⁷) koji sadrži i detaljnije informacije o odlukama, ali i ostalim aktivnostima Agencije, kao i o najvažnijim rješenjima i razvoju komparativne prakse iz područja prava i politike tržišnog natjecanja. Uz to, Agencija je aktivna u komunikaciji s medijima, a za razliku od 2015. godine, u ovom izvještajnom razdoblju je ponovno primjetan porast interesa medija za rad Agencije (oko 1000 medijskih objava), primarno zahvaljujući nametanju tema vezanih uz liberalizaciju i otvaranje različitih tržišta, pojačanim aktivnostima u područjima spajanja i preuzimanja poduzetnika kao i već spomenutoj aktivnoj ulozi Agencije u izradi dva zakonska prijedloga.

Neprekinuta je i praksa objavljivanja svih važnih dokumenata, prije svega, godišnjih izvješća, *Strateškog plana AZTN-a*¹⁶⁸ kao i ostalih važnih dokumenata, primjerice, *Proračuna Agencije* ili *Programa usklađenosti poslovanja poduzetnika s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja*¹⁶⁹.

¹⁶⁷ Mrežne stranice AZTN-a na poveznici <http://www.aztn.hr/aztn-info/>

¹⁶⁸ Strateški plan AZTN-a za razdoblje 2015.-2017., dostupan na mrežnim stranicama Agencije: http://www.aztn.hr/ea/wp-content/uploads/2015/05/STRATESKI-PLAN-2016_2018.pdf

¹⁶⁹ *Program usklađenosti poslovanja poduzetnika s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja*, dostupan na mrežnim stranicama Agencije:

http://www.aztn.hr/uploads/documents/o_nama/programi_rada/Program_usklađenosti_AZTN.pdf

Uvodno je već spomenuto da je AZTN u prosincu 2016. godine bio organizator i domaćin međunarodne konferencije „**Prijenos Direktive o naknadi štete – kakva su očekivanja**“ koja je okupila oko 100-tinjak inozemnih i domaćih stručnjaka (odvjetnika, sudaca, pravnika iz trgovačkih društava, profesora).

Podsjetimo, konferencija je održana u samoj završnici javnog savjetovanja o Nacrtu prijedloga Zakona o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja kojim se u hrvatski pravni sustav prenosi *Direktiva broj 2014/104 EU Europskog Parlamenta i Vijeća od 26. studenoga 2014. o određenim pravilima kojima se, prema nacionalnom pravu, uređuju postupci za naknadu štete za povrede odredaba prava tržišnog natjecanja država članica i Europske unije*. Direktiva se u nacionalne pravne sustave država članica mora prenijeti do 27. prosinca 2016.

Hrvatska se odlučila na izradu novoga propisa koji kroz 20 članaka sadržajno slijedi Direktivu, ali je istodobno prilagođen postojećim zakonima kojima su u Hrvatskoj riješena osnovna pravila o naknadi štete – Zakonu o obveznim odnosima i Zakonu o parničnom postupku. Također, s obzirom na značaj povrede prava tržišnog natjecanja odlučeno je za sustav objektivne odgovornosti za naknadu štete, a u slučaju kartela se presumira uzročnost te je omogućeno i puno pravo na neimovinsku štetu.

O pitanju naknade štete temeljem toga Zakona nadležnost u prvom stupnju imat će svi trgovački sudovi koji, kao specijalizirani sudovi, i inače sude u postupcima naknada štete iz drugih pravnih područja vezanih uz trgovačke odnose.

*Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja*¹⁷⁰ trebao bi doprinijeti ujednačavanju prakse u postupcima naknade štete te bi mogao imati utjecaja i na povećano korištenje instituta ostvarivanja prava na naknade štete u Republici Hrvatskoj i cijeloj Europskoj uniji. Na taj način će privatna provedba predstavljati drugu stranu učinkovite zaštite prava tržišnog natjecanja u Hrvatskoj te će se postići cilj donošenja Zakona u smislu Direktive.

To će u praksi značiti da će tužbu za naknadu štete moći podnijeti svaka fizička i pravna osoba koja je oštećena povredom propisa o zaštiti tržišnog natjecanja, ali i svaki građanin odnosno potrošač kao i konkurent na tržištu na kojem je narušeno tržišno natjecanje ili pravna osoba koja smatra da je zbog povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja plaćala veću cijenu roba, usluga ili radova. Dakle, nakon stupanja Zakona na snagu, poduzetnici odgovorni za povredu propisa o zaštiti tržišnog natjecanja moraju računati i na rizik nadoknade štete. Istodobno se oštećenicima daje još jedan instrument kojim mogu naplatiti štetu. Tu će štetu u tužbenim zahtjevima biti potrebno kvantificirati, a na sudu je da utvrdi njenu visinu. Na taj će način i ovaj Zakon imati snažan, dodatni odvraćajući učinak na poduzetnike s jasnom porukom da se kršenje propisa o tržišnom natjecanju ne isplati – naglasio je Mladen Cerovac, predsjednik Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja na otvaranju AZTN-ove konferencije.

Konferencija je bila organizirana kroz dva panela. Na prvom se raspravljalo o praksi država članica prije usvajanja Direktive te izazovima u traženju najboljih rješenja za cijeli niz pitanja,

¹⁷⁰ Zakon o postupcima naknade štete zbog povreda prava tržišnog natjecanja usvojen je u Hrvatskom saboru 30. lipnja 2017.; objavljen je u Narodnim novinama broj 69/2017.

poput, pitanja čuvanja poslovne tajne, otkrivanja dokaza, rokova zastare, prijenosa štete, pitanja kolektivnih tužbi, solidarne odgovornosti, izračuna štete i, osobito, izračuna kamata, dok je drugi panel bio okrenut budućnosti i očekivanjima od primjene Direktive.

Osim što je dala uvid u status i rješenja što su ih u prenošenju Direktive izabrale druge zemlje članice (Austrija, Belgija, Velika Britanija, Slovenija), konferencija je otvorila i niz pravnih pitanja vezanih za buduću primjenu Direktive o naknadi štete. Naime, većina panelista je naglasila kako je riječ o posve novom propisu temeljem kojeg će se ustanovljavati i nova sudska praksa te da je u ovome trenutku teško procijeniti hoće li novi propis povećati broj postupaka naknade štete zbog povreda propisa o zaštiti tržišnog natjecanja. Riječ je o zahtjevnoj proceduri i visokim troškovima postupka koja će tražiti veliki angažman sudaca trgovačkih sudova, ali i sudskih vještaka, jer je procjena (izračun) visine štete temelj cijelog postupka. U tom smislu će sudovima odnosno sudskim vještacima biti dragocjena iskustva stručnjaka iz tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica. Dodatni izazov predstavljat će nedostatak kolektivne zaštite i podnošenja kolektivnih tužbi za naknade štete. U Zakon su sukladno Direktivi uvedena i dodatna pravila o otkrivanju dokaza koja do sada nisu bila detaljno razrađena u općim propisima, a koja će nužno biti poštivati sukladno zahtjevima iz Direktive. Prije svega će trebati paziti na izjave pokajnika koje su uvijek izuzete od otkrivanja. Rokovi zastare i trajanje sudskih postupaka mogli bi imati značajan učinak i na kamate, njihov izračun i konačan iznos.

Do sada je u Hrvatskoj zabilježena samo jedna samostalna tužba (bez prethodne odluke Agencije o utvrđivanju povrede prava tržišnog natjecanja) pa je pitanje i u kolikoj mjeri će biti zastupljene samostalne tužbe, a u kolikoj mjeri tužbe slijedom odluke o povredi. Direktiva, pa tako ni Zakon o naknadama štete ne prave razliku između ove dvije vrste tužbi, no za očekivati je da će povećani broj tužbi biti ipak tužbe slijedom odluke o povredi.

Uz ovu konferenciju, stručnjaci Agencije su tijekom cijele godine održavali predavanja na drugim skupovima, visokoškolskim ustanovama kao i na seminarima koje su organizirala strukovna udruženja (HUP i HGK). Edukacija je uz praktične primjere obuhvatila temeljne pojmove tržišnog natjecanja, rad AZTN-a i suradnju sa Europskom komisijom, zabranjene sporazume poduzetnika, zlouporabu vladajućeg položaja poduzetnika, koncentracije poduzetnika te promicanje prava i politike tržišnog natjecanja.

Usko vezano na visoku transparentnost u radu AZTN-a, nadovezuje se i **ispunjavanje zakonske obveze o pravu na pristup informacijama**. Sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama,¹⁷¹ Agencija kao pravna osoba s javnim ovlastima osigurava pravo na pristup informacijama. Prema Upisniku o zahtjevima, postupcima i odlukama o ostvarivanju prava na pristup informacijama, Agencija je u 2014. godini zaprimila ukupno 8 zahtjeva za pristup informacijama koji su svi riješeni u zakonskom roku. Od toga je bilo 5 prihvaćenih, 1 odbijen i 2 ustupljena drugim tijelima na nadležno postupanje. Također, Povjereniku za pristup informacijama dostavljeno je izvješće o provedbi zakona za 2016. godinu.

Na mrežnoj stranici Agencije objavljen je obrazac zahtjeva za pristup informacijama, kao i ime i kontakt adresa službenika za informiranje. Nadalje, sukladno Zakonu o pravu na pristup informacijama kojim je proširena dostupnost informacija kojima raspolažu tijela javne vlasti, Agencija na mrežnoj stranici objavljuje sve ključne informacije vezane uz svoj rad, primjerice, podatke o javnoj nabavi, o proračunu Agencije, te ostale relevantne informacije vezane uz rad Agencije.

¹⁷¹ Narodne novine, br. 25/13.

Međunarodna suradnja AZTN-a

Ključno postignuće u dijelu međunarodnih aktivnosti Agencije u 2016. godini bilo je primanje u OECD-ov Odbor za tržišno natjecanje, kao i nastojanje Agencije da svojim doprinosom pomogne inicijativi Europske komisije za jačanje neovisnosti i ovlasti nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja. Svakako valja spomenuti redovno sudjelovanje u radu Europske mreže tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, te ostalih foruma kao što su ICN, UNCTAD, ICC i SEETO, kao i daljnje razvijanje bilateralne suradnje Agencije koja se prošle godine proširila i na ukrajinsku agenciju. Detaljniji prikaz ovih aktivnosti daje se u nastavku.

Multilateralna suradnja

1. OECD – Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak

Organizacija za gospodarsku suradnju i razvitak (OECD) međunarodna je organizacija, i ujedno konzultativni forum, koja okuplja države najrazvijenijih gospodarstava svijeta. Ciljevi OECD-a su podizanje životnog standarda, povećanje zaposlenosti, održanje financijske stabilnosti, podrška održivom razvitku te općem rastu svjetske trgovine. OECD je osnovan 30. rujna 1961. godine, kada je stupila na snagu OECD-ova konvencija iz 1960. godine. Korijeni organizacije su u uspostavljenom koordinacijskom mehanizmu za raspodjelu pomoći iz SAD-a razrušenoj Europi (Marshallov plan, 1948). Sjedište OECD-a je u Parizu, a danas ima 35 punopravnih članica. Organizacija djeluje kroz više od 200 specijaliziranih odbora, radnih skupina, posebnih tijela i mreža, te je ujedno jedan od najvećih svjetskih izdavača publikacija o gospodarstvu, trgovini, razvojnoj suradnji, financijskom tržištu i dr. U strukturi OECD-a postoje i tijela ili programi koja se financiraju izvan redovitog proračuna: Međunarodna agencija za energiju (IEA), Agencija za nuklearnu energiju (NEA), Odbor za razvojnu pomoć (DAC), Centar za obrazovanje, istraživanje i inovacije (CERI) itd. Glavni tajnik OECD-a je Ángel Gurría (Meksiko). OECD je referentna točka Europskoj uniji, UN-u i drugim međunarodnim subjektima i institutima zbog velike ekspertize na području gospodarstva i razvitka, a koja se gradi na temelju kontinuirano provedenih istraživanja i analiza. Povrh toga, OECD redovito priprema stručne podloge za sastanke skupina G7/G8 i G20 te daje godišnji presjek gospodarskih i razvojnih tendencija u svijetu. Rad OECD-a financiraju države članice, a države koje su pozvane sudjelovati u radu pojedinih OECD-ovih odbora ili radnih skupina plaćaju godišnju članarinu.

Primitkom Republike Hrvatske u OECD-ov Odbor za tržišno natjecanje u lipnju 2016. godine zaokružen je dvogodišnji proces zajedničkog angažmana Ministarstva vanjskih i europskih poslova i Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja na dobivanju "ulaznice" u ovaj značajan OECD-ov Odbor. Time je AZTN dobio priznanje za svoju dugogodišnju uspješnu suradnju s OECD-om u ovoj tematici, kao i za stručnost te ostvarene radne rezultate. Iako Hrvatska nije članica OECD-a, aktivno surađuje s OECD-om na polju gospodarstva i razvitka, u nizu područja: reformi javne uprave, poboljšanju investicijske klime i razvoju privatnog sektora, zatim na području brodogradnje i turizma, u razmjeni statističkih podataka, vrednovanju obrazovnog sustava i dr. Na sličan način je i AZTN sudjelovao u aktivnostima iz područja

tržišnog natjecanja organiziranima ili otvorenima i za nečlanice, kao što su seminari OECD-ovog Regionalnog centra u Budimpešti. Riječ je o seminarima koje već godinama tradicionalno pohađaju djelatnici stručne službe Agencije. Isto tako, njeni stručnjaci sudjeluju u radu OECD-ovog Globalnog foruma koji se jednom godišnje održava u Parizu. Također, Agencija već niz godina aktivno sudjeluje u izradi raznih OECD-ovih upitnika o radu nacionalnih tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja te koristi OECD-ove dokumente u svakodnevnom radu. Kada su iz sjedišta OECD-a dobiveni signali da je rad Agencije prepoznat, čime je Hrvatska dobila značajne bodove u Parizu, AZTN je 2014. godine pripremio službeni zahtjev za ulazak u OECD-ov Odbor za tržišno natjecanje.

Taj je zahtjev MVEP 2015. godine službeno uručio OECD-ovom direktoru za globalna pitanja. U lipnju 2016. godine Hrvatska je primljena u Odbor u statusu države nečlanice sudionika. Proces prijave odvijao se u okviru Međuresorne radne skupine za jačanje suradnje između Republike Hrvatske i OECD-a, čijim radom koordinira Ministarstvo vanjskih i europskih poslova. Vlada RH je ovu radnu skupinu osnovala u travnju 2014. godine upravo kako bi se osnažilo partnerstvo između hrvatskih državnih tijela i institucija s OECD-om.

Nakon primanja u Odbor u lipnju, u studenom je prvi puta u radu toga tijela sudjelovala predstavnica AZTN-a, članica Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja. Riječ je o redovitom sastanku Odbora koji se održava dva puta godišnje u Parizu, od toga jednom zajedno s OECD-ovim Globalnim forumom. S obzirom na to da se radilo o prvom sudjelovanju novoprimljenih Hrvatske i Kazahstana, predstavnici tih zemalja su posebno pozdravljeni, a u okviru brojnih tema vezanih za tržišno natjecanje, predstavljena je Hrvatska i prezentiran rad AZTN-a. Sudjelovanje u radu Odbora za tržišno natjecanje pretpostavlja aktivan angažman kroz pisane i usmene doprinose temama, barem dva puta godišnje. Odbor je otvoren za sve države članice OECD-a, pridruženi član je Rumunjska, a status sudionika, uz Hrvatsku i Kazahstan, imaju još neke države EU-a, kao što su Bugarska, Latvija, Litva i Malta te još 11 država izvan europskog kontinenta. Nastavno na sastanak Odbora, predstavnica AZTN-a je na dvodnevnom OECD-ovom Globalnom forumu održala prezentaciju o istraživanjima tržišta kao važnom alatu u promicanju tržišnog natjecanja navodeći kao primjere AZTN-ova istraživanja tržišta osiguranja, tržišta naftnih derivata i tržišta maloprodaje te je održala i niz bilateralnih sastanaka s predstavnicima međunarodnih organizacija te tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja iz zemalja sudionica OECD-ovog Globalnog foruma (GFC). GFC redovno okuplja visoke dužnosnike iz područja zaštite tržišnog natjecanja iz cijeloga svijeta. Devedesetak tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanje trenutno sudjeluje na forumu. GFC je prilika za dijalog između zemalja članica OECD-a i onih koje to nisu. Razmatranja se temelje i na radu Odbora za tržišno natjecanje koje je postiglo značajne rezultate u mnogim zemljama, među ostalima, tu su dobrovoljno prihvaćanje tzv. najbolje prakse, značajna konvergencija u analizama, stvaranje čvrste mreže suradnje tijela koje provode propise o zaštiti tržišnog natjecanja i jačanje suradnje u području ocjena međunarodnih koncentracija, istragama kartela i drugim predmetima. Budući da je pažnja GFC-a usmjerena na razvoj, on se zalaže i za širi dijalog između same politike tržišnog natjecanja i drugih politika koje su temelj gospodarskog razvoja. Na Globalnom forumu održanom 2016. godine raspravljalo se o neovisnosti tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja, kaznama za povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja te o zaštiti tržišnog natjecanja i zaštiti ljudskih prava.

2. ECN – Europska mreža tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja

U razdoblju od 1. siječnja do 31. prosinca 2016. godine na sastancima radnih skupina, podskupina te savjetodavnih odbora sudjelovalo je 18 predstavnika Agencije ukupno 23 puta.

U godinu dana od Europske komisije smo zaprimili i riješili 359 notifikacija koncentracija. Pokrenuli smo dva postupka temeljem EU prava, i okončali dva, od kojih je jedan bio pokrenut u 2014. godini, a drugi u 2016. godini.

Odgovorili smo na svih 50 zahtjeva za dostavu informacija, a prema ostalim državama članicama uputili pet zahtjeva.

Kao i svake godine od stupanja u članstvo EU, predstavnik Agencije sudjelovao je u godišnjem programu obuke o zaštiti tržišnog natjecanja koju za djelatnike tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica EU, u trajanju od mjesec dana organizira Glavna uprava za tržišno natjecanje Europske komisije (DG Comp). Cilj ovog oblika edukacije je prije svega usvajanje i usporedba pravila i procedura koje se primjenjuju u postupcima u nadležnosti Europske komisije, odnosno nacionalnih tijela, ali i korisna razmjena iskustava i kontakata djelatnika koji rade na konkretnim predmetima. Zaposlenik Agencije je bio raspoređen u antitrust jedinicu B1 - Energija i okoliš. Zajedno s predstavnicima ostalih nacionalnih tijela prošao je treninge u antitrust odjelu te u odjelu za ocjenu koncentracija, kao i uobičajenu edukaciju o ustrojstvu, organizaciji rada, etici, sigurnosti, provođenju nenajavljenih pretraga i raznim drugim procedurama u radu DG Compa. Uz to, sudjelovao je na sastancima vezanim uz rad na konkretnom predmetu. S druge strane, predstavnik Agencije je prezentirao ustrojstvo i djelokrug rada Agencije, te predmete iz energetskih tržišta s kojima se Agencija do sada susretala u svom radu.

Europska mreža tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja (ECN) ustrojena je 2004. godine prvenstveno radi ostvarivanja uske suradnje nacionalnih tijela i Europske komisije koji zajednički osiguravaju usklađenu primjenu pravila koja jednako vrijede u svim članicama EU-a.

Međutim, nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja mogla bi činiti puno više. Nije dovoljno jednostavno ih ovlastiti za provedbu pravila tržišnoga natjecanja: za učinkovito djelovanje potrebna su im i sredstva i instrumenti. U cilju učinkovitije provedbe propisa o zaštiti tržišnog natjecanja u EU, Europska komisija je u studenom 2015. godine pokrenula, a u veljači 2016. godine dovršila javno savjetovanje u kojem je pozvala sve zainteresirane strane - poduzetnike, naročito male i srednje, udruženja poduzetnika, tijela javne vlasti, odvjetničke komore, ostala udruženja i organizacije, osobito udruženja potrošača, iz zemalja članica EU-a na ispunjavanje upitnika o neovisnosti i ovlastima nacionalnih tijela. Cilj je bio prikupiti stajališta dionika, stručnjaka i šire javnosti o njihovom iskustvu/znanju o pitanjima s kojima će se nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja možda susresti, a koja utječu na njihovu sposobnost učinkovite provedbe pravila EU-a o tržišnom natjecanju te koje bi se aktivnosti u tom pogledu trebale poduzeti.

Nakon završenog javnog savjetovanja, u Europskom parlamentu je 19. travnja 2016. održana rasprava o rezultatima savjetovanja u kojem je sudjelovao 181 zainteresirani dionik.

Oko 80 posto sudionika smatra da je potrebno poduzeti mjere kojima bi se nacionalna tijela dodatno osnažila i osposobila za učinkovitije izvršenje svojih zadaća. Većina smatra da bi mjera na EU razini trebala predstavljati kombinaciju zakonodavne i nezakonodavne mjere, a gotovo svi njezini zagovornici (92 posto) su mišljenja da će to imati pozitivan utjecaj na učinkovitu provedbu pravila EU-a u području tržišnog natjecanja kao i pravnu sigurnost poduzetnika (85 posto).

Koncem ožujka 2017. godine Europska komisija je predložila Nacrt Direktive koji sadrži nova pravila kojima će se tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja država članica omogućiti učinkovitija provedba pravila o zaštiti tržišnog natjecanja Europske unije.

Prijedlogom Direktive će se omogućiti poštovanje nacionalnih posebnosti, ali i dodatno osnažiti nacionalna tijela država članica. Direktiva će biti proslijeđena Europskom parlamentu i Vijeću na donošenje u skladu s uobičajenim zakonodavnim postupkom. Nakon donošenja države članice njezine odredbe moraju prenijeti u nacionalno pravo.

Cilj je prijedloga osigurati da tijekom primjene iste pravne osnove, nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja posjeduju odgovarajuće alate za provedbu pravila, čime se osigurava njihovo učinkovito djelovanje, ali i pridonosi cilju istinskog jedinstvenog tržišta. Istodobno, time se promiče opći cilj EU-a - ostvarenje konkurentnih tržišta, otvaranje radnih mjesta i rast.

Predloženim pravilima će se, nakon njihova donošenja, osigurati da nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja posjeduju minimalni paket zajedničkih alata i učinkovite izvršne ovlasti kako bi se osiguralo da:

- a) budu neovisna pri provedbi pravila EU-a o zaštiti tržišnog natjecanja i djeluju potpuno nepristrano bez primanja uputa od javnih ili privatnih subjekata;
- b) posjeduju potrebne financijske i ljudske resurse za obavljanje svog posla;
- c) posjeduju sve potrebne ovlasti za prikupljanje svih relevantnih dokaza, kao što je pravo na pretraživanje mobilnih telefona, prijenosnih računala i tableta;
- d) posjeduju odgovarajuće alate za izricanje primjerenih sankcija kojima se odvraća od povrede pravila o tržišnom natjecanju EU-a. Prijedlog obuhvaća pravila o odgovornosti društava majki poduzetnika i njihovih pravnih sljednika kako poduzetnici ne bi mogli korporativnim restrukturiranjem izbjegavati kaznu. Osim toga, nacionalna tijela nadležna za zaštitu tržišnog natjecanja moći će utvrditi i izreći kaznu poduzetniku koji krše pravila i nema poslovni nastan na njihovu području, što je važno jer sve više poduzetnika posluje na međunarodnoj razini;
- e) imaju usklađene programe oslobođenja od kazne kojima se poduzetnici potiču na iznošenje dokaza o nezakonitim kartelima. Na taj način povećat će se ukupna motivacija poduzetnika za sudjelovanje u programima oslobođenja od kazne i prijavu vlastite uključenosti u kartel.

Komisijinim prijedlogom naglašava se važnost temeljnih prava poduzetnika i od tijela zahtijeva da se pri provođenju svojih ovlasti pridržavaju odgovarajućih zaštitnih mjera, u skladu s Poveljom Europske unije o temeljnim pravima.

3. ICN – Međunarodna mreža tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja

Agencija je nastavila aktivno pratiti rad pojedinih radnih grupa ICN-a. U veljači 2016. godine poslan je prijedlog izbora tema za daljnji rad radne skupine za učinkovitost rada tijela

nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja (vanjska komunikacija tih tijela-uporaba strategije društvenih medija, način na koji ta tijela koriste javna savjetovanja, programi treninga za njihove zaposlenike, te novi informatički i digitalni alati).

U okviru radne skupine za kartele, ažuriran je obrazac o provedbi anti-kartelne prakse i objavljen na mrežnim stranicama Agencije i ICN-a. Ujedno su praćeni i razmatrani svi materijali koje je pripremila radna skupina (katalog istražnih ovlasti nadležnih tijela u predmetima kartela, kontrolnu listu za učinkovite programe pokajnika).

U radnoj skupini za jednostrana postupanja Agencija je u ožujku 2016. godine sudjelovala na webinaru pod nazivom „Mjere u predmetima jednostranih postupanja“, te kao jedan od govornika predstavila predmet sa preuzimanjem mjera iz svoje prakse (Gemicro).

Radna skupina za promicanje prava i politike tržišnog natjecanja u studenom 2016. godine organizirala je teleseminar na temu planiranja učinkovite strategije za promicanja prava i politike tržišnog natjecanja kojem je također sudjelovala i Agencija. U okviru ove radne skupine ispunjen je upitnik i dostavljeni su ažurirani podaci o provedenim istraživanjima tržišta Agencije (2010-2015 godine).

4. UNCTAD – UN-ova Komisija za trgovinu i razvoj

Predstavnici stručne službe Agencije sudjelovali su i ove godine na proljetnoj i jesenskoj konferenciji *Sofia Competition Forum* u organizaciji bugarske Komisije za tržišno natjecanje, a uz sponzorstvo UNCTAD-a koji u potpunosti pokriva troškove sudjelovanja svih predstavnika nadležnih nacionalnih tijela sudionica.

Prva konferencija pod nazivom „Mjere i obveze u predmetima tržišnog natjecanja“ uspoređivala je postupovna pravila koja nadležna nacionalna tijela primjenjuju prilikom utvrđivanja povreda tržišnog natjecanja, odnosno prihvaćanja mjera i obveza poduzetnika, i to u predmetima ocjene sporazuma, utvrđivanja zlouporaba i kontrole koncentracija među poduzetnicima, uz niz primjera iz prakse, kao i rješavanje hipotetskog predmeta.

Druga konferencija pod nazivom „Cjenovne zlouporabe vladajućeg položaja u sektorima energetike i telekomunikacija“ bila je posvećena problemu zlouporabe u kontekstu procesa liberalizacije spomenutih sektora, te značaju koji ekonomska analiza ima u predmetima ocjene takvih zlouporaba. Na konferenciji je predstavljeno godišnje izdanje „SCF Newslettera“ koji je ovaj put bio posvećen bugarskoj Komisiji i AZTN-u.¹⁷²

¹⁷² Publikacije Sofia Competition Forum dostupne su na stranici:
http://scf.cpc.bg/?controller=pages&page_id=28

5. ICC – Međunarodna trgovačka komora/Odbor za tržišno natjecanje

Agencija je u srpnju i rujnu 2016. sudjelovala na sastancima Odbora za tržišno natjecanje Međunarodne trgovačke komore čije Tajništvo djeluje pri Hrvatskoj gospodarskoj komori. Tijekom 2016. godine ICC je izdao priručnik o programima pokajnika/oslobođenju ili umanjenju od kazne, te je raspravljana mogućnost organiziranja zajedničkog seminara na ovu temu.

6. SEETO - Opservatorij za promet jugoistočne Europe (*South-East Europe Transport Observatory*)

U 2016. godini održan je samo jedan seminar u organizaciji i uz financijsko sponzorstvo SEETO-a, i to u Beogradu 1. i 2. prosinca 2016. godine. Seminar je kao i uvijek obrađivao aktualne teme u sektoru željezničkog prometa, a samim time jedinim dijelom i teme vezane uz povrede tržišnog natjecanja na tom tržištu, da navedemo samo neke: usporedba procedura među pojedinim zemljama u rješavanju spornih povreda; najnovije aktivnosti slijedom Rimskog samita te implementacija reformskih mjera; proces potpisivanja prekograničnog sporazuma vezanog uz željeznički promet između Albanije i Crne Gore; istraga željezničkih nesreća u EU iz perspektive Europske agencije za željeznice (ERA); pregled europskih direktiva vezanih uz nova pravila vremenskog rasporeda koji se primjenjuje na željeznički promet, željeznički terminali u lukama i nova pravila za pristup infrastrukturnim objektima.

Bilateralna suradnja- Pomoć državama nečlanicama

Na molbu ukrajinskog tijela nadležnog za zaštitu tržišnog natjecanja („*Antimonopoly Committee of Ukraine*”), u Agenciji je 27. siječnja 2016. održan radni sastanak.

S obzirom na to da se u Ukrajini od 1. siječnja 2016. primjenjuje Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju (SSP), predstavnice Ukrajine su prije svega zanimala iskustva AZTN-a iz procesa pridruživanja Europskoj uniji, osobito prilagodbe i izmjene koje su se zbog uključivanja u EU dogodile u svakodnevnom poslovanju. Također, zanimala ih je i problematika zabranjenih dogovora u postupcima javne nabave, nedavni hrvatski primjeri utvrđivanja kartela i ocjena koncentracija, sudska praksa te međunarodna suradnja.

Financiranje i unutarnje ustrojstvo Agencije

Proračun Agencije

Sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije, sukladno članku 26. stavku 7. ZZTN-a, osiguravaju se u državnom proračunu Republike Hrvatske.

Financiranje rada i aktivnosti Agencije isključivo proizlazi iz sredstava koja se osiguravaju u državnom proračunu Republike Hrvatske. Agencija ne ostvaruje vlastite prihode.

Upravne pristojbe i upravno-kaznene mjere koje utvrđuje i izriče Agencija, sukladno članku 26. stavku 10. ZZTN-a, prihod su državnog proračuna Republike Hrvatske.

U tablici 1. prikazuje se plan i izvršenje rashoda Agencije za 2016. godinu promatrano po izvorima financiranja.

Tablica 1. Plan i izvršenje rashoda Agencije po izvorima financiranja za 2016. godinu

Izvor financiranja	Plan 2016.	Izvršenje 2016.	Indeks	Struktura izvršenja po izvorima financiranja
11 - Opći prihodi i primici	10.245.127	10.147.455,70	99,05	99,52%
52 - Ostale pomoći i darovnice	7.945	7.908,72	99,54	0,08%
559 - Ostale refundacije iz pomoći EU	90.000	40.612,91	45,13	0,40%
Ukupno	10.343.072	10.195.976,90	98,58	100%

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

U 2016. godini Agencija se financirala iz više izvora, i to iz izvora 1 - Opći prihodi i primici; izvor 52 - Ostale pomoći i darovnice i izvor 559 - Ostale refundacije iz pomoći EU.

Planirana sredstva za obavljanje poslova iz djelokruga Agencije u državnom proračunu za 2016. godinu iznosila su **10.343.072,00** kuna. Izvršenje rashoda iznosilo je **10.195.976,90** kuna što predstavlja 98,58 posto u odnosu na plan. Pregled plana i izvršenja rashoda prikazan je u Tablici 2.

Tablica 2. Plan i izvršenje rashoda Agencije za 2016. godinu prema proračunskoj klasifikaciji

Skupina/podskupina računa	Plan 2016.	Izvršenje 2016.	% izvršenja	Struktura izvršenja u %
1	2	3	4(3/2)	5
31 Rashodi za zaposlene	7.527.914	7.490.070,84	99,50	73,47
311 Plaće (bruto)	6.297.493	6.274.161,12	99,63	
312 Ostali rashodi za zaposlene	207.500	192.999,74	93,01	
313 Doprinosi na plaće	1.022.921	1.022.909,98	100,00	
32 Materijalni rashodi	2.694.521	2.586.596,93	95,99	25,36
321 Naknade troškova zaposlenima	421.800	356.533,50	84,53	
322 Rashodi za materijal i energiju	199.750	182.176,95	91,20	
323 Rashodi za usluge	1.977.993	1.959.594,67	99,07	
324 Naknade troškova osobama izvan RO	36.445	33.647,97	92,33	
329 Ostali nespomenuti rashodi poslovanja	58.533	54.643,84	93,36	
34 Financijski rashodi	4.000	2.689,33	67,23	0,03
343 Ostali financijski rashodi	4.000	2.689,33	67,23	
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	116.637	116.619,80	99,99	1,14
422 Postrojenja i oprema	116.637	116.619,80	99,99	
Ukupno	10.343.072	10.195.976,90	98,60	100,00

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Rashodi za zaposlene (31)

Rashodi za zaposlene izvršeni su u iznosu od 7.490.070,84 kuna, odnosno 99,50 posto u odnosu na plan. Promatrano po strukturi, rashodi za zaposlene činili su 73,47 posto rashoda u odnosu na ukupne rashode. U odnosu na 2015. godinu rashodi za zaposlene manji su za 135.552,99 kuna, odnosno za 1,78 posto. Smanjenje ovih rashoda, između ostaloga, je i posljedica odlaska dvoje radnika u mirovinu.

Materijalni rashodi (32)

Materijalni rashodi izvršeni su u iznosu od 2.586.596,93 kuna, odnosno 95,99 posto u odnosu na planirano, ili 25,36 posto u odnosu na ukupne rashode.

Najveći udio (75,76 posto) u materijalnim rashodima čine rashodi za usluge (podskupina 323). Unutar ovih rashoda najznačajniji su rashodi za najam poslovnog prostora koji s izvršenim iznosom od 1.303.342,25 kuna čine 66,51 posto rashoda za usluge. Na to Agencija nije mogla značajnije utjecati.

Budući da Agencija kontinuirano nastoji ostvarivati uštede u poslovnim procesima, osobito pri nabavci uredskog materijala i racionalizaciji pojedinih procesa, materijalni rashodi u odnosu na 2015. godinu smanjeni za 17,96 posto. Najveće uštede ostvarene su pri ugovaranju nabavke uredskog materijala te zamjeni originalnih tonera za printere i fotokopirne aparate zamjenskim tonerima.

Financijski rashodi (34)

Financijski rashodi izvršeni su u iznosu od 2.689,33 kuna odnosno 67,23 posto u odnosu na planirano. Ti rashodi odnose se na bankarske troškove pri provođenju usluga deviznog poslovanja i izvršeni su u smanjenom iznosu u odnosu na 2015. godinu.

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine (42)

Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine iznosili su u 2016. godini 116.619,80 kuna ili 1,14 posto ukupnih rashoda Agencije. Ostvareno je značajno smanjenje ovih rashoda u odnosu na 2015. godinu jer je nabavljena samo nužno potrebna informatička i uredska oprema.

Tablica 3. Prikaz izvršenja rashoda Agencije 2016. u odnosu na 2015. godinu

Grupa računa	Izvršenje 2015	Izvršenje 2016	Indeks 2016/2015
1	2	3	4(3/2)
31 Rashodi za zaposlene	7.625.623,83	7.490.070,84	98,25
32 Materijalni rashodi	3.152.653,38	2.586.596,93	82,04
-za redovne aktivnosti AZTN (izvor 1)	3.038.376,79	2.538.075,30	83,53
-ostale pomoći i darovnice (izvor 52)	3.076,59	7.908,72	257,06
-za pomoći (izvor 559)	111.200	40.612,91	36,52
34 Financijski rashodi	3.455,38	2.689,33	77,83
42 Rashodi za nabavu proizvedene dugotrajne imovine	254.649,26	116.619,80	45,80
Ukupno	11.036.381,85	10.195.976,90	92,40

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Uspoređujući ukupno izvršenje rashoda Agencije za 2016. godinu u odnosu na izvršenje 2015. godine vidljivo je smanjenje ukupnih rashoda za 840.404,95 kune odnosno za 7,60 posto.

Agencija je do kraja 2016. godine znatno smanjila svoj plan i prikazala uštede u ukupnom iznosu od 689.506,00 kuna.

Unutarnje ustrojstvo

Agencija je pravna osoba s javnim ovlastima koja samostalno i neovisno obavlja poslove u okviru djelokruga i nadležnosti određenih Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja, Uredbom Vijeća (EZ) br. 1/2003 te Uredbom Vijeća (EZ) br. 139/2004¹⁷³.

Za obavljanje poslova iz svoje nadležnosti Agencija odgovara Hrvatskom saboru odnosno jednom godišnje podnosi Hrvatskom saboru izvješće o radu za proteklu kalendarsku godinu. Unutarnja organizacija, način poslovanja i druga pitanja značajna za rad Agencije uređena su Statutom Agencije za zaštitu tržišnog natjecanja koji potvrđuje Hrvatski sabor.

Sukladno ZZTN-u za ostvarivanje prava i obveza iz radnog odnosa, na radnike Agencije i članove Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja primjenjuju se opći propisi o radu.

Plaće u Agenciji se isplaćuju temeljem Odluke Vlade Republike Hrvatske o visini osnovice za obračun plaće u javnim službama te sukladno Uredbi o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama¹⁷⁴.

Radom Agencije upravlja Vijeće za zaštitu tržišnog natjecanja koje se sastoji od pet članova, a imenuje ih i razrješava dužnosti Hrvatski sabor, na prijedlog Vlade Republike Hrvatske. Uvjeti za imenovanje i trajanje mandata, za razrješenje predsjednika i članova Vijeća, kao i djelokrug Vijeća, uređeni su Zakonom o zaštiti tržišnog natjecanja.

Dana 15. studenoga 2013. godine Hrvatski sabor je predsjednikom Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja imenovao Mladena Cerovca, mag. iur., te mr. sc. Ljiljanu Pavlic, mr. sc. Tatjanu Peroković i Denisa Matica, dipl. iur. članovima Vijeća¹⁷⁵. Vesna Patrlj, dipl. iur. imenovana je 21. veljače 2014. godine članicom Vijeća na novi mandat od 5 godina,¹⁷⁶ te je odlukom Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja od 25. veljače 2014. ponovno izabrana za zamjenicu predsjednika Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja.

Vijeće u upravljanju Agencijom donosi odluke o svim općim i pojedinačnim aktima Agencije, na sjednicama Vijeća, većinom od najmanje tri glasa, a član Vijeća ne može biti suzdržan.¹⁷⁷

¹⁷³ Riječ je o, već u tekstu ovoga izvješća spomenutoj Uredbi Vijeća (EZ) br. 1/2003 od 16. prosinca 2002. o provedbi pravila o tržišnom natjecanju utvrđenim člancima 81. i 82. Ugovora o osnivanju Europske zajednice, SL L 001, 04. 01. 2003., i Uredbi Vijeća (EZ) br. 139/2004 od 20. siječnja 2004. o kontroli koncentracija između poduzetnika (Uredba EZ o koncentracijama), SL L 24, 29.1.2004.

¹⁷⁴ Članak 2. Zakona o osnovici plaće u javnim službama, Narodne novine br. 39/09 i 24/09; Uredba o nazivima radnih mjesta i koeficijentima složenosti poslova u javnim službama, Narodne novine br: 25/13, 72/13, 151/13, 9/14, 40/14, 51/14, 77/14, 83/14, 87/14, 120/14, 147/14, 151/14, 11/15, 32/15, 38/15, 60/15, 83/15, 112/15 i 122/15 i 10/17.

¹⁷⁵ Odluka o imenovanju predsjednika i dijela članova Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, od 15. studenog 2013. ; Narodne novine, br. 139/13.

¹⁷⁶ Odluka o imenovanju članice Vijeća za zaštitu tržišnog natjecanja, od 21. veljače 2014. ; Narodne novine, br. 27/14.

¹⁷⁷ ZZTN; članak 31.

Stručna služba Agencije vodi postupke iz nadležnosti Agencije, dok Vijeće donosi odluke temeljem činjenica i okolnosti, odnosno činjeničnog stanja koje je u postupku utvrdila stručna služba.

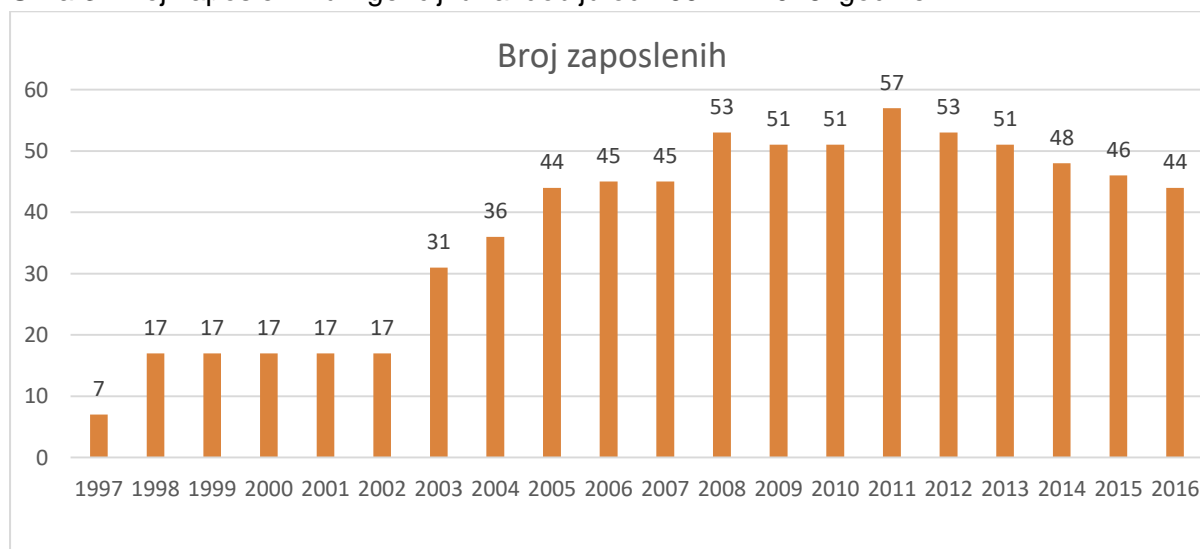
Zaposleni u AZTN-u

Agencija je u 2016. godini zapošljavala **44 djelatnika**. Od toga broja u 2016. godini je 34 djelatnika bilo uključeno u provedbu zakona iz nadležnosti Agencije, dok je preostalih 10 djelatnika obavljalo druge poslove usko povezane s provođenjem zakona i funkcioniranjem Agencije.

Ovdje je važno naglasiti kako je u Agenciji, kao i u sličnim tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja u zemljama članicama EU koja se u potpunosti proračunski financiraju, prisutan problem fluktuacije zaposlenika, budući da je riječ o visoko obrazovanim zaposlenicima sa specifičnim kompetencijama i iskustvom. Razlog tome leži u neekspanzivnoj prirodi proračuna Agencije koji ne daje punu autonomiju u razvoju sustava napredovanja i nagrađivanja.

Na slici 3. prikazan je broj zaposlenih u Agenciji u razdoblju od 1997. – 2016. godine

Slika 3. Broj zaposlenih u Agenciji u razdoblju od 1997. – 2016. godine

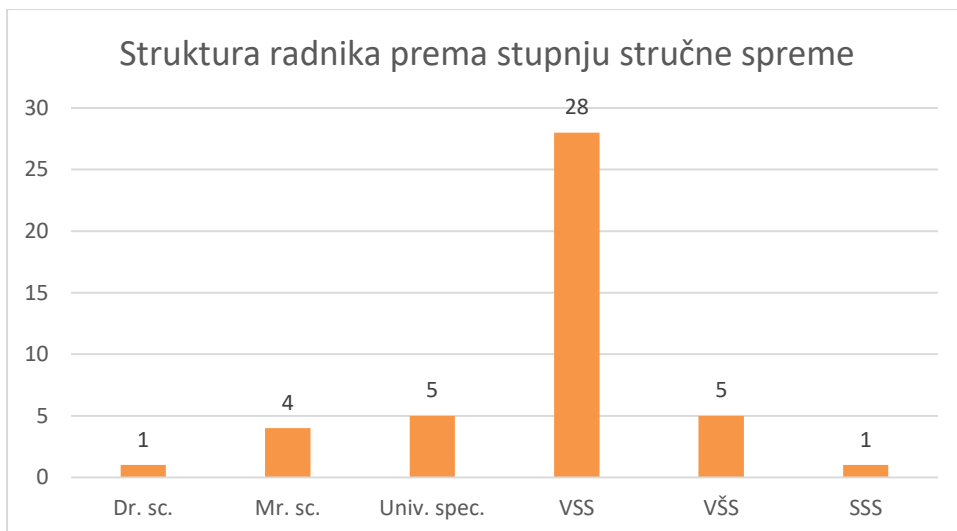

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Većinu u Agenciji čini visokoobrazovani kadar. Čak 23 posto radnika ima završene poslijediplomske studije, 75 posto ima visoku ili višu stručnu spremu, dok srednju stručnu spremu ima svega jedan zaposleni.

Na slici 4. prikazana je struktura radnika Agencije u 2016. godini prema stupnju stručne spreme.

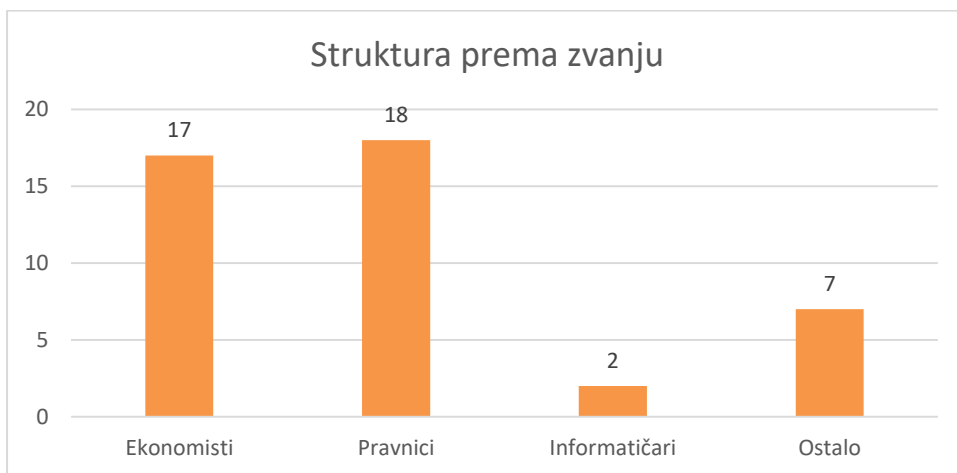
Slika 4. Struktura radnika Agencije u 2015. godini prema stupnju stručne spreme

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Većina zaposlenih su magistri prava ili diplomirani pravnici odnosno magistri ekonomije ili diplomirani ekonomisti, ukupno 80%, što i ne čudi s obzirom na glavnu djelatnost Agencije, vođenje postupaka radi utvrđivanja sprječavanja, ograničavanja ili narušavanja tržišnog natjecanja.

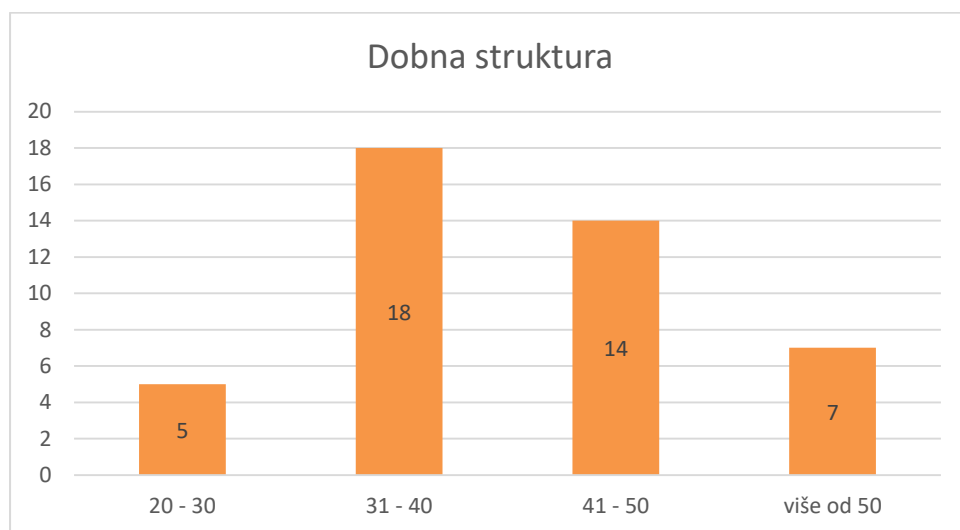
Slika 5. Struktura radnika Agencije u 2016. godini prema zvanju

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Svi voditelji postupaka u nadležnosti Agencije moraju imati položen pravosudni ispit, a od ukupno 18 pravnika, 17 ima položen pravosudni ispit. Prosječna dob radnika je 40,5 godina, a čak 52 posto zaposlenih ima manje od 40 godina.

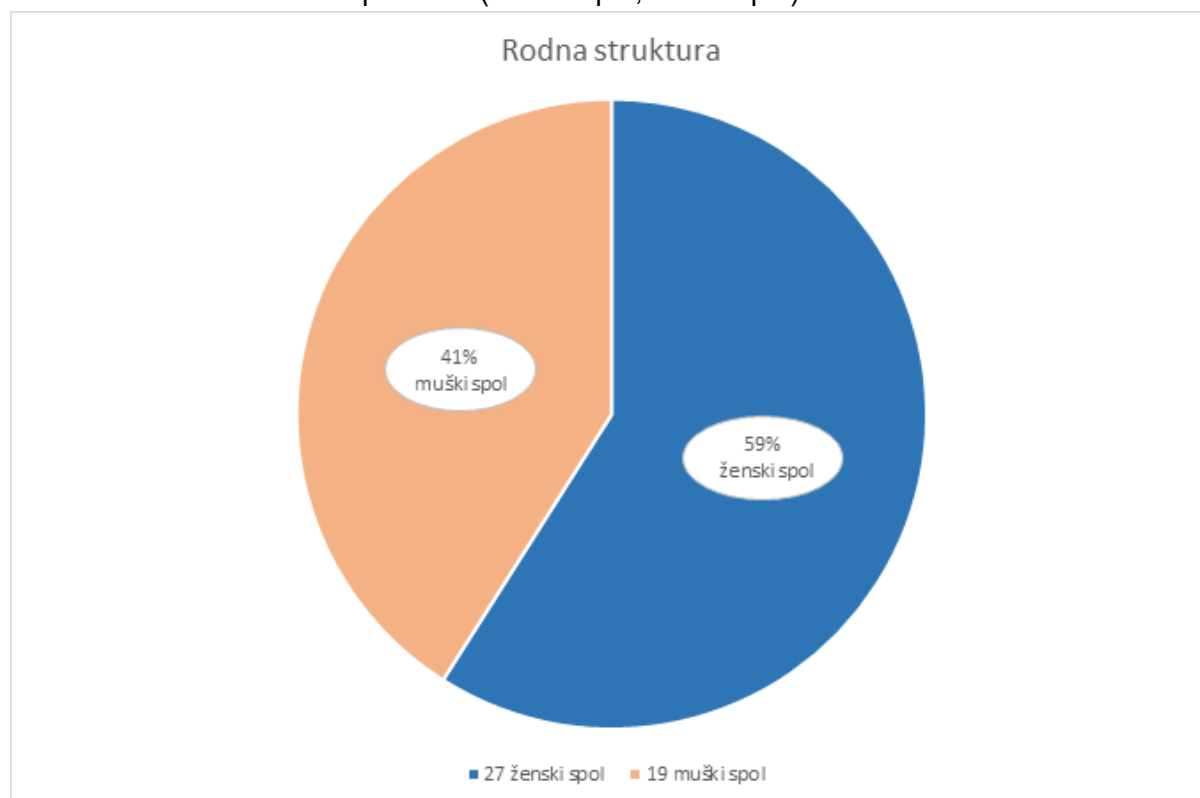
Slika 6. Struktura zaposlenih prema životnoj dobi

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Veći postotak zaposlenih žena u Agenciji (59 posto) ukazuje na primjenu načela nediskriminacije prilikom zapošljavanja te davanja prednosti teže zapošljivim skupinama. To potvrđuje i rodna struktura na rukovodećim položajima u AZTN-u. Dok je u Vijeću 60 posto žena, na ostalim rukovoditeljskim položajima u Agenciji ih je 64 posto.

Slika 7. Rodna struktura zaposlenih (ženski spol, muški spol)

Izvor: Agencija za zaštitu tržišnog natjecanja

Društveno odgovorno poslovanje (DOP) u Agenciji

Agencija je, koliko je god to bilo moguće, u svoje djelovanje ugradila vrijednosti društveno odgovornog poslovanja. Društvena odgovornost Agencije se prije svega očituje kroz ispunjavanje svih obveza koje proizlaze iz zakona, ali i kroz investicije u ljudski kapital, okoliš i odnose prema trećima.

U upravljanju ljudskim resursima, Agencija prilikom zapošljavanja primjenjuje praksu davanja iste mogućnosti zapošljavanja svima.

Nastavno, u Agenciji se podupire prijelaz mladih iz obrazovanja na posao kroz pripravništvo te mjeru stručnog osposobljavanja za rad bez zasnivanja radnog odnosa. Tijekom 2016. godine u Agenciji je dvoje polaznika pohađalo stručno osposobljavanje za rad bez zasnivanja radnog odnosa.

Društveno odgovorno poslovanje Agencija pokazuje i u brizi za okoliš. Naime, uz razvrstavanje otpada te posebnu brigu o elektronskom otpadu koji se odlaže na ekološki prihvatljiv način, Agencija brine o potrošnji papira te stoga u svim situacijama u kojima je to moguće, elektronski obrađujemo i dostavljamo odnosno primamo podatke te kontinuirano radimo na smanjenju potrošnje fotokopirnog papira.

Zaključak

Zaključno, smatramo kako je Agencija i ovim izvješćem pokazala važnost učinkovite primjene propisa o zaštiti tržišnog natjecanja od strane neovisne i kompetentne institucije kakvom se profilirala Agencija tijekom 20 godina svoga rada.

Budući da štiti tržišno natjecanje na svim, praktički nebrojenim mjerodavnim tržištima, primjenjujući propise o zaštiti tržišnog natjecanja na širok krug subjekata koji se izravno ili neizravno bave gospodarskom djelatnošću, fokus rada Agencije u razdoblju gospodarskog oporavka, bit će na uklanjanju onih postupanja poduzetnika koji izravno utječu na ograničenje nacionalnog gospodarskog rasta.

Kako je istaknula u svome Programu rada za razdoblje 2017. - 2019. godine namjera je Agencije i dalje otkrivati i sankcionirati najteže povrede propisa o zaštiti tržišnog natjecanja poput sklapanja zabranjenih sporazuma između poduzetnika kako bi u najvećoj mogućoj mjeri otklonila odnosno spriječila maksimizirne profita na štetu potrošača. Međutim, budući da je jedna od ključnih pretpostavki otkrivanja kartela ovisna o informacijama s tržišta, kako bi AZTN nakon dobivenih informacija svojim provedbenim alatima prije svega nenajavljenim pretragama mogao otkriti kartele na tržištu, Agencija će i putem edukacije poduzetnika preko svojih komunikacijskih kanala nastojati ostvariti taj cilj. S obzirom na činjenicu da su postupci utvrđivanja kartela tajni, Agencija ne najavljuje unaprijed i ne otkriva protiv koga vodi te postupke sve do donošenja konačne odluke kada o tome izvješćuje javnost.

Među prioritetima su i utvrđivanje zlouporabe vladajućeg položaja poduzetnika kojima se ugrožava kompetitivna struktura i onemogućava konkurencija u pristupu odnosno rastu na tržištu i to, primjerice, kroz isključujuće oblike zlouporaba kao što su odbijanje poslovanja, sheme rabata te obveze vezivanja.

Od posebnog interesa Agencije u tome smislu su tržišta na kojima je provedena ili se provodi liberalizacija. AZTN će, između ostaloga, dati svoj puni doprinos liberalizaciji tržišta usluga u Republici Hrvatskoj koji je dio Nacionalnog programa reformi za 2017. godinu koji je prihvatila Vlada Republike Hrvatske i kojim će u idućem razdoblju biti obuhvaćen niz sektora i reguliranih profesija, uključujući privatno obrazovanje, agencije za privremeno zapošljavanje, promet, taksi, najam vozila s vozačem i predugovoreni prijevoz putnika, tehnički pregledi vozila, odvjetnici, javni bilježnici, arhitekti, inženjeri, ljekarne, privatna zaštita, privatno zdravstvo te niz ostalih reguliranih profesija.

AZTN će Ministarstvu gospodarstva, poduzetništva i obrta biti podrška pri usklađivanju buduće regulative za svako pojedino područje s propisima o zaštiti tržišnog natjecanja.

Budući da ima obvezu sudjelovati i u svim budućim legislativnim aktivnostima usmjerenima na usklađivanje propisa u odnosu na one koji se mijenjaju na razini Europske unije, Agencija će u idućem razdoblju osobito biti angažirana na izradi i usvajanju Direktive o jačanju tijela nadležnih za zaštitu tržišnog natjecanja država članica u cilju jačanja njihove učinkovitosti u provedbi propisa kako bi se osiguralo funkcioniranje unutarnjeg tržišta Europske unije. AZTN

će istovremeno biti aktivan na nacionalnoj i međunarodnoj razini te će za Ministarstvo vanjskih i europskih poslova koordinirati izradu nacionalnog stajališta i uz ostale države članice i Europsku komisiju dati svoj doprinos u stručnim raspravama na radnim tijelima Vijeća.

U planiranju sektorskih istraživanja tržišta Agencija se vodi načelom identifikacije tržišta s najvećom vjerojatnošću povrede zakona i nanošenja štete potrošačima. Agencija će, između ostaloga, provesti sektorsko istraživanje distributivne trgovine na malo i veliko mješovitom robom, pretežno hranom, pićima i higijenskim proizvodima za domaćinstvo i sektorsko istraživanje tržišta tiska.

Očekuje se i daljnje dinamiziranje aktivnosti u području nadležnosti Agencije u kontroli koncentracija poduzetnika, što je izravna posljedica pojačanih aktivnosti preuzimanja i spajanja poduzetnika na pojedinim tržištima.

Dodatno, Vlada Republike Hrvatske je prihvatila i Hrvatskom saboru uputila Prijedlog zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom, koji je u Saboru prošao prvo čitanje pa se njegovo usvajanje očekuje u drugoj polovici 2017. godine. Ovlašt za implementaciju tog zakona dana je Agenciji. Stoga, Agencija mora provesti nužne organizacijske prilagodbe i izmjene svojih općih akata, prije svega, Statuta i Pravilnika o unutarnjem redu odnosno Sistematizacije radnih mjesta te izraditi novi organogram. Potrebno je povećati broj zaposlenih u Agenciji koji će raditi na provedbi novoga zakona, a povećana proračunska sredstva za tu svrhu odnosno za zapošljavanje šest novih djelatnika predviđena su u državnom proračunu počevši od 1. siječnja 2018. Hoće li taj broj novih zaposlenika biti dostatan pokazat će se već u prvoj godini provedbe. Naime, Agencija temeljem preliminarnih analiza koje je provela smatra da bi optimalan broj neophodan za provedbu novoga zakona bio deset novih zaposlenika.

Zaključno, aktivnosti Agencije u idućem razdoblju bit će usmjerene na učinkovitu provedbu prava tržišnog natjecanja s naglaskom na otklanjanje teških ograničenja tržišnog natjecanja i prakticiranje aktivne uloge u suradnji s Europskom komisijom i nacionalnim tijelima nadležnim za zaštitu tržišnog natjecanja u okviru ECN mreže, promicanje (zagovaranje) prava tržišnog natjecanja u odnosima s poduzetnicima, državnim tijelima i najširoj javnosti. Poseban angažman Agencije bit će usmjeren na pripremu za preuzimanje nadležnosti za provedbu Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom što će iziskivati strukturne, organizacijske i kadrovske promjene, a napose angažman na učinkovitoj provedbi toga izuzetno kompleksnog i važnog propisa.

PRILOG I. Odluke agencije iz 2016. godine objavljene na internetskoj stranici AZTN-a

	Klasa	Predmet	Područje	Vrsta odluke	Narodne novine
1	14.01.2016 UP/I 034-03/2014-01/021	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb; Inicijativa poduzetnika Zlatni lipanj j.d.o.o., Zlatar Bistrica za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju prijedloga za obnovu postupka	
2	14.01.2016 UP/I 034-03/2014-01/021	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb; Inicijativa poduzetnika Zlatni lipanj j.d.o.o., Zlatar Bistrica za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju prijedloga za obnovu postupka	
3	14.01.2016 UP/I 034-03/2014-01/014	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb - inicijativa poduzetnika Zlatni lipanj j.d.o.o., Zlatar Bistrica za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja s prijedlogom donošenja rješenja o privremenoj mjeri	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju prijedloga za obnovu postupka	
4	14.01.2016 UP/I 034-03/2014-01/014	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb - inicijativa poduzetnika Zlatni lipanj j.d.o.o., Zlatar Bistrica za pokretanje postupka utvrđivanja zlouporabe vladajućeg položaja s prijedlogom donošenja rješenja o privremenoj mjeri	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju prijedloga za obnovu postupka	
5	14.01.2016 UP/I 034-03/2015-01/009	Aztn protiv Hrvatske šume d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju prijedloga za obnovu postupka	

6	14.01.2016 UP/I 034-03/2015-01/035	AZTN protiv Poliklinika Zagreb, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
7	14.01.2016 UP/I 034-03/2015-01/033	AZTN protiv Ustanova za zdravstvenu skrb Nemetova Prima, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
8	14.01.2016 UP/I 034-03/2015-01/031	AZTN protiv Poliklinika Labplus, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
9	14.01.2016 UP/I 034-03/2015-01/034	AZTN protiv Poliklinika Bonifarm, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
10	14.01.2016 034-08/2015-01/162	Program izobrazbe o gospodarenju otpadom («Narodne novine», broj 77/15) - upit Eko-Adria d.o.o., Pula	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
11	14.01.2016 011-01/2015-01/007	Ministarstvo financija - Nacrt Pravilnika o kriterijima za imenovanje osobe za nepravilnosti, obvezama i načinu postupanja osobe za nepravilnosti, načinu i rokovima izvještavanja o nepravilnostima	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
12	27.01.2016 UP/I 034-03/2015-01/041	AZTN protiv Hrvatska banka za obnovu i razvitak	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	

13	27.01.2016 UP/I 034-03/2015-01/042	AZTN protiv Plodine d.d., Rijeka	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
14	28.01.2016 034-08/2016-01/001	Hrvatska obrtnička komora - upit o sklapanju ugovora o opskrbi električne energije s HEP - Opskrba d.o.o.	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
15	03.02.2016 UP/I 034-03/2016-02/001	MSREF VIII Global GP, L.P.;, New York, SAD i Gradski centar d.o.o., Zagreb i Manta d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
16	04.02.2016 UP/I 034-03/2013-01/048	AZTN protiv Tisak d.d., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaća preuzimanje izvršenja mjera i uvjeta	31/2016
17	16.02.2016 UP/I 034-03/2015-02/010	Mesna industrija braća Pivac d.o.o, Vrgorac i Mesna industrija – Vajda d.d., Čakovec	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
18	24.02.2016 UP/I 034-03/2015-02/013	Frey Automobil d.o.o., Zagreb i Peugeot Hrvatska d.o.o., Zagreb i Citroen Hrvatska d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
19	01.03.2016 UP/I 034-03/2016-01/004	AZTN protiv Konzum d.d	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	

20	01.03.2016 011-01/2016-02/003	Ministarstvo financija - Nacrt prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa i teze za Zakon o reviziji	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
21	01.03.2016 011-01/2016-02/002	Državna geodetska uprava - Nacrt prijedloga Iskaza o procjeni učinaka propisa za Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
22	01.03.2016 011-01/2016-02/004	Ministarstvo gospodarstva - Prijedlog Uredbe o poticanju ulaganja	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
23	16.03.2016 034-08/2016-01/006	Odluka o autotaksi prijevozu Grada Splita (Službeni glasnik Grada Splita 23/14)	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
24	16.03.2016 034-08/2016-01/019	Prijava za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga Pošta express j.d.o.o., Vinkovci - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
25	16.03.2016 UP/I 034-03/2015-02/012	Petrol d.d. Ljubljana, Republika Slovenija i Geoplin d.o.o., Ljubljana, Republika Slovenija	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju prijave namjere provedbe koncentracije poduzetnika	
26	24.03.2016 011-01/2016-02/006	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode - Iskaz o procjeni učinaka propisa za Nacrt prijedloga Zakona o provedbi Uredbe (EU) br.517/2014 o fluoriranim stakleničkim plinovima, s Nacrtom konačnog prijedloga zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
27	24.03.2016 011-01/2016-02/007	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode - Nacrt prijedloga Iskaza o procjeni učinka Zakona o sprječavanju unošenja i širenja stranih te stranih invazivnih vrsta i upravljanju njima	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

28	30.03.2016 UP/I 034-03/2015-01/038	AZTN protiv LMK INTERNATIONAL d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
29	30.03.2016 011-01/2016-02/001	Državni zavod za intelektualno vlasništvo -Prijedlog iskaza za Zakon o izmjenama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima - Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o autorskom pravu i srodnim pravima	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
30	04.04.2016 UP/I 034-03/2015-01/045	AZTN protiv Flora VTC d.o.o., Virovitica	Tržišno natjecanje	Rješenje o privremenoj mjeri	34/2016
31	04.04.2016 034-08/2016-01/007	Vlada Republike Hrvatske-Ured za zakonodavstvo - Prijedlog Godišnjeg plana normativnih aktivnosti za 2016. godinu	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
32	04.04.2016 011-01/2016-02/008	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinka Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prirode	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
33	13.04.2016 UP/I 034-03/2016-01/003	AZTN protiv Hrvatska lutrija d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
34	13.04.2016 UP/I 034-03/2015-01/044	AZTN protiv Komunalac Čepin d.o.o., Čepin	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
35	13.04.2016 011-01/2016-02/009	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture - Nacrt prijedloga Zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina, s Konačnim prijedlogom Zakona i Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
36	28.04.2016	AZTN protiv Fonda za zaštitu okoliša i energetske učinkovitost	Tržišno	Rješenje o odbacivanju	

	UP/I 034-03/2015-01/047	i Ministarstva zaštite okoliša i prirode	natjecanje	inicijative	
37	28.04.2016 011-01/2016-02/010	Ministarstvo financija - Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa i teze za Zakon o računu za plaćanje potrošača	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
38	28.04.2016 011-01/2016-02/012	Ministarstvo socijalne politike i mladih -Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama Zakona o socijalnoj skrbi, s konačnim Prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
39	06.05.2016 UP/I 034-03/2015-01/032	AZTN protiv Ericsson Nikola Tesla d.d.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
40	06.05.2016 034-08/2016-01/025	Javna nabava elektroničkih komunikacijskih usluga u nepokretnoj mreži -suradnja s nadležnim tijelima radi promicanja tržišnog natjecanja	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
41	06.05.2016 011-01/2016-02/015	Ministarstvo socijalne politike i mladih -Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama Zakona o ravnopravnosti spolova, s Konačnim prijedlogom zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
42	06.05.2016 011-01/2016-02/014	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode -Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinka za Zakon o provedbi Uredbe (EU) br. 757/2015 od 29. travnja 2015. o praćenju emisija ugljikova dioksida iz pomorskog prometa, izvješćivanju o njima i njihovoj verifikaciji te o izmjeni direktive 2009/16/EZ	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
43	13.05.2016 011-01/2016-02/006	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode -Nacrt prijedloga zakona o provedbi Uredbe (EU) br.517/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o fluoriranim stakleničkim plinovima i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 842/2006, s Konačnim prijedlogom zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
44	13.05.2016	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode - Nacrt prijedloga iskaza o	Tržišno	Mišljenje	

	011-01/2016-02/016	procjeni učinaka Zakona o provedbi Uredbe EZ br. 511/2014 Europskog parlamenta i Vijeća od 16. travnja 2014. o mjerama usklađivanja za korisnike Protokola iz Nagoye o pristupu genetskim resursima te poštenoj i pravičnoj podjeli dobiti koja proizlazi iz njihova korištenja u Uniji	natjecanje		
45	13.05.2016 011-01/2016-02/017	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode - Nacrt prijedloga Zakona o sprječavanju unošenja i širenja stranih invazivnih vrsta i upravljanju njima, s Konačnim prijedlogom Zakona - Prijedlog iskaza	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
46	13.05.2016 011-01/2016-02/018	Državna geodetska uprava -Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina, s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
47	25.05.2016 UP/I 034-03/2015-01/046	AZTN protiv Lovrinac d.o.o., Split i Mrtvozorničke službe Splitsko-dalmatinske županije	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
48	25.05.2016 UP/I 034-03/2014-01/021	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju prijedloga za obnovu postupka	
49	25.05.2016 034-08/2016-01/030	Grad Zagreb - Javni natječaj za davanje u zakup poslovnih prostora, garaža i garažnih mjesta, prikupljanjem pisanih ponuda	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
50	25.05.2016 011-01/2016-02/001	Ministarstvo financija -Nacrt prijedloga Zakona o upravnim pristojbama s Konačnim prijedlogom Zakona i Nacrtom iskaza za propis -Nacrt prijedloga Pravilnika o tarifama upravnih pristojbi	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
51	13.06.2016 UP/I 034-03/2016-02/003	Antena FM, Zagreb i Obiteljski radio d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
52	15.06.2016	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture - Zakon o	Tržišno	Mišljenje	

	034-08/2016-01/040	Hrvatskom autoklubu (Narodne novine, broj 2/94)	natjecanje		
53	15.06.2016 UP/I 034-03/2016-01/002	AZTN protiv Tisak d.d.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
54	15.06.2016 UP/I 034-03/2015-01/025	AZTN protiv Ytong porobeton d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje	
55	15.06.2016 UP/I 034-03/2015-01/045	AZTN protiv Flora VTC d.o.o., Virovitica	Tržišno natjecanje	Rješenje o ukidanju privremene mjere	59/2016
56	15.06.2016 011-01/2016-02/019	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode -Prijedlog Zakona o provedbi Uredbe (EU) br. 757/2015 od 29. travnja 2015. o praćenju emisija ugljikova dioksida iz pomorskog prometa, izvješćivanju o njima i njihovoj verifikaciji te o izmjeni direktive 2009/16/EZ, s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
57	27.06.2016 UP/I 034-03/2016-02/004	Uma FM, Zagreb i Radio Croatia d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
58	27.06.2016 UP/I 034-03/2016-01/009	AZTN protiv Zagrebački holding d.o.o. – Podružnica Zagrebparking, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
59	27.06.2016 011-01/2016-02/020	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode - Nacrt prijedloga iskaza o procjeni učinaka propisa za Prijedlog Zakona o potvrđivanju Protokola o zaštiti Sredozemnog mora od onečišćavanja uslijed istraživanja i iskorištavanja epikontinentalnog pojasa,	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

		morskog dna i morskog podzemlja			
60	14.07.2016 UP/I 034-03/2016-01/001	AZTN protiv Inkasator d.o.o., Karlovac	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
61	14.07.2016 UP/I 034-03/2016-01/007	AZTN protiv Hrvatskog nogometnog saveza i VOX-nogomet d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
62	14.07.2016 UP/I 034-03/2014-01/026	AZTN protiv Drezga d.o.o., Rakitje -utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti	74/2016
63	14.07.2016 034-08/2016-01/052	Postupak javne nabave Vukovarsko-srijemske županije radi prijevoza učenika - podnesak poduzetnika Slavonija Bus d.o.o., Velika Kopanica	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
64	14.07.2016 011-01/16-02/013	Ministarstvo unutarnjih poslova - upit o propisivanju cijene sata rada zaštitara i čuvara	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
65	22.07.2016 UP/I 034-03/2016-02/005	JOJ Media House, a.s., Bratislava, Slovačka Republika i Novi list d.d., Rijeka, Glas Istre Novine d.o.o., Pula i RTD d.o.o. Zadar	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
66	22.07.2016 011-01/2016-02/022	Ministarstvo socijalne politike i mladih - Nacrt Prijedloga Uredbe o izmjenama Zakona o roditeljskim potporama	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
67	28.07.2016 UP/I 034-03/2014-01/002	AZTN protiv V Grupa d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se izriče upravno-kaznena mjera	
68	a28.07.2016		Tržišno	Rješenje o odbacivanju	

	UP/I 034-03/2016-01/013	AZTN protiv Zagrebačka pivovara d.o.o., Zagreb	natjecanje	inicijative	
69	28.07.2016 UP/I 034-03/2016-01/010	AZTN protiv MATJAŽ d.o.o., Republika Slovenija i Horman Hrvatska d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
70	18.08.2016 UP/I 034-03/2015-01/045	AZTN protiv Flora VTC d.o.o., Virovitica	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere, uvjeti i rokovi	76/2016
71	15.09.2016 UP/I 034-03/2013-02/008	Agrokor d.d., Zagreb – Poslovni sistem Mercator d.d., Ljubljana, Republika Slovenija – ocjena dopuštenosti koncentracije	Tržišno natjecanje	Rješenje o djelomičnom ukidanju rješenja Agencije klasa: UP/I 034-03/2013-02/008, urbroja: 580-06/41-14-066, od 24. ožujka 2014.	102/2016
72	15.09.2016 UP/I 034-03/2016-01/005	AZTN protiv Autobusni kolodvor Split d.o.o., Split	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
73	15.09.2016 UP/I 034-03/2016-01/006	AZTN protiv HT d.d.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
74	15.09.2016 UP/I 034-03/2015-01/030	AZTN protiv Navela d.o.o., Pula -utvrđivanje narušavanja tržišnog natjecanja zlouporabom vladajućeg položaja	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se prihvaćaju mjere i uvjeti	90/2016
75	15.09.2016	AZTN protiv Navela d.o.o., Pula -utvrđivanje narušavanja	Tržišno	Rješenje kojim se	91/2016

	UP/I 034-03/2015-01/029	tržišnog natjecanja sklapanjem zabranjenog sporazuma	natjecanje	prihvaćaju mjere i uvjeti	
76	15.09.2016 UP/I 034-03/2016-02/003	Antena FM d.o.o., Zagreb i Obiteljski radio d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o izricanju upravno-kaznene mjere	
77	20.09.2016 UP/I 034-03/2016-02/007	Valamar Riviera d.d., Poreč i Imperial d.d., Rab	Tržišno natjecanje	Ocjena dopuštenosti koncentracije na 1. razini	
78	23.09.2016 UP/I 034-03/2015-01/003	AZTN protiv Tahograf d.o.o., Sveta Nedelja	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim se utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje	
79	03.10.2016 UP/I 034-03/2016-01/015	AZTN protiv Canon Croatia d.o.o., Zagreb i Microline d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
80	03.10.2016 034-08/2016-01/069	Grad Karlovac - upit o uvjetu natječaja	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
81	03.10.2016 UP/I 034-03/2014-01/009	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje da nije narušeno tržišno natjecanje	
82	14.10.2016 UP/I 034-03/2015-01/014	AZTN protiv Messer Croatia Plin d.o.o. Zaprešić, UTP – Uljanik Tehnički Plinovi d.o.o., Pula i Istrabenz Plini d.o.o. Bakar	Tržišno natjecanje	Rješenje kojim utvrđuje da nije narušeno tržišno natjecanje	
83	14.10.2016	AZTN protiv Vulkanal d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	

	UP/I 034-03/2015-01/040				
84	14.10.2016 UP/I 034-03/2015-01/040	AZTN protiv Vulkal d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
85	14.10.2016 034-08/2016-01/057	Hrvatska gospodarska komora - Uvjeti korištenja usluge poreznog savjetovanja članica Hrvatske gospodarske komore	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
86	24.10.2016 011-01/2016-02/009	Ministarstvo mora, prometa i infrastrukture -Nacrt prijedloga Zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina, s konačnim prijedlogom Zakona i Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
87	27.10.2016 011-01/2016-02/018	Državna geodetska uprava -Nacrt prijedloga Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o državnoj izmjeri i katastru nekretnina s Konačnim prijedlogom Zakona i Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
88	27.10.2016 UP/I 034-03/2016-01/023	AZTN protiv Strukovne škole Gospić, Gospić	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
89	13.11.2016 011-01/2016-02/009	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture - Nacrt prijedloga Zakona o mjerama za smanjenje troškova postavljanja elektroničkih komunikacijskih mreža velikih brzina, s Konačnim prijedlogom Zakona i Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
90	16.11.2016 034-08/2016-	Lider Express d.o.o., Zagreb - Dopuna prijave za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

	01/089				
91	16.11.2016 034-08/2016-01/088	Lider Express d.o.o., Žrnovnica - Dopuna prijave za obavljanje zamjenskih poštanskih usluga - zahtjev HAKOM-a	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
92	16.11.2016 011-01/2016-02/029	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Zakon o provedbi Uredbe (EU) 2015/757 Europskog parlamenta i Vijeća od 29. travnja 2015. o praćenju emisija ugljikova dioksida iz pomorskog prometa, izvješćivanju o njima i njihovoj verifikaciji te o izmjeni Direktive 2009/16/EZ s Nacrtom konačnog prijedloga zakona - Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa s Tezama	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
93	24.11.2016 UP/I 034-03/2014-01/014	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbijanju prijedloga za obnovu postupka	
94	24.11.2016 011-01/2016-02/032	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike -Prijedlog Zakona o potvrđivanju izmjena i dopuna Protokola o postojećim organskim onečišćujućim tvarima uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine, s Konačnim prijedlogom Zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
95	24.11.2016 011-01/2016-02/031	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike -Prijedlog Zakona o provedbi Uredbe (EU) br.517/2014 Europskog parlamenta i Vijeća d 16. travnja 2014. o fluoriranim stakleničkim plinovima i stavljanju izvan snage Uredbe (EZ) br. 842/2006,s Konačnim prijedlogom zakona te na Prijedlog iskaza o procjeni učinaka propisa	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
96	24.11.2016 011-01/2016-02/030	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike -Prijedlog Zakona o potvrđivanju izmjena i dopuna Protokola o teškim metalima uz Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine, s Konačnim prijedlogom zakona	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
97	24.11.2016	Ministarstvo zaštite okoliša i energetike - Prijedlog Zakona o potvrđivanju izmjena i dopuna Protokola o teškim metalima uz	Tržišno natjecanje	Mišljenje	

	011-01/2016-02/030	Konvenciju o dalekosežnom prekograničnom onečišćenju zraka iz 1979. godine, s Konačnim prijedlogom zakona			
98	24.11.2016 011-01/2016-02/034	Ministarstvo financija - Konačni prijedlog Zakona o upravnim pristojbama	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
99	12.12.2016 UP/I 034-03/2016-01/014	AZTN protiv CLB Holding d.o.o., Molve	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
100	12.12.2016 UP/I 034-03/2016-01/026	AZTN protiv Grada Zagreba	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
101	12.12.2016 UP/I 034-03/2016-01/022	AZTN protiv Kaufland Hrvatska k.d., Zagreb i Plodine d.d., Rijeka	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
102	12.12.2016 UP/I 034-03/2016-01/016	AZTN protiv Hrvatske šume d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
103	12.12.2016 UP/I 034-03/2016-01/019	AZTN protiv F&F Rail d.o.o.; Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
104	13.12.2016 UP/I 034-03/2013-01/047	AZTN protiv Hrvatske gospodarske komore i 9 članova Udruženja nautičkog turizma (marina)	Tržišno natjecanje	Rješenje o obustavi postupka	
105	13.12.2016 UP/I 034-	AZTN protiv Zagrebački holidng d.o.o. – Podružnica Gradska groblja, Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	

	03/2016-01/027				
106	13.12.2016 UP/I 034-03/2016-01/029	AZTN protiv tijela javne uprave koja pružaju usluge poslovnog savjetovanja za malo i srednje poduzetništvo i javni sektor	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
107	20.12.2016 UP/I 034-03/2016-01/025	AZTN protiv Boatbooker d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	
108	20.12.2016 UP/I 034-03/2013-01/035	AZTN protiv Gorenje Zagreb d.o.o.	Tržišno natjecanje	Rješenje o zabranjenom sporazumu	26/2017
109	20.12.2016 UP/I 034-03/2016-02/004	Uma FM d.o.o., Zagreb i Radio Croatia d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o izricanju upravno-kaznene mjere	
110	20.12.2016 UP/I 034-03/2016-02/002	Tahia FM d.o.o., Zagreb i Radio Croatia d.o.o., Zagreb	Tržišno natjecanje	Rješenje o izricanju upravno-kaznene mjere	
111	29.12.2016 011-01/2016-02/035	Ministarstvo poljoprivrede - Nacrt Prijedloga Zakona o zabrani nepoštenih trgovačkih praksi u lancu opskrbe hranom	Tržišno natjecanje	Mišljenje	
112	29.12.2016 UP/I 034-03/2016-01/018	AZTN protiv Općine Vir	Tržišno natjecanje	Rješenje o odbacivanju inicijative	

PRILOG II. Odluke sudova iz 2016. godine objavljene na internetskoj stranici AZTN-a

	Klasa	Tužitelj	Odluke agencije	Vrsta odluke
1	11.02.2016 UP/I 034-03/2014-01/014; U-III-4930/2015	ZLATNI LIPANJ j.d.o.o., Zlatar Bistrica	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda - Ustavna tužba se odbija
2	17.03.2016 UP -I 034-03/2013-01/047; UsII -39/15-10	Ilirija d.d. za ugostiteljstvo i turizam, Biograd na moru; Hrvatska gospodarska komora, Zagreb; Marina Punat d.o.o., Punat; Adriatic Croatia International Club d.d., Opatija; Marina Dalmacija d.o.o., Bibinje – Sukošan; Marina Borik d.o.o., Zadar; Marina Šibenik d.o.o., Šibenik; Tehnomont d.d., Pula; Marina Hramina d.o.o., Murter.	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene mjere	Presuda - Tužbe se usvajaju
3	23.03.2016 UP/I 034-03/2014-01/016; UsII-77/14-12	Marlu d.o.o.; Split	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda - Tužba se odbija
4	23.03.2016 UP/I 034-03/2014-01/016; UsII-19/15-2	Marlu d.o.o.; Split	Rješenje o odbijanju zahtjeva za uvid u spis	Presuda - Tužba se odbija
5	22.04.2016	SOKOL MARIĆ d.o.o.; Zagreb	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene	Presuda - Tužba se odbija

	UP/I 034-03/2014-01/002; UsII-40/15-10		mjere	
6	22.04.2016 UP/I 034-03/2014-01/002; UsII-45/15-12	V GRUPA d.o.o.; Zagreb	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene mjere	Presuda - Tužba se usvaja
7	22.04.2016 UP/I 034-03/2014-01/002; UsII-60/15-10	SECURITAS HRVATSKA d.o.o.; Zagreb	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene mjere	Presuda - Tužba se odbija
8	22.04.2016 UP/I 034-03/2014-01/002; UsII-61/15-9	ARSENAL IVEZIĆ d.d.; Varaždin	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene mjere	Presuda - Tužba se odbija
9	22.04.2016 UP/I 034-03/2014-01/002; UsII-93/15-10	BILIĆ-ERIĆ d.o.o.; Sesvete	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene mjere	Presuda - Tužba se odbija
10	22.04.2016 UP/I 034-03/2014-01/002; UsII-54/15-9	KLEMM SIGURNOST d.o.o.; Zagreb	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene mjere	Presuda - Tužba se odbija
11	22.04.2016 UP/I 034-03/2014-01/002; UsII-53/15-9	AKD ZAŠTITA d.o.o., Zagreb	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno kaznene mjere	Presuda - Tužba se odbija
12	22.04.2016 UP/I 034-03/2015-01/015; UsII-191/15-12	BIO SAVE PREMIUM D.O.O.; ZAGREB	Rješenje o odbacivanju inicijative	Presuda - Tužba se odbija
13	18.05.2016 UP/I 034-03/13-01/017;	Kutjevo d.d., Kutjevo	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno-kaznene mjere	Presuda - Tužba se odbija

	UsII-85/14-5			
14	08.07.2016 UP/I 034-03/2015-01/010; UsII-22/16-11	Super sport d.o.o. Zagreb; Hattrick-PSK d.o.o. Dugopolje, Germania Sport d.o.o.; Zagreb	Rješenje o utvrđivanju zabranjenog sporazuma i izricanju upravno kaznene mjere	Presuda - Tužbe se usvajaju
15	14.12.2016 UP/I 030-02/2009-01/11; UsII-32/15-12	Amis Telekom d.o.o., Bani 75, Zagreb, (sada VIPnet d.o.o) Vrtni put 1	Rješenje o odbijanju zahtjeva	Presuda -tužba se odbija

PRILOG III. Odluke agencije iz 2014. godine objavljene na internetskoj stranici AZTN-a

Br	OBVEZNIK upravne pristojbe	Vrsta povrede	IZNOS
1	Antena FM d.o.o., Zagreb	nepodnošenje prijave koncentracije	4.000,00
2	Tahia Projekti, Zagreb	nepodnošenje prijave koncentracije	10.000,00
3	Uma FM d.o.o., Zagreb	nepodnošenje prijave koncentracije	1.000,00
4	Gorenje Zagreb d.o.o., Zagreb	zabranjeni sporazum	1.577.000,00
			1.592.000,00